

Evaluatie van de Evenementenlijst

dialogic
innovatie • interactie

In opdracht van:
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

In opdracht van:
Ministerie van OCW

Project:
2023.063

Publicatienummer:
2023.063-2338

Datum:
Utrecht, 1 december 2023

Auteurs:
Sven Maltha
Melvin Hanswijk
Pim Verhagen
Frank Bongers
Sophia Stone
Timon de Boer

Afbeelding kافت: iStock (Romyclick - Marathon van Rotterdam)

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	4
1 Introductie	8
1.1 Aanleiding	8
1.2 Doel- en vraagstelling.....	8
1.3 Onderzoeksaanpak.....	10
1.4 Leeswijzer	11
2 Achtergrond, samenstelling en totstandkoming evenementenlijst.....	12
2.1 Achtergrond	12
2.2 Criteria evenementenlijst	13
2.3 Wijzigingen sinds de invoering.....	16
2.4 Gevoerd beleid en herzieningsproces	18
2.5 Publieksperspectief.....	19
2.6 Europees perspectief	20
2.7 Conclusie	23
3 Maatschappelijke voorkeuren voor samenstelling en toegang evenementen (lijst)	25
3.1 Inleiding	25
3.2 Uitkomsten consumentenonderzoek	25
3.3 Analyse kijkcijferdata	33
3.4 Conclusie	40
4 Doeltreffendheid en effecten van de evenementenlijst	42
4.1 Inleiding	42
4.2 Doeltreffendheid	42
4.3 Effect wel/niet op evenementenlijst staan o.b.v. kijkcijferanalyse.....	44
4.4 Maatschappelijke en economische effecten o.b.v. interviews.....	45
4.5 Oordeel over de doeltreffendheid	46
4.6 Conclusie	46
5 Invloed ontwikkelingen op toegankelijkheid, samenstelling en distributie evenementlijst.....	48
5.1 Inleiding	48
5.2 Technologische, economische en maatschappelijke ontwikkelingen	48
5.3 Invloed op toegankelijkheid en inclusiviteit.....	54
5.4 Invloed op het juridisch kader	55
5.5 Conclusie	60
6 Beleidsopties naar de toekomst toe	62
6.1 Beleidsopties voor toegankelijkheid – herdefiniëring ‘open net’	62
6.2 Overige beleidsoverwegingen voor herziening evenementenlijst.....	67
6.3 Conclusie	71
7 Conclusies en aanbevelingen	72
7.1 Inleiding	72
7.2 Beantwoording drie hoofdvragen uit het onderzoek	72
7.3 Conclusies.....	75
7.4 Aanbevelingen en overwegingen	77
Bronnenlijst.....	81
Bijlage 1. Overzicht interviewrespondenten	84
Bijlage 2. Criteria evenementenlijst.....	86
Bijlage 3. Vragenlijst consumentenonderzoek	87
Bijlage 4. Methodologische verantwoording consumentenonderzoek	91
Bijlage 5. Open antwoorden consumentenonderzoek	93
Bijlage 6. Groepsverschillen	94
Bijlage 7. SKO-kijkcijfers top 100 2022	97

Managementsamenvatting

Inleiding

In de Mediawet is geregeld dat sport- en cultuurevenementen *van aanzienlijk belang voor de samenleving* op een open televisieprogrammakanal moeten worden uitgezonden. Evenals andere EU-lidstaten kent Nederland een lijst met evenementen van aanzienlijk belang voor de samenleving, de zogenoemde evenementenlijst. Op verzoek van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Directie Media en Creatieve Industrie heeft Dialogic *innovatie & interactie* onderzoek uitgevoerd voor een evaluatie van de evenementenlijst voor sport- en culturele evenementen (kortweg: evenementenlijst). Het onderzoek vond plaats in de periode juli-oktober 2023.

In dit onderzoek, zijn allereerst de oorsprong, ontwikkeling, en wijzigingen van de evenementenlijst in kaart gebracht, met een focus op de Nederlandse context, met daarbij een Europese vergelijking. Tevens zijn de doeltreffendheid en de effecten van de evenementenlijst voor sport- en culturele activiteiten in de praktijk nader geanalyseerd en beoordeeld voor de periode 2013-2022 (ex-post evaluatie). Daarbij is ook het brede kijkerspubliek geraadpleegd middels een panelonderzoek (enquête), en zijn de trends in het kijkgedrag naar evenementen vermeld op de evenementenlijst nader onderzocht.

In het tweede deel van het onderzoek (vanaf hoofdstuk 5) is de invloed van technologische, economische en maatschappelijke ontwikkelingen met het oog op de toekomst onderzocht. Ook de mogelijke consequenties van deze ontwikkelingen voor het juridisch kader kreeg daarbij bijzondere aandacht. Hierna zijn de belangrijkste implicaties voor toekomstig beleid vertaald naar viertal beleidsopties voor toekomstige invulling van de toegankelijkheidscondities voor verspreiding van evenementen **via het 'open net'**. Daarbij is ook gekeken naar eventuele aanpassingen van de evenementenlijst en is het bijbehorende juridische kader nader onderzocht.

De evenementenlijst, geïnitieerd in 1997 door het Europees Parlement als reactie op de zorg dat belangrijke culturele en sportieve gebeurtenissen achter betaalmuren zouden verdwijnen, heeft als doel de toegang tot deze evenementen voor het brede publiek te waarborgen tegen een betaalbare prijs. De lijst heeft in de loop der jaren meerdere wijzigingen ondergaan, waaronder toevoegingen van evenementen zoals vrouwenvoetbal en uitbreidingen van uitzendtijden voor de Paralympische Spelen.

Uitkomsten uit het onderzoek

Doeltreffendheid van de evenementenlijst

- Het merendeel van de gesproken partijen - op een enkele partij na - geeft aan dat de evenementenlijst in de afgelopen jaren sinds de vorige evaluatie doeltreffend is geweest.
- Echter wordt eveneens duidelijk dat er behoefte bestaat aan herziening van de evenementenlijst (qua inhoud en qua lengte), evenals van de condities waaronder een rechthebbende evenementen dient aan te bieden en te distribueren, zoals nu in de Mediawet geformuleerd.
- De legitimiteit voor het (voort)bestaan van de evenementenlijst vanuit een maatschappelijk en algemeen belang staat volgens de gesproken partijen niet ter discussie.

Effecten evenementenlijst

- Het belangrijkste effect van de evenementenlijst is, dat evenementen geplaatst op de lijst voldoende beschermd zijn tegen plaatsing achter betaalsystemen. De lijst voorkomt daarmee een exclusieve en daarmee beperkte verspreiding van evenementen.
- De evenementenlijst heeft een *prijstdempend* (neven)effect op de vergoedingen voor de uitzendrechten, omdat de uitbaatmogelijkheden (zoals exclusieve exploitatie) beperkt zijn door de eisen gesteld aan uitzending. Dit effect is geen doel van de evenementenlijst.
- De evenementenlijst blijkt nauwelijks effecten te hebben voor de culturele sector, is daar onbekend en de op de lijst geplaatste (drie) culturele evenementen worden als willekeurig ervaren.

Uitkomsten uit de consumentenenquête en kijkcijferanalyse

- De Olympische Spelen samen met voetbal worden het meest bekeken, gevolgd door WK-wedstrijden en finales van Nederland (vooral voetbal) en schaatsen; hockey wordt verreweg het minst bekeken van de zeven categorieën sport die zijn uitgevraagd.
- 65-plussers kijken in verhouding tot andere leeftijdscategorieën relatief veel via een traditioneel tv-abonnement naar televisie en zouden vaker niet naar een uitzending kijken als zij daarvoor eerst een app dienen te installeren.
- 15% van het panel zou technisch moeite hebben met het installeren van een app en ruim 20% zou niet naar een evenement kijken als ze daarvoor een gratis app zouden moeten installeren.
- Uit de kijkcijferanalyse blijkt dat kijkcijfers van evenementen die op het open net worden uitgezonden niet significant correleren met de aanwezigheid van de evenementen op de evenementenlijst. Het toevoegen/verwijderen van een evenement aan/van de evenementenlijst heeft dus geen significant effect op het kijkgedrag van de Nederlandse consument, indien het evenement hoe dan ook op het open net wordt uitgezonden. Wanneer een evenement in een betaald pakket wordt uitgezonden, lijkt dit op basis van de beperkte data echter wel tot lagere kijkcijfers te leiden dan wanneer het op een open net wordt uitgezonden. Vooral het *uitzendentijdstip*, of het *toernooi in Nederland is georganiseerd*, het *type sport* en de *aanwezigheid van Nederlands succes* hebben wel een significante correlatie met kijkcijfers.

Aanbevelingen en overwegingen

Hierna volgen puntsgewijs de belangrijkste aanbevelingen uit het onderzoek, op basis van de uitkomsten en conclusies uit de evaluatie van de evenementenlijst voor de periode 2015-2023. Herziening van de evenementenlijst is nadrukkelijk afhankelijk van het gekozen beleidsperspectief (borging versus stimulering van specifieke maatschappelijke waarde (cultureel of sportief) afgezet tegen de mate van marketingrijpen).

1. Doelstelling en criteria

Hoewel er onder marktpartijen discussie bestaat over de interpretatie van de doelstelling van de evenementenlijst en nog meer over de ruim gedefinieerde vier criteria, lijkt grote aanpassing hiervan toch minder noodzakelijk of zelfs minder gewenst, mede omdat voldaan dient te worden aan de vier internationale criteria zoals die door de Europese Commissie zijn opgesteld.

Daarnaast bestaat er nadrukkelijk behoefte aan herziening van de lijst op **punten als definiëring 'open net', de lengte en samenstelling, evenals de frequentie van herziening en de transparantie van de procedure**. Voor aanpassing van deze parameters is geen aanpassing van de doelstelling of de criteria nodig.

Verder wijzen wij erop dat de evenementenlijst van oorsprong geen instrument is om maatschappelijke waarde te creëren, maar een instrument om toegang te garanderen tot evenementen die al maatschappelijke waarde hebben. Mocht de overheid de inzet van de evenementenlijst toch anders wensen, dan behoeft dit alsnog aanpassing in de Mediawet, waarbij de beperking van het Europees juridisch kader blijft. Maar ook hiervoor geldt dat er ruime aanpassingen van de lijst qua inhoud en lengte mogelijk blijven binnen het huidige kader.

2. Herdefiniëring 'open net'

In tegenstelling tot de doelstelling en de criteria **dient de definitie van 'open net'** wel te worden aangepast, omdat die niet meer aansluit bij de huidige stand van de technologie en marktontwikkeling, evenals bij het veranderde kijkgedrag. Hiervoor is een viertal beleidsopties aangedragen (zie hoofdstuk 6).

Optie 3 (*én tv-abonnement én online*)¹ lijkt voor borging van toegang tot evenementen van algemeen belang (en daarmee borging van belangrijke maatschappelijke en culturele waarden) *voor de kijker* de meest effectieve. Wel brengt deze optie extra kosten mee voor zowel omroepen als distributeurs en streamingpartijen. Een ander punt van overweging is of het minimale percentage bereik van 75% via tv-abonnementen op termijn wellicht omlaag kan, indien gestapeld bereik via alternatieve distributiewijzen wordt toegestaan.

Indien de overheid vanuit een ander beleidsmotief de *mate van marketingrijpen* wenst te beperken en meer partijen wil betrekken bij het digitaal verspreiden van evenementen van algemeen belang zijn optie 2 (en-of) en optie 4 (min. 75% bereik) meer passend. Hierbij merken wij op dat de audiovisuele markt in een transitie verkeert van lineair naar online kijken, waarbij het accent nu nog op het eerste ligt. De balans kan echter binnen enkele jaren doorslaan naar online. Dus voor de lange termijn is het des te belangrijker dat online als alternatieve toegangswijze tot verslaggeving van evenementen op de lijst wordt **toegevoegd aan de definitie van 'open net'**.

3. Lengte van de lijst en samenstelling

Naar het buitenland kijkend ligt het voor de hand de Nederlandse evenementenlijst wat in te korten. Dit kan echter flinke consequenties hebben voor het bereik en zichtbaarheid van evenementen, wanneer die achter een betaalsysteem terecht komen. Inkorting van de lijst heeft ook bijbehorende inkomenseffecten voor de evenementen, sportclubs, de sportinfrastructuur en kosteneffecten voor partijen die uitzendrechten willen verwerven.

Op basis van onze enquête en de gevoerde gesprekken zou een korte evenementenlijst kunnen bestaan uit: de Elfstedentocht, de Olympische

¹ Evenementen op de lijst zijn zowel toegankelijk via een (traditioneel) tv-abonnement met een totaal bereik minimaal van 75% van de huishoudens zonder extra kosten, als ook online zonder extra kosten.

Zomer- en Winterspelen, de Paralympische Spelen en het WK en EK voetbal (zowel mannen als vrouwen). Over deze evenementen is nauwelijks discussie.

Bij een meer uitgebreide lijst ontstaat meer discussie omdat in de afweging ook andere aspecten worden meegenomen dan enkel het percentage van de bevolking dat een evenement belangrijk vindt. Evenementen die op basis van de enquête en de gevoerde interviews op een iets uitgebreidere lijst thuis zouden horen zijn: Eredivisievoetbal (samenvattingen), WK en EK Schaatsen (allround, sprint & afstanden), WK- en EK-finales waar Nederland aan deelneemt, Formule 1 (GP Zandvoort), Europees voetbal (wedstrijden van Nederlandse clubs), WK en EK Atletiek en KNVB Beker Voetbal. Daarbij is het op de evenementenlijst plaatsen geen alles-of-niets-zaak. Door een evenement in de B- of C-categorie te plaatsen, is de ingreep in de markt aanzienlijk kleiner dan wanneer een evenement in de A-categorie wordt geplaatst.

4. *Frequentie van aanpassing*

Vanuit alle gesproken marktpartijen bestaat de behoefte om de evenementenlijst met vaste regelmaat herzien. Ons lijkt een termijn van vier jaar voor herziening van de lijst het meest geschikt, mede omdat tussentijdse aanpassing ook mogelijk blijft, en kortere vaste termijnen tot hogere transactiekosten leiden.² Vanwege rechtszekerheid is het wenselijk om aanpassingen van de evenementenlijst niet van invloed te laten zijn op door marktpartijen reeds verworven rechten. Eventuele wijzigingen dienen de einddatum van lopende contracten te respecteren.

5. *Transparantie van procedure*

Voor veel marktpartijen zou een regelmatige herziening al in grote mate tegemoetkomen aan hun behoefte aan meer transparantie en duidelijkheid over het proces, zeker als hierbij duidelijk wordt hoe zij input voor de periodieke afweging kunnen leveren.

Bij de relatief ruim gedefinieerde criteria is het des te belangrijker om duidelijk de gemaakte afwegingen voor specifieke keuzes of aanpassingen te communiceren met belanghebbenden. Een meer democratisch proces is daarbij zinvol en wenselijk opdat de evenementenlijst een voldoende afspiegeling blijft van de maatschappelijke voorkeuren en ontwikkelingen. Een regelmatig terugkerende internetraadpleging van het publiek is hiervoor onzes inziens een geschikt middel.

6. *Aanmelding bij EC*

De evenementenlijst van Nederland is niet aangemeld bij de EC. Gegeven de marktontwikkelingen in het afgelopen decennium met toetreding van tal van internationale media- en platformaanbieders, is het raadzaam om dit alsnog te doen.

² Daarbij geldt dat evaluatie plus aanpassing van de lijst afhankelijk van de grootte van wijziging circa 1 a 2 jaar duurt. Dit betekent dat tijdig rekening gehouden dient te worden met de duur van de herziening.

1 Introductie

Op verzoek van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (hierna: OCW), Directie Media en Creatieve Industrie (hierna: M&C) heeft Dialogic *innovatie & interactie* (hierna: Dialogic) onderzoek uitgevoerd voor een evaluatie van de evenementenlijst voor sport- en culturele evenementen (kortweg: evenementenlijst). Het onderzoek vond plaats in de periode juli-oktober 2023.

In dit hoofdstuk bespreken we achtereenvolgens de aanleiding van de evaluatie (paragraaf 1.1) en gaan we in op doelstelling en de verschillende onderzoeksvragen (paragraaf 1.2). Daarna volgt de gekozen onderzoeksaanpak (paragraaf 1.3). Vervolgens beschrijven beknopte de gevolgde methode van onderzoek. We sluiten het hoofdstuk af met een leeswijzer voor onderliggende offerte (paragraaf 1.4).

1.1 Aanleiding

In de Mediawet is geregeld dat sport- en cultuurevenementen *van aanzienlijk belang voor de samenleving* op een open televisieprogrammakanal moeten worden uitgezonden. Evenals andere EU-lidstaten kent Nederland een lijst met evenementen van aanzienlijk belang voor de samenleving, de zogenoemde evenementenlijst. Deze evenementenlijst is opgenomen als bijlage bij het Mediabesluit 2008.³

Zoals de offerteaanvraag vermeldt, dient de evenementenlijst te worden geëvalueerd vanwege een wijziging in 2015 van het Mediabesluit 2008.⁴ Door de toenmalige verantwoordelijke bewindspersoon is toegezegd dat binnen acht jaar na de inwerkingtreding van dit gewijzigde besluit (dus uiterlijk 31 december 2023) een verslag volgt over de *doeltreffendheid en de effecten van de evenementenlijst in de praktijk*.

De Audiovisuele Mediadienstenrichtlijn van de EU⁵ geeft aan dat lidstaten een lijst mogen opstellen van aangewezen nationale of niet-nationale evenementen die van aanzienlijk belang voor de samenleving worden geacht. Deze evenementen dienen niet op een exclusieve basis uitgezonden te worden, maar op zodanige wijze dat een belangrijk deel van het publiek in elke lidstaat dergelijke evenementen via rechtstreekse of uitgestelde verslaggeving op de kosteloze televisie kan volgen. Elke lidstaat doet dit op gepaste tijden en op duidelijke en transparante wijze. In Nederland heeft dat zijn beslag gekregen in artikel 5 van de Mediawet 2008 en hoofdstuk 4 van het Mediabesluit 2008.

1.2 Doel- en vraagstelling

Doelstelling van de evaluatie betreft het (ex-post) bepalen van de doeltreffendheid en de effecten van de evenementenlijst voor sport- en culturele activiteiten in de praktijk.

Specifieke aandachtspunten in deze evaluatie betreffen:

- Toegankelijkheid van de evenementen in deze lijst, bijvoorbeeld voor ouderen en digitaal minder vaardige mensen;
- Distributietechnologie en technologische ontwikkeling in relatie tot lineair en online televisie kijken;

³ [Wetten.nl - Regeling - Mediabesluit 2008 - BWBR0025036 \(overheid.nl\)](#)

⁴ [Een wijziging in 2015 van het Mediabesluit 2008](#)

⁵ [Audiovisuele Mediadienstenrichtlijn](#).

- Definitie van een open net;
- Inclusiviteit en doelgroepbereik;
- Analyse van beleidskeuzes die de overheid kan maken ten aanzien van de evenementenlijst.

Welke hoofdvragen zijn hierbij van belang?

- Zijn de oorspronkelijke doelstellingen van de evenementenlijst, te weten het waarborgen van een adequate toegang van het publiek, tegen een betaalbare prijs, tot verslaggeving van culturele - en sportevenementen, die van aanzienlijk belang voor de samenleving zijn, behaald?
- Is de huidige evenementenlijst nog de goede afspiegeling van de (culturele) evenementen en sporten waarvan we vinden dat het belang zo groot is dat ze op de lijst horen? Welke evenementen zouden toegevoegd kunnen worden en/of welke evenementen zouden van de lijst af kunnen?
- Is de huidige beschrijving in de wet van de voorwaarden waar de koper van de rechten voor bepaalde evenementen aan moet voldoen, waaronder het uitzenden op een open televisieprogrammakanal, nog passend bij het veranderende medialandschap, met nieuwe, grote internationale spelers en met nieuwe vormen van distributie. en zo nee hoe zou deze moeten worden aangepast?

Relevante deelvragen hierbij zijn:

- Wat zijn de effecten in de praktijk van de evenementenlijst en hoe kijken stakeholders naar de doeltreffendheid van de bestaande evenementenlijst: welke maatschappelijke en economische aspecten spelen voor hen een rol?
- Analyse kijkcijfers (kijkdichtheid) voor evenementen op de evenementenlijst over meerdere jaren. Wat zijn de trends? Hoe goed werden de evenementen bekeken in relatie tot andere vergelijkbare evenementen die populair zijn en niet op de lijst staan? Wat zijn de trends qua bereik op basis van specifieke kenmerken zoals geslacht en leeftijdscategorie?
- Hoe verhoudt de Nederlandse lijst zich tot vergelijkbare lijsten van andere lidstaten?⁶

Distributie en garanderen toegang voor het publiek

- Met welke technologische trends moet rekening gehouden worden in relatie tot het waarborgen van adequate toegang - en als onderdeel daarvan wat zijn de relevante trends op de Nederlandse markt voor OTT-diensten in relatie tot het garanderen van toegang voor het publiek tot de (rechtstreekse) verslaggeving van evenementen?
- Hoe is het gesteld met de toegang tot een internetbreedbandverbinding in Nederland per huishouden en/of individu?

Inclusiviteit

- Op welke wijze zou rekening gehouden kunnen worden met het maatschappelijke belang om evenementen die verschillende leeftijden (jongeren, ouderen) en doelgroepen (man, vrouw, x) aanspreken op de lijst te plaatsen?
- Welke conclusies kunnen getrokken worden over de mate van digitale vaardigheid van verschillende leeftijdsgroepen in Nederland op basis van bestaande cijfers in relatie tot het verkrijgen van toegang tot evenementen op de evenementenlijst?
- In hoeverre lenen electronic sports zich voor uitzending op een open (televisie)programmakanal of heeft de doelgroep hier geen behoefte aan?

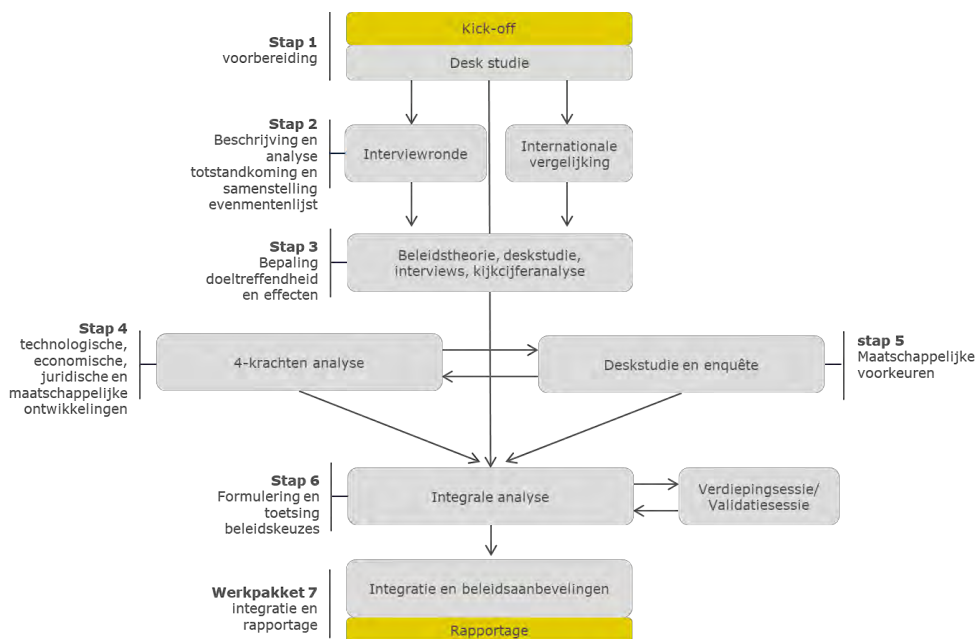
⁶ Zie [Application and implementation of AVMSD | Shaping Europe's digital future \(europa.eu\)](#)

1.3 Onderzoeksaanpak

Om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden hebben we de volgende onderzoeksmethoden ingezet:

- Deskstudie: Deskstudie is ingezet om inzicht te krijgen in de achtergrond, context, doelen, effecten en knelpunten van de evenementenlijst. Ook is een internationale vergelijking uitgevoerd van evenementenlijsten van andere Europese landen. In de latere fases is deskstudie vooral gebruikt om relevante ontwikkelingen in kaart te brengen.
- Interviews: Door middel van een 30-tal interviews hebben we diepgaand inzicht kunnen krijgen in belangrijke ontwikkelingen rondom de evenementenlijst, de effecten van de lijst, eventuele alternatieven voor de lijst, de totstandkoming en samenstelling van de lijst, de gebruikte criteria, technologische- en marktontwikkelingen, juridische aspecten en mogelijke beleidsaanbevelingen.
- Kijkcijferanalyse: Aan de hand van kijkcijfergegevens van SKO hebben we getracht de effecten van de evenementenlijst te duiden.
- Enquête: Via een enquête onder een representatieve steekproef van de Nederlandse samenleving hebben we gevraagd naar voorkeuren voor en de toegankelijkheid van culturele en sportevenementen.
- Validatiesessie: De voorlopige bevindingen en conclusies van het onderzoek zijn getoetst tijdens een validatiesessie met ministerie van OCW en het Commissariaat voor de Media (het ministerie van VWS heeft schriftelijk gereageerd).

Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van zeven stappen. Voor elk van deze stappen is een combinatie van bovenstaande onderzoeksmethoden ingezet. In onderstaande figuur geven we de onderzoeksstappen schematisch weer.

Figuur 1. Schematische weergave onderzoeksaanpak.

In aanvulling op de onderzoeksaanpak passen we in dit rapport een conceptueel model toe, genaamd het vierkrachtenmodel. In dit model werken een viertal krachten met onderlinge relaties in op de gebruiker, die centraal staat in het model. De vier krachten zijn:

1. Technologie: Technologische ontwikkelingen (o.a. op het gebied van distributietechnologie en randapparaten en kunstmatige intelligentie) en de opkomst van online platforms en streamingdiensten;
2. Sport/cultuur: Media- en cultuurbeleid, toegankelijkheid en betaalbaarheid, diversiteit, pluriformiteit en inclusie.
3. Economie: Gevolgen van marktinterventie op mededinging, concurrentieverhoudingen tussen marktpartijen en het verdienvermogen van marktpartijen.
4. Juridisch kader: De Mediawet, het Mediabesluit en de Europese Audiovisuele Mediadienstenrichtlijn, maar indirect ook de Mededingingswet en (begrippen uit) de Telecommunicatiewet vormen de belangrijkste regelgevende kaders voor deze studie.

In deze studie zullen we het vierkrachtenmodel inzetten om inzichtelijk te maken hoe de (te verwachten) effecten van herziening of herdefiniëring van de evenementenlijst inwerken op zowel marktpartijen, als het gedrag van de kijker. Eveneens maken we een inschatting van de (maatschappelijke en economische) impact van deze krachten of factoren bij mogelijke implementatie van specifieke beleidskeuzes voor het garanderen van een optimale samenstelling van de evenementenlijst en optimale publiekstoegang.

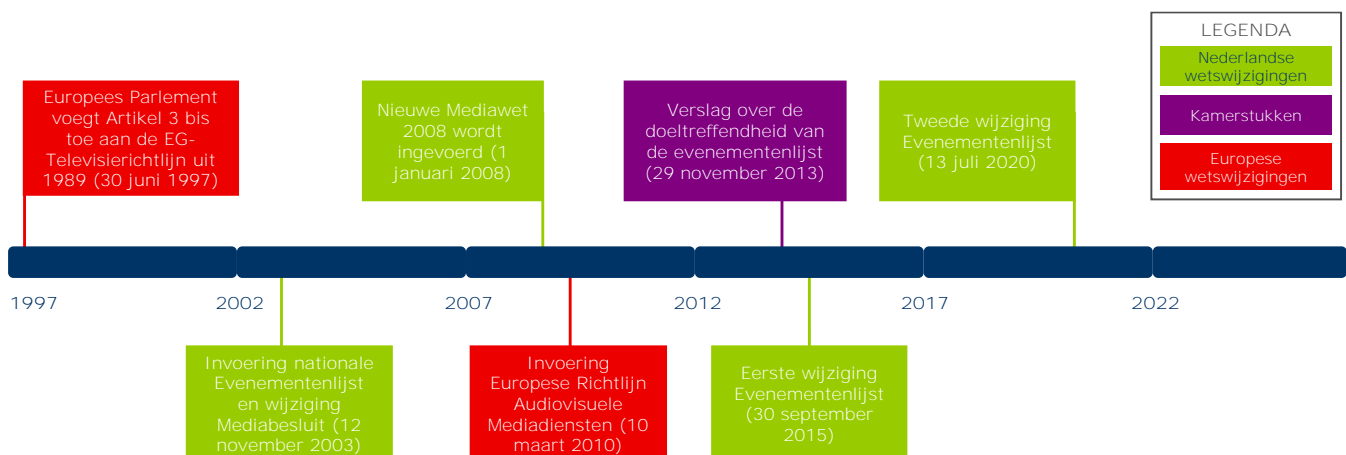
1.4 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk (2) volgt een overzicht van de oorsprong van de evenementenlijst en de belangrijkste wijzigingen tot aan de huidige situatie. Tevens maken we een vergelijking met andere Europese landen. In hoofdstuk 3 beschouwen we de voorkeuren en wensen van de kijker aan de hand van uitkomsten uit een panelonderzoek, uitgevoerd door Motivaction ten behoeve van dit onderzoek. Daarop volgt een trendanalyse van het kijkgedrag van uitzendingen op de evenementenlijst aan de hand van historische SKO-data. In hoofdstuk 4 volgt de uitkomst van een analyse van de doeltreffendheid en effecten van de evenementenlijst. Tot zover geeft het rapport in feite de uitkomsten van de ex-post evaluatie. In hoofdstuk 5 beschouwen we de invloed van technologische, economische en maatschappelijke ontwikkelingen met het oog op de toekomst. Ook de mogelijke consequenties voor het juridisch kader komt hier aan de orde. Hoofdstuk 6 bespreekt dan de belangrijkste implicaties voor toekomstig beleid en eventuele aanpassing van de evenementenlijst en het bijbehorende juridische kader. In het laatste hoofdstuk (7) sluiten we vervolgens af met een korte terugblik op de onderzoeksvragen en eindigen met de belangrijkste conclusies en aanbevelingen uit dit onderzoek.

2 Achtergrond, samenstelling en totstandkoming evenementenlijst

2.1 Achtergrond

In dit hoofdstuk beschrijven we de oorsprong, ontwikkelingen en belangrijkste wijzigingen van de evenementenlijst. Hierbij leggen we uit hoe de oorspronkelijke doelstellingen van de evenementenlijst, te weten het waarborgen van een adequate toegang van het publiek, tegen een betaalbare prijs, tot verslaggeving van culturele - en sportevenementen, die van aanzienlijk belang voor de samenleving zijn, tot stand zijn gekomen. De ontwikkelingen zijn op chronologische volgorde te vinden in Figuur 2: Tijdlijn van de evenementenlijst.

Figuur 2: Tijdlijn van de evenementenlijst

De oorsprong van de evenementenlijst ligt in een initiatief van het Europees Parlement uit 1997 als onderdeel van de wijzigingen van richtlijn nr. 89/552/EEG van de Raad, die gaat over de coördinatie van bepaalde wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in de lidstaten met betrekking tot televisie-uitzendingen. Dit initiatief werd genomen vanwege de groeiende zorg dat belangrijke evenementen steeds vaker achter betaalmuren verdwenen of het risico liepen te verdwijnen. Het doel van het Europees Parlement was om deze belangrijke evenementen toegankelijk te houden voor een breed publiek, wat uiteindelijk heeft geleid tot de totstandkoming van artikel 3 bis⁷ (later artikel 14 van de Audiovisuele Mediarijchtlijn⁸) in de richtlijn. De lidstaat kan een lijst opstellen van belangrijke evenementen die zowel nationaal als internationaal kunnen zijn en beslist ook of deze evenementen live worden uitgezonden of achteraf kunnen worden bekeken. Met deze maatregel wilde de Europese Unie ervoor zorgen dat belangrijke evenementen toegankelijk blijven voor een breder publiek en niet exclusief worden uitgezonden op betaalde kanalen of platforms, waardoor de democratische toegang tot belangrijke culturele, sport- en maatschappelijke gebeurtenissen wordt gewaarborgd. Deze doelstelling is terug te vinden in de nota 'Wat sport beweegt' van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aan de Tweede Kamer.⁹ In deze nota benadrukt de regering het belang van betaalbare en brede toegankelijkheid van

⁷ Richtlijn 97/36/EG, 1997 [eur-lex.europa.eu]

⁸ Richtlijn 2010/13/EU [eur-lex.europa.eu]

⁹ Kamerstukken II 1996/97, 25 125, nrs. 1-2

sportmedia om de maatschappelijke waarde van sport, vooral professionele sport, te behouden en te versterken. Bovendien geeft de regering aan dat media-aandacht voor sport, sportactiviteiten in brede zin kan stimuleren.

In september 1999 werd er in een algemene beraadslaging gedebatteerd over de inhoud van de evenementenlijst.¹⁰ Vervolgens werd er een groslijst met evenementen samengesteld, die vervolgens gereduceerd werd tot een conceptlijst. In de vergadering van de ministerraad van 17 maart 2000 werd dit voorstel voor een evenementenlijst ingediend en aan de Tweede Kamer toezonden. Dit voorstel werd op 12 april 2000 in een algemeen overleg met de Tweede Kamer besproken.¹¹ De Tweede Kamer stemde vervolgens in met het finale voorstel. Om het invoeren van de evenementenlijst mogelijk te maken, ondergaat de Mediawet aanpassingen, met name in artikel 72. Op 12 november 2003 is er uiteindelijk een nationale evenementenlijst vastgesteld via een besluit.¹² De lijst is sinds de totstandkoming twee keer aangepast. De eerste keer was in 2015, en de tweede keer in 2020. De wijzigingen in 2015 ontstonden naar aanleiding van de adviezen uit het evaluatieverslag uit 2013 over de doeltreffendheid en de effecten in de praktijk van de evenementenlijst. De wijzigingen **betroffen de UEFA Cup (momenteel Europa League), Roland Garros en Wimbledon en EK's en WK's volleybal en zwemmen.**¹³

In 2018 stelde de commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap een aantal vragen en opmerkingen aan de Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media over een aantal brieven inzake media.¹⁴ In het kort stelden de commissieleden voor om vrouwenvoetbal op de evenementenlijst te plaatsen en om de uitzendduur van de Paralympische zomer- en winterspelen verslaggeving gelijk te trekken met de uitzendverplichting van de Olympische Spelen, waar zes uur per dag op geldt. In 2020 zijn tenslotte vrouwenvoetbal en een verlengde uitzendtijd van verslaggeving van de Paralympische Spelen opgenomen in het Mediabesluit 2008.¹⁵

2.2 Criteria evenementenlijst

Het besluit van 12 november 2003 leidde tot de vaststelling van een nationale evenementenlijst. In 2009 werd de Mediawet 2008 van kracht ter vervanging van de oorspronkelijke Mediawet. Deze wet had tot doel de regulering van de media-industrie te moderniseren en de toenemende diversiteit aan mediaplatforms, technologische ontwikkelingen en veranderende mediagebruikspatronen te reguleren. De evenementenlijst is opgenomen als bijlage in het Mediabesluit 2008¹⁶ en de criteria zijn vastgelegd in de Mediawet 2008. De lijst omvat culturele evenementen zoals het Prinsengrachtconcert, Eurovisie Songfestival en Pinkpop, evenals nationale en internationale sportevenementen zoals grote voetbaltoernooien, Nederlandse voetbalcompetitie- en bekerwedstrijden, Olympische Spelen, Tour de France, de Paralympische Spelen, en wedstrijden van Nederlandse teams bij Wereld- en Europese kampioenschappen volleybal en hockey.

Aan de hand van vier criteria regelt de overheid momenteel welke specifieke sport- en culturele evenementen eenvoudig en tegen lage kosten toegankelijk dienen te zijn en te

¹⁰ Handeling I en II 1998-1999 nr. 99, nrs. 5713-5735 en 5736-5750

¹¹ Kamerstukken II 1999/2000, 26 256, nrs. 19 en 21.

¹² Staatsblad 2003, 486

¹³ Staatsblad 2015, 375

¹⁴ Kamerstuk 32827, 131

¹⁵ Staatsblad 2020, 316

¹⁶ [Wetten.nl - Regeling - Mediabesluit 2008 - BWBR0025036 \(overheid.nl\)](#)

blijven voor een breed publiek.¹⁷ In de praktijk gaat het bij de geselecteerde evenementen met een maatschappelijk belang vooral om sport (evenementen). De overheid streeft ernaar de maatschappelijke waarde van (top)sport te vergroten en de media kunnen hierin een belangrijke rol spelen. In de evenementenlijst valt ons op dat slechts drie van de 28 vastgestelde evenementen als cultureel zijn betiteld, de overige betreffen hoofdzakelijk voetbal en een aantal andere sporten.¹⁸

Een evenement kan op de lijst worden geplaatst indien het voldoet aan ten minste twee van de vier criteria.¹⁹ Het wetsartikel bevat een 'kan-bepaling', waardoor het mogelijk is om een evenement dat aan de criteria voldoet, toch niet op de lijst te zetten. Om dit te bepalen wordt er een belangenafweging gemaakt, waarin het maatschappelijk belang van het waarborgen van adequate toegang tegen een betaalbare prijs, wordt afgewogen tegen de (vooral financiële) belangen van belanghebbenden. Daarbij wordt ook gekeken naar de populariteit van het evenement. Hierbij worden aspecten als kijkdichtheid en het aantal beoefenaars van de sport in relatie tot het aantal kijkers meegenomen. Het betreft de volgende vier criteria, welke verder worden uitgewerkt in Box 1: Criterium 1 evenementenlijst en Box 2:

1. het evenement is van algemeen belang voor de Nederlandse samenleving;
2. het evenement is van bijzondere culturele betekenis;
3. het evenement werd in het verleden ook al op een open televisieprogrammakanaal uitgezonden en kon rekenen op een grote kijkdichtheid; en
4. het gaat om een groot internationaal sportevenement waaraan een nationaal team deelneemt.

Box 1: Criterium 1 evenementenlijst

1. Van algemeen belang voor de Nederlandse samenleving²⁰

Uit het algemeen deel van de memorie van toelichting behorend bij de wijziging van de Mediawet en de Tabakswet (implementatie wijziging richtlijn Televisie zonder grenzen) **kan het volgende worden herleid over het begrip 'van algemeen belang voor de Nederlandse samenleving'.**

Een evenement is – binnen het kader van de evenementenlijst – te beschouwen als van **'algemeen belang voor Nederland'** indien:

1. Nederland door het evenement *internationaal wordt gepromoot* of
2. Het evenement de Nederlandse samenleving *samenbindt en voor saamhorigheid zorgt* of
3. *Grote internationale belangstelling* voor het evenement bestaat.

Internationale promotie

Van internationale promotie van Nederland is sprake bij internationale sport- of culturele evenementen waaruit blijkt dat:

¹⁷ Artikel 5.1 Mediawet 2008.

¹⁸ Mediawet 2008. [wetten.overheid.nl]

¹⁹ Artikel 5.1 lid 2 Mediawet 2008. Zie ook [Verslag over de doeltreffendheid en de effecten in de praktijk van de Evenementenlijst en de bepalingen daarover in het Mediabesluit 2008 en de Mediawet 2008](#)

²⁰ Bijlage 2: Uitwerking criteria van artikel 5:1, tweede lid, Mediawet 2008, afkomstig uit [Verslag over de doeltreffendheid en de effecten in de praktijk van de Evenementenlijst en de bepalingen daarover in het Mediabesluit 2008 en de Mediawet 2008](#).

- Nederland zeer goed heeft gepresteerd en
- waarvoor veel belangstelling bestaat vanuit zowel Nederland als de andere landen die deelnemen aan het evenement.

Hierbij kan worden gedacht aan kwart-, halve en hele finales met Nederlandse deelname **of Europese en Wereldkampioenschappen (verder: EK's en WK's) van sporten waarvoor internationale belangstelling bestaat** en waarbij Nederland bekend staat om zijn goede prestaties.

Saamhorigheid en samenbinding in de Nederlandse samenleving

Evenementen zorgen voor saamhorigheid en samenbinding in de Nederlandse samenleving indien:

- Nederlandse teams bestaande uit een grote etnische culturele diversiteit deelnemen aan een evenement waarvoor veel Nederlandse belangstelling bestaat of
- voor een evenement grote belangstelling bestaat vanuit diverse hoeken, culturen en opleidingscategorieën binnen de Nederlandse samenleving.

Grote internationale belangstelling

Van grote internationale belangstelling is sprake bij evenementen die wereldwijd of binnen Europa algemene bekendheid en media-aandacht genieten. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de (halve) finales van de vier grote grand slam tennistoernooien, de **EK's en WK's voetbal en de finales van de Champions-** en de Europa League.

Box 2: Criteria 2 t/m 4 evenementenlijst

2. Van cultureel belang voor de Nederlandse samenleving²¹

Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat het hierbij gaat het om evenementen met een traditioneel karakter en/of evenementen met een historische betekenis. Uit de memorie van toelichting blijkt voorts dat cultureel belang ook voor sport kan gelden.

3. Evenement dat in het verleden ook al op een open net werd uitgezonden en toen een grote kijkdichtheid genoot

Voor de bepaling of een bepaald evenement een relatief grote kijkdichtheid genoot in het verleden, wordt uitsluitend de absolute kijkdichtheid (d.w.z. het aantal kijkers ten opzichte van alle Nederlanders) van sport en/of culturele evenementen vergeleken.

4. Groot internationaal evenement met Nederlandse deelname

Dit criterium spreekt voor zichzelf. Aangenomen kan worden dat Olympische spelen, EK's en WK's hier typische voorbeelden van zijn. Daarnaast zijn er sporten die geen WK/EK constructie kennen, maar waarbij bepaalde toernooien gelijk staan aan EK's en WK's.

²¹ Bijlage 2: Uitwerking criteria van artikel 5:1, tweede lid, Mediawet 2008, afkomstig uit Verslag over de doeltreffendheid en de effecten in de praktijk van de Evenementenlijst en de bepalingen daarover in het Mediabeluif 2008 en de Mediawet 2008.

2.3 Wijzigingen sinds de invoering

Sinds de invoering van de evenementenlijst heeft er tweemaal een aanpassing van de lijst plaatsgevonden. De eerste wijziging werd uitgevoerd in 2015.²² De wijzigingen staan beschreven in Tabel 1:

Tabel 1: Wijzigingen evenementenlijst 2015

Evenementenlijst 2003	Na wijziging in 2015	Onderdeel	Aanpassing
UEFA CUP	Europa League	A	Vervanging
Wimbledon en Roland Garros: de wedstrijden enkelspel van de Nederlandse deelnemers in de halve finales en de finale ongeacht Nederlandse deelname.	Wimbledon en Roland Garros: de finales enkelspel	A	Vervanging
Volleybal (heren)	Zwemmen (dames en heren)	C	Vervanging
Het Nederlandse team	De Nederlandse deelnemers	C	Vervanging

De tweede wijziging van de evenementenlijst vond plaats in 2020, waarbij de uitzendtijd van de Paralympische Spelen is verlengd en vrouwenvoetbal aan de lijst werd toegevoegd.²³ De wijzigingen staan in Tabel 2:

Tabel 2: Wijzigingen evenementenlijst 2020

Evenementenlijst 2003	Na wijziging in 2020	Onderdeel	Aanpassing
n.v.t.	Voetbal (dames): Wereldkampioenschap en Europees kampioenschap: de wedstrijden van het Nederlands elftal van het eindtoernooi en de halve finales en finale, ongeacht Nederlandse deelname.	A	Toevoeging
Paralympics: zomer- en winterspelen (minimumduur uitzending: 10 minuten per dag)	Paralympische Spelen: a. Zomerspelen (minimumduur verslaggeving: 30 minuten per dag); b. Winterspelen (minimumduur verslaggeving: 15 minuten per dag).	C	Aanpassing

2.3.1 Huidige evenementenlijst

In het Mediabesluit 2008 is er een bijlage die een lijst bevat met verschillende soorten evenementen. Deze lijst is onderverdeeld in drie hoofdcategorieën: A) Rechtstreekse verslaggeving, B) Gedeeltelijke rechtstreekse verslaggeving, en C) Gedeeltelijke uitgestelde verslaggeving. Binnen elke van deze categorieën worden eerst de sportevenementen vermeld, gevolgd door de cultuurevenementen. De meest recente is opgenomen in

Box 3.

²² Staatsblad 2015, 375

²³ Staatsblad 2020, 316

A. Rechtstreekse verslaggeving

Sport

- Voetbal (heren):
 - Wereldkampioenschap en Europees kampioenschap: het gehele eindtoernooi;
 - Alle interlands van het Nederlands elftal;
 - Champions League en Europa League: de wedstrijden van Nederlandse clubs en de finales ongeacht Nederlandse deelname;
 - Super Cup en World Cup: indien een Nederlandse club deelneemt;
 - Nationale bekerwedstrijden: de halve finales en de finale.
- Voetbal (dames):
 - Wereldkampioenschap en Europees kampioenschap: de wedstrijden van het Nederlands elftal van het eindtoernooi en de halve finales en finale ongeacht Nederlandse deelname.
- Schaatsen (dames en heren):
 - Wereldkampioenschap en Europees kampioenschap: allround, sprint en afstanden;
 - Elfstedentocht.
- Tennis (dames en heren):
 - Wimbledon en Roland Garros: de finales enkelspel.

Cultuur

- Prinsengrachtconcert.
- Eurovisie Songfestival

B. Gedeeltelijke rechtstreekse verslaggeving

Sport

- Olympische Spelen: zomer- en winterspelen (minimumduur verslaggeving: 6 uur per dag).
- Wielrennen:
 - Tour de France: heren (minimumduur verslaggeving: 2 uur per dag);
 - Wereldkampioenschap op de weg dames en heren professionals: het finaleweekend (minimumduur verslaggeving: 2 uur per dag);
 - De Nederlandse wielklassieker: heren (minimumduur verslaggeving: 2 uur).
- TT Assen (minimumduur verslaggeving: 2 uur per dag).

C. Gedeeltelijke uitgestelde verslaggeving

Sport

- Paralympische Spelen:
 - Zomerspelen (minimumduur verslaggeving: 30 minuten per dag);
 - Winterspelen (minimumduur verslaggeving: 15 minuten per dag).
- Voetbal (heren):
 - Alle wedstrijden van de hoogste divisie van het nationaal betaald voetbal;

- minimumduur verslaggeving onderlinge wedstrijden tussen Ajax, PSV en Feyenoord: 20 minuten per wedstrijd;
- minimumduur verslaggeving overige wedstrijden: 10 minuten per wedstrijd;
- **aanvangstijd verslaggeving wedstrijden die 's middags worden gespeeld:** uiterlijk 21.00 uur;
- **aanvangstijd verslaggeving wedstrijden die 's avonds worden gespeeld:** uiterlijk twee uur na afloop van de wedstrijd, maar in ieder geval niet later dan 22.30 uur.
- Nationale bekerwedstrijden: de kwartfinales (minimumduur verslaggeving: 15 minuten per wedstrijd).
- Atletiek (dames en heren):
 - Wereldkampioenschap en Europees kampioenschap: outdoor (minimumduur verslaggeving: 10 minuten per dag).
- Zwemmen (dames en heren):
 - Wereldkampioenschap en Europees kampioenschap: de wedstrijden van de Nederlandse deelnemers (minimumduur verslaggeving: 10 minuten per dag).
- Hockey (dames en heren):
 - Wereldkampioenschap en Europees kampioenschap: de wedstrijden van de Nederlandse teams (minimumduur verslaggeving: 10 minuten per dag).
- Tennis (dames en heren):
 - Wimbledon, Roland Garros, US Open en Australian Open: de wedstrijden enkelspel van de Nederlandse deelnemers (minimumduur verslaggeving: 10 minuten per dag).

Cultuur

- Pinkpop (minimumduur verslaggeving: 1 uur per dag).

2.4 Gevoerd beleid en herzieningsproces

Om de evenementenlijst aan te passen moet het Mediabesluit worden aangepast. Formeel kan de minister dit zelf doen, zonder bijvoorbeeld belanghebbenden te raadplegen of de Tweede Kamer hierbij de betrekken. In de praktijk is er echter wel sprake van inspraak uit deze hoeken. De oorspronkelijke evenementenlijst werd in 2003 vastgesteld na goedkeuring in de Tweede Kamer, na overleg met de ministerraad. Hierbij werd vastgelegd dat de evenementenlijst binnen vier jaar geëvalueerd moest worden na de inwerkingtreding, waarbij er een verslag moest worden opgeleverd over de doeltreffendheid en de effecten in de praktijk. Deze evaluatie is gestart in 2009 en opgeleverd in 2013.²⁴ In deze evaluatie werden onder meer verschillende belanghebbenden geraadpleegd, waaronder publieke omroepen, commerciële omroepen en vertegenwoordigers uit de sport- en cultuursector. Omdat er uitgebreide feedback werd verzameld tijdens deze brede consultatie en de voorgestelde wijzigingen relatief beperkt waren, werd besloten om geen openbare internetconsultatie te organiseren. In 2015, bij de eerste wijziging van de evenementenlijst, werd in een besluit door staatssecretaris Sander Dekker een verplichting opgenomen tot een herziening van de evenementenlijst, met als doel de lijst up-to-date te houden. De evaluatie zou na acht jaar (in 2023) plaatsvinden.

²⁴ [Verslag over de doeltreffendheid en de effecten in de praktijk van de Evenementenlijst en de bepalingen daarover in het Mediabesluit 2008 en de Mediawet 2008.](#)

Tijdens een algemeen overleg in de Tweede Kamer²⁵ in 2018 hebben leden van de VVD-fractie en de CDA-fractie verzocht om een actualisatie van de evenementenlijst. Deze leden benadrukten hun onduidelijkheid over hoe de samenstelling van de lijst tot stand komt. Daarnaast is tijdens de vaststelling van de begroting van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport gediscussieerd over het toevoegen van Nederlands vrouwenvoetbalelftal en het verlengen van de uitzendtijd voor de Paralympische Spelen.²⁶ In reactie daarop heeft de minister een raadpleging georganiseerd onder een breed scala van belanghebbenden, waaronder publieke en commerciële omroepen en organisaties in de sportsector. Uit deze raadpleging bleek brede steun voor het opnemen van de wedstrijden van het Nederlands vrouwenvoetbalelftal tijdens het EK en WK vrouwenvoetbal in de lijst, evenals voor de toevoeging van de hele en halve finales, ongeacht Nederlandse deelname. Bovendien waren alle geconsulteerde partijen het erover eens om de minimumduur van de verslaggeving van de Paralympische Spelen te verlengen, met een onderscheid tussen zomer- en winterspelen. Ook hier werd geen openbare internetconsultatie gehouden.²⁷

2.5 Publieksperspectief

De samenleving verandert continu waardoor sommige evenementen aan (maatschappelijk) belang kunnen winnen, terwijl andere evenementen op hun retour zijn. Een illustratie hiervan is bijvoorbeeld de toevoeging van het vrouwenvoetbal aan de lijst. Ook gaan er soms (grote) belangen schuil achter de evenementenlijst waardoor het voor sommige marktpartijen lucratief kan zijn als een evenement buiten de lijst wordt gehouden. Tot slot – en dat is geen te veronachtzamen feit – kunnen maatschappelijke voorkeuren voor evenementen veranderen waardoor de samenstelling van de huidige lijst niet meer representatief is. Het is goed mogelijk dat bepaalde doelgroepen (ouderen versus jongeren, hoger versus praktisch opgeleiden, stad versus regio, personen met of zonder migratieachtergrond) de lijst van evenementen anders zouden inkleuren dan nu het geval is. Een van de mogelijke redenen om een evenement in de lijst op te nemen is dan ook dat het evenement die saamhorigheid en verbinding in de Nederlandse samenleving vergroot, doordat 1) een Nederlands team deelneemt dat bestaat uit grote etnische en culturele diversiteit of 2) er belangstelling voor het evenement bestaat vanuit diverse hoeken, culturen en opleidingscategorieën in de Nederlandse samenleving.²⁸ Het is in onze ogen dan ook van belang om ook het bredere publiek te raadplegen over de invulling van de evenementenlijst en mee te wegen bij een eventuele herziening. Een evenementenlijst die maatschappelijk belang als uitgangspunt neemt, kan alleen inclusiever worden wanneer mening van genietters van evenementen meegenomen worden bij de samenstelling van de evenementenlijst. Vanuit dit perspectief is in dit onderzoek ook een panelonderzoek onder de Nederlandse kijker uitgevoerd (zie Hoofdstuk 3).

²⁵ Kamerstuk 32827 nr. 131

²⁶ Kamerstuk 35 300 XVI, nr. 153

²⁷ Staatsblad 2020, 316

²⁸ [Uitwerking criteria van artikel 5:1, tweede lid, Mediawet 2008, bijlage bij Verslag over de doeltreffendheid en de effecten in de praktijk van de Evenementenlijst en de bepalingen daarover in het Mediabesluit 2008 en de Mediawet 2008.](#)

2.6 Europees perspectief

2.6.1 Europese landen met een evenementenlijst

Naast Nederland hebben ook andere Europese landen een evenementenlijst. In Tabel 3 staan de landen die een evenementenlijst hebben opgesteld en deze hebben aangemeld bij de Europese Commissie, overeenkomstig artikel 14 van de Richtlijn Audiovisuele Mediadiensten.²⁹

Op basis van de hier genoemde landen maken we een beknopte Europese internationale vergelijking. De analyse omvat de Europese wetgeving en vastlegging van de Europese evenementenlijsten. We hebben in dit onderzoek ook het Verenigd Koninkrijk meegenomen, **omdat het Verenigd Koninkrijk al in 1954 het begrip 'listed events' kende.** Onder de Television Act van dat jaar had de regering de bevoegdheid om een lijst samen te stellen van gebeurtenissen waarvoor individuele televisiestations geen exclusieve uitzendrechten mochten verkrijgen. Tegenwoordig vallen deze evenementen onder de Broadcasting Act 1996.³⁰ Vanwege deze lange geschiedenis met een evenementenlijst, nemen we het Verenigd Koninkrijk ook mee in de vergelijking.

Tabel 3: Overzicht landen met evenementenlijst

Land	Jaar	Bron
Oostenrijk	2007	[eur-lex.europa.eu]
België	2007	[eur-lex.europa.eu]
Denemarken	1999 / 2015	[eur-lex.europa.eu]
Finland	2007	[eur-lex.europa.eu]
Frankrijk	2007	[eur-lex.europa.eu]
Duitsland	2007	[eur-lex.europa.eu]
Hongarije	2017	[eur-lex.europa.eu]
Ierland	2017	[eur-lex.europa.eu]
Italië	2011	[eur-lex.europa.eu]
Polen	2014	[eur-lex.europa.eu]
Verenigd Koninkrijk	1996	[researchbriefings.files.parliament.uk]

2.6.2 Invulling van de criteria

De Europese Commissie heeft vier overkoepelende criteria opgesteld waaraan de evenementenlijsten van Europese lidstaten moeten voldoen. Om in aanmerking te komen voor opname op de lijst, moet een evenement minstens aan twee van deze criteria voldoen:

1. een bijzondere algemene weerklank binnen de lidstaat en niet alleen van belang voor diegenen die de sport of activiteit in kwestie gewoonlijk volgen;

²⁹ Lidstaten kunnen hun evenementenlijsten bij de Europese Commissie aanmelden. De EC publiceert deze lijsten en andere lidstaten moeten er dan voor zorgen dat marktpartijen zich aan deze lijsten houden.

³⁰ Jeremy Scholes en Lorna Woods, The Broadcasting Act 1996, Entertainment Law Review 1996, p. 298 (304).

2. een algemeen erkend, onmiskenbaar cultureel belang voor de bevolking in de lidstaat, met name als katalysator van culturele identiteit;
3. deelname van de nationale ploeg aan het betrokken evenement in de context van een wedstrijd of toernooi van internationaal belang, en
4. het feit dat het evenement traditioneel op de kosteloze televisie wordt uitgezonden en hoge kijkcijfers haalt.

Naast deze vier overkoepelende criteria, kunnen lidstaten hun eigen invulling geven aan deze criteria, en eventueel aanvullende criteria opstellen voordat een evenement op de lijst mag worden geplaatst. De perceptie van evenementen en hun betekenis in de samenleving kan dus per lidstaat verschillen. Zo worden in Oostenrijk evenementen op de lijst gezien als uitdrukkingen van de culturele, artistieke, of sociale identiteit van het land. Daarnaast worden sportevenementen met Oostenrijkse topatleten als van bijzonder nationaal belang beschouwd en trekken ze veel aandacht vanwege hun internationale relevantie. Polen hanteert een bredere benadering, waarbij evenementen als belangrijk worden beschouwd op basis van het niveau van openbaar belang en hun impact op sociaal, economisch en politiek leven. In de Franse gemeenschap van België worden evenementen als significant beschouwd als ze cultureel belang hebben dat wordt erkend door het publiek en bijdragen aan de culturele identiteit van de gemeenschap. In tegenstelling tot de Franse gemeenschap, legt de Vlaamse gemeenschap de nadruk op sportieve evenementen die voor hen belangrijk zijn. In het kort, naast de algemene criteria die van toepassing zijn op alle lidstaten, wordt de specifieke invulling van deze criteria gebruikt om de samenstelling van de lijsten te verduidelijken. Dit illustreert dat de term "bijzondere algemene weerklank" zeer variabel geïnterpreteerd en ingevuld kan worden.

2.6.3 Consultatieprocessen

Wanneer een lidstaat haar lijst met evenementen bij de Europese Commissie wil indienen, moet deze eerst worden onderworpen aan een beoordelingsproces. De lidstaat begint met het indienen van een lijst van evenementen bij de Commissie. Binnen een periode van drie maanden wordt deze lijst gecontroleerd om te verifiëren of deze voldoet aan de vereiste criteria. Nadat deze controle is voltooid, wordt de lijst in werking gesteld. Het proces van het opstellen van de oorspronkelijke lijst kan echter variëren afhankelijk van de lidstaat en de manier waarop zij consultatie uitvoert. Europese landen benaderen de bepaling van evenementen van groot maatschappelijk belang met verschillende gradaties van transparantie en betrokkenheid van het publiek. Veel landen geven prioriteit aan transparantie en benadrukken het belang van brede consultaties, waarbij ervoor wordt gezorgd dat het proces inclusief en verantwoord is. Sommige landen verstrekken echter weinig specifieke informatie over hun consultatieprocessen. Hieronder worden de verschillende consultatievormen toegelicht.

Verschillende landen, waaronder Oostenrijk, België, Finland, Frankrijk, Hongarije, Italië en Ierland, benadrukken het belang van transparantie in het proces van het opstellen van hun lijsten. Ze vermelden specifiek dat de lijsten zijn samengesteld op een duidelijke en transparante manier. De wet maakt echter niet duidelijk op welke manier de landen dit vormgeven. Het is buiten de scope van dit onderzoek om nationale wetgeving te doorgronden. Denemarken, Hongarije en Ierland geven aan dat zij hun nationale burgers actief betrekken in het consultatieproces. Ze verklaren dat hun lijsten zijn samengesteld na uitgebreide publieke consultatie. Deze benadering zorgt ervoor dat de opvattingen en meningen van de algemene bevolking worden meegenomen bij het bepalen van de betekenis van evenementen. In Oostenrijk, België, Finland, Frankrijk en Italië worden 'grondige consultatie' processen ingezet. Hoewel de specifieke details van wat een "grondige" consultatie inhoudt kan variëren tussen landen, suggereert deze term over het algemeen

een uitgebreide inspanning om verschillende belanghebbenden, waaronder omroepen, sportorganisaties en het publiek, te betrekken. Dergelijke consultaties hebben waarschijnlijk tot doel diverse perspectieven te verzamelen en te zorgen voor een evenwichtige evaluatie van de betekenis van evenementen. Duitsland en Polen verstrekken minder details over hun consultatieprocessen. Hoewel ze transparantie en consultatie noemen, specificeren ze niet de omvang of aard van deze inspanningen.

2.6.4 Onderscheid cultuur- en sportevenementen

Sport

Bij het vergelijken van de evenementenlijsten valt het op dat het merendeel van de evenementen die op de lijsten staan sportevenementen zijn. De volgende evenementen komen op meer dan één lijst voor:

- Olympische Spelen (zomer)
- Olympische Spelen (winter)
- FIFA Wereldbeker Finales Toernooi
- Europees Kampioenschap Voetbal Finales Toernooi
- UEFA Champions League Finale
- UEFA Europa League Finale
- Rugby World Cup Finales Toernooi

Deze evenementen worden genoemd in meerdere lijsten en worden beschouwd als van groot belang voor de samenleving in de respectieve lidstaten van de Europese Unie. Gemiddeld hebben de landen ongeveer tien sportevenementen op de lijst staan, terwijl Nederland zestien sportevenementen op de lijst heeft staan.

Voetbal staat als sport het vaakst op de lijst ten opzichte van andere sporten. Over het algemeen hebben België, Frankrijk, Duitsland, Hongarije, Italië en het Verenigd Koninkrijk de meeste verschillende voetbalcompetities op de lijst staan, waaronder het Europees Kampioenschap, het EK en WK, FIFA Wereldbeker, clubvoetbalcompetities en nationale bekertoernooien. Behalve Polen hebben alle Europese landen die in deze analyse zijn meegenomen het Europese Kampioenschap op de lijst. De clubvoetbalcompetities die genoemd worden in tien van de elf Europese lijsten zijn de Champions League, UEFA Cup en Europa League.³¹ De UEFA Champions League staat bij vier landen op de lijst, namelijk België, Frankrijk, Duitsland, Hongarije, Italië, en het Verenigd Koninkrijk op de lijst. De UEFA Cup of Europa League staat bij zes landen op de lijst: België, Frankrijk, Duitsland, Hongarije, Italië, en het Verenigd Koninkrijk. Alleen Polen heeft geen clubvoetbalcompetities op de lijst.

Cultuur

Bij het vergelijken van het type evenementen die de verschillende landen op de evenementenlijst hebben, valt het op dat het merendeel geen culturele evenementen op de lijst heeft. Oostenrijk, België en Italië hebben wél culturele evenementen op te lijst, de rest van de landen niet. Bij het vergelijken van culturele evenementen blijken het allemaal evenementen gerelateerd te zijn aan muziek. Nederland heeft net als Italië drie culturele evenementen op de lijst: Prinsengrachtconcert, Eurovisie Songfestival en Pinkpop. Hieronder is het overzicht van de verschillende culturele evenementen te vinden.

- Oostenrijk - Het Nieuwjaarsconcert van het Wiener Philharmoniker
- Oostenrijk - Het Weense Operabal

³¹ De UEFA Cup is sinds 2009/10 vervangen door de UEFA Europa League.

- België - De finale van de Koningin Elisabethwedstrijd
- Italië - Het San Remo Italiaans muziekfestival
- Italië - De openingsavond van het operaseizoen in La Scala in Milaan
- Italië - Het Nieuwjaarsconcert in La Fenice in Venetië

2.6.5 Overig

Soorten verslaggeving

De Nederlandse evenementenlijst is onderverdeeld in drie soorten verslaggeving, namelijk a) rechtstreeks, b) gedeeltelijk rechtstreeks en c) gedeeltelijk uitgestelde verslaggeving. Sommige andere Europese landen maken gebruik van een vergelijkbare opzet, maar specificeren in de lijst *per evenement* hoe deze uitgezonden moet worden. Op de lijsten in Oostenrijk, België, Hongarije en Italië wordt er een onderscheid gemaakt tussen 1) uitzenden via volledige live dekking, 2) uitzenden via uitgestelde dekking of 2) uitzenden via volledige of gedeeltelijke uitgestelde dekking. Denemarken, Finland, Frankrijk, Duitsland en Ierland en Polen specificeren niet hoe een evenement uitgezonden moet worden.

Het Verenigd Koninkrijk maakt onderscheid tussen twee categorieën: Groep A en Groep B. Voor evenementen in Groep A moet volledige live uitzending plaatsvinden, zoals de Olympische en Paralympische Spelen of de FA Cup Finale. Evenementen die in Groep B zijn vermeld, kunnen live dekking hebben op betaaltelevisie, mits secundaire dekking wordt aangeboden aan in aanmerking komende omroepen. Evenementen zoals het Six Nations rugbytoernooi of bepaalde cricketwedstrijden die in Engeland gespeeld worden, vallen hieronder. Dit betekent dat de uitzendrechten voor deze evenementen moeten worden aangeboden aan de belangrijkste vrij-toegankelijke landelijke omroepen en beschikbaar is voor 95% van de Britse bevolking.

België: Twee lijsten

In België is de lijst opgedeeld ten behoeve van de Franse- en Vlaamse gemeenschap. De twee lijsten vertonen veel overeenkomsten, vooral wat betreft grote sportevenementen zoals de Olympische Zomerspelen, het Wereldkampioenschap Voetbal, het Europees Kampioenschap Voetbal en belangrijke wielervedstrijden. Beide lijsten bevatten ook dekking van Champions League- en UEFA Cup-wedstrijden waarbij Belgische clubs betrokken zijn. De belangrijkste verschillen tussen de twee lijsten zijn:

- De Waalse/Franse lijst omvat dekking van veldrijden evenementen en de Koningin Elisabeth Muziekwedstrijd, terwijl de Vlaamse lijst deze evenementen niet vermeldt.
- De Vlaamse lijst omvat de Olympische Winterspelen, La Flèche Wallonne (Waalse Pijl) en Wereldkampioenschappen Atletiek met deelname van Belgische atleten, terwijl de Waalse/Franse lijst deze specifieke evenementen niet heeft.

Over het algemeen laten de lijsten een aanzienlijke overlap zien, waarbij beide gemeenschappen in België een gemeenschappelijke interesse hebben in grote sportevenementen zoals voetbal, wielrennen en atletiek.

2.7 Conclusie

In dit hoofdstuk wordt de oorsprong, ontwikkeling, en wijzigingen van de evenementenlijst beschreven, met een focus op de Nederlandse context, met daarbij een Europese vergelijking. De evenementenlijst, geïnitieerd in 1997 door het Europees Parlement als reactie op de zorg dat belangrijke culturele en sportieve gebeurtenissen achter betaalmuren zouden verdwijnen, heeft als doel de toegang tot deze evenementen voor het brede publiek te waarborgen zonder extra kosten. De lijst heeft in de loop der jaren meerdere wijzigingen

ondergaan, waaronder toevoegingen van evenementen zoals vrouwenvoetbal en uitbreidingen van uitzendtijden voor de Paralympische Spelen. Aanpassingen aan de lijst zijn het resultaat van evaluaties en politiek initiatief. Daarbij heeft raadpleging van belanghebbenden, zoals houders van uitzendrechten of deelnemers aan de evenementen, niet altijd plaatsgevonden vóór de wijzigingen, zoals blijkt uit verschillende gevoerde interviews. Bovendien lijkt het proces van het opstellen en aanpassen van de lijst voor politici zelf niet altijd even transparant te zijn, en het bredere publiek is niet betrokken bij deze wijzigingen. Een vergelijking van Europese evenementenlijsten onthult verschillen in een de invulling van de criteria, consultatieprocedures en de verhouding tussen sport- en cultuurevenementen. Elk land geeft een eigen invulling aan de criteria, die de maatschappelijke, culturele, sportieve, politieke of economische waarde weerspiegelen. Bovendien verschilt de mate van transparantie en de betrokkenheid van het publiek bij het samenstellen van deze lijsten. Wat betreft de inhoud van de Europese lijsten valt op dat deze grotendeels, of volledig, sportevenementen omvatten, met uitzondering van enkele landen zoals Oostenrijk, België en Italië. Het merendeel van de Europese evenementenlijsten bevat geen culturele evenementen. Verder blijken de Europese evenementenlijst gemiddeld minder evenementen te bevatten dan de Nederlandse lijst.

3 Maatschappelijke voorkeuren voor samenstelling en toegang evenementen (lijst)

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijven we de maatschappelijke voorkeuren voor samenstelling van en toegang tot evenementen op basis van een consumentenonderzoek. We geven hiermee antwoord op de vraag of de huidige evenementenlijst nog een goede afspiegeling is van de culturele en sportevenementen waarvan de Nederlandse samenleving vindt dat het belang zo groot is dat ze op de lijst horen. Ook geven we inzicht in welke evenementen eventueel aan de evenementenlijst toegevoegd zouden kunnen worden of van de lijst af kunnen en of de evenementenlijst adequate toegang tot evenementen van algemeen belang borgt. Het panel van marktonderzoeksbureau Motivaction is ingeschakeld om een steekproef³² van de Nederlandse samenleving te bevragen. In Bijlage 3 is de volledige vragenlijst opgenomen die is gebruikt voor het consumentenonderzoek en in Bijlage 4 presenteren we de methodologische verantwoording van dit onderzoek.

Ten slotte presenteren we in dit hoofdstuk de resultaten van onze kijkcijferanalyse. Hiermee trachten we te achterhalen welke variabelen van invloed zijn op de hoogte van de kijkcijfers, en of de evenementenlijst invloed heeft gehad op kijkcijfers van evenementen die wel of niet op de lijst staan. Dit doen we met behulp van data van Stichting KijkOnderzoek (SKO). We maken hierbij onderscheid tussen vier verschillende indicatoren van kijkgedrag: de gemiddelde hoeveelheid kijkers per uitzending, het totale aantal kijkers over de hele uitzending, de kijkdichtheid (aandeel kijkers van de totale Nederlandse bevolking) en het marktaandeel (aandeel kijkers van de kijkers die op dat moment televisiekijken).

3.2 Uitkomsten consumentenonderzoek

3.2.1 Achtergrondinformatie

Van de respondenten (een representatieve steekproef van de Nederlandse samenleving):

- Heeft 65% een standaard tv-abonnement (basispakket).³³ 45-plussers hebben significant vaker een standaard tv-pakket dan jongvolwassenen (>34 jaar) en personen in het noorden hebben significant vaker een standaard tv-abonnement dan personen in **overige regio's in Nederland**;

³² De steekproef heeft een efficiency van 82,2%, wat betekent dat de steekproef voor 82,2% representatief is voor de Nederlandse samenleving. Dit wordt als hoog beschouwd.

³³ Dit percentage wijkt sterk af van de gegevens uit het eerste kwartaal van 2023 van de ACM Telecommonitor, waaruit blijkt dat ongeveer 87% van de huishoudens in Nederland over een televisieabonnement beschikt (via de kabel, glasvezel, DSL, satelliet en Digitenne). De ACM heeft deze gegevens opgevraagd bij de telecomaandieners. Een eerste mogelijke verklaring voor het grote verschil is dat de gegevens van ACM zijn gerapporteerd op het niveau van huishoudens en in het consumentenonderzoek is gerapporteerd op het niveau van individuen. Daarnaast is het mogelijk dat de respondent de vraag verkeerd heeft begrepen of verkeerd heeft geïnterpreteerd en bijvoorbeeld alleen heeft aangegeven dat men over een standaard tv-abonnement beschikt wanneer men *alleen* een basispakket heeft, of wanneer men het abonnement daadwerkelijk zelf heeft afgesloten.

- Maakt 50% gebruik van streamingdiensten³⁴; vrouwen (55%) significant meer dan mannen (46%) en personen in de leeftijdscategorie 25-34 jaar significant meer en 65-plussers significant minder dan andere leeftijdscategorieën.
- Maakt 25% gebruik van apps (op tv of op mobiel apparaat) om naar uitzendingen te kijken. Jongeren (18-24) maken significant meer gebruik van apps en mobiele apparaten om uitzendingen te kijken dan mensen van andere leeftijden.
- Kijkt 30% wel eens via een mobiel apparaat naar tv-uitzendingen; jongeren (18-24 jaar) significant vaker dan andere leeftijdscategorieën.
- Tot slot kijken ouderen (65+) nagenoeg niet via apps en significant minder via streamingdiensten dan jongere leeftijdsgenoten.

3.2.2 Kijkgedrag per type sport

In de enquête is gevraagd naar welke soorten sport men wel eens kijkt (zie Tabel 4). Hieruit concluderen we het volgende:

- De Olympische Spelen worden samen met voetbal het meest bekeken, gevolgd door WK-wedstrijden en finales van Nederland en schaatsen; hockey wordt verreweg het minst bekeken.
- Vrouwen kijken over het algemeen minder naar onderstaande categorieën van sport dan mannen.
- Voetbal, wielrennen, atletiek, tennis en hockey zijn populairder onder mannen dan vrouwen.
- 65-plussers kijken meer naar onderstaande categorieën sport dan andere leeftijdsgroepen.³⁵ Ook kijken hoogopgeleiden meer naar (verschillende categorieën) sport dan laagopgeleiden.

³⁴ Dit percentage komt overeen met gegevens van de GfK DAM, waaruit blijkt dat VOD-diensten in augustus 2023 online 52% van de Nederlandse bevolking van 13 jaar en ouder bereiken, zie [\[telecompaper.com\]](https://telecompaper.com). Echter, volgens het Nationaal Media Onderzoek (NMO) maakt 75% van de Nederlanders gebruik van diensten zoals Netflix en Videoland, zie [\[fd.nl\]](https://fd.nl). Dit verschil kan wellicht verklaard worden door een verschil in gehanteerde definities. In de enquête die voor dit onderzoek is ingezet, kunnen ook de genoemde voorbeelden van invloed zijn geweest op het antwoord van de respondent.

³⁵ Dit wordt ook verklaard door het feit dat 65-plussers meer televisiekijken (live of uitgesteld) dan personen in andere leeftijdscategorieën, zie bijvoorbeeld: [\[nationaalmediaonderzoek.nl\]](https://nationaalmediaonderzoek.nl).

- Voetbal en tennis worden meer bekeken in de drie grote steden (Amsterdam, Rotterdam en Den Haag) dan in andere regio's, schaatsen wordt meer bekeken in de regio Noord en minder in regio Zuid dan in andere regio's, en wielrennen wordt meer bekeken in regio Zuid dan andere regio's.
- Personen met een extra tv-abonnement voor sport kijken meer naar sport dan mensen zonder zo'n abonnement.

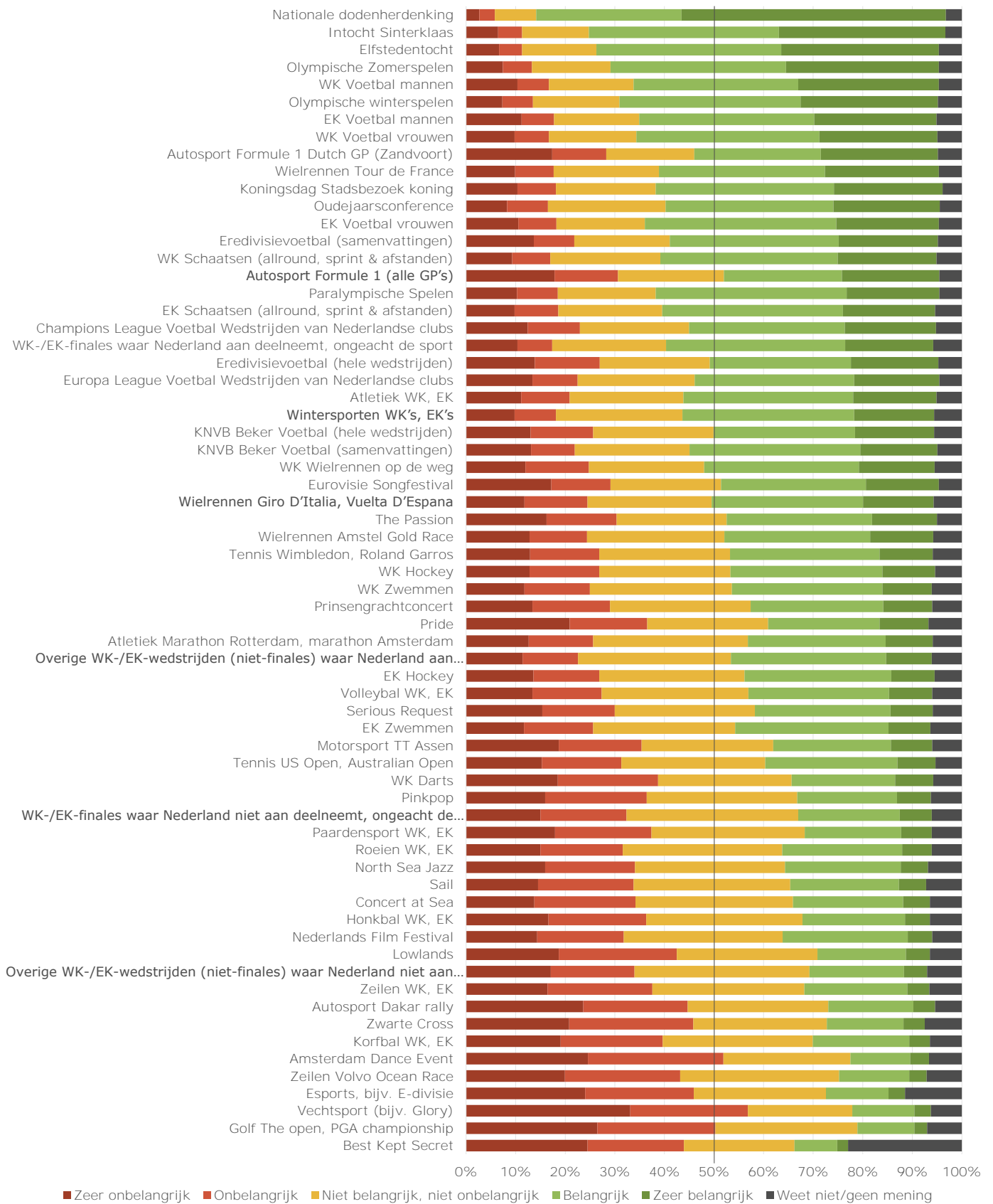
Tabel 4: Antwoord op de stelling "Naar welke van de volgende categorieën van sportevenementen kijk je wel eens?" (n=1054). Bron: Motivaction, bewerking Dialogic. Groen = significant meer dan het andere geslacht; Rood = significant minder dan het andere geslacht.

Sport	Man	Vrouw	Totaal
Olympische spelen	53%	50%	52%
Voetbal	57%	45%	51%
WK-wedstrijden van Nederland (ongeacht de sport)	47%	41%	44%
Schaatsen	39%	41%	40%
WK-finales (ongeacht de sport)	38%	35%	36%
Wielrennen	42%	26%	34%
Atletiek	31%	26%	29%
Tennis	27%	20%	24%
Geen van deze	18%	24%	21%
Zwemmen	19%	21%	20%
Paralympische spelen	19%	20%	19%
Hockey	21%	13%	17%

3.2.3 Belang van verslaggeving van culturele en sportevenementen zonder extra kosten

Onderstaande figuur presenteert de antwoorden van consumenten op de vraag "In hoeverre vind jij het belangrijk dat de verslaggeving van deze evenementen zonder extra kosten (anders dan de kosten voor een standaard tv-abonnement en toebehoren) toegankelijk is voor het publiek?". Deze uitkomsten zouden als input kunnen dienen voor eventuele aanpassing van de evenementenlijst. Er is gevraagd naar evenementen die al op de evenementenlijst staan en naar evenementen die van nationaal belang kunnen worden geacht en (nog) niet op de evenementenlijst staan.³⁶ Respondenten hadden de mogelijkheid om zelf opties toe te voegen die zij belangrijk vonden. De resultaten hiervan zijn opgenomen in Bijlage 5. Onder de figuur lichten we de uitkomsten nader toe.

³⁶ De keuze voor het opnemen van evenementen die niet op de evenementenlijst staan is gebaseerd op kijkcijfers en gegevens van verschillende onderzoeken, zoals het Evenementen Merkonderzoek en de TOP100 evenementenranglijst van Respons.

Figuur 3: Antwoord op de vraag "In hoeverre vind jij het belangrijk dat de verslaggeving van deze evenementen zonder extra kosten toegankelijk is voor het publiek?" (n=866). Bron: Motivaction, bewerking Dialogic.

Over het algemeen zijn de evenementen die veel respondenten belangrijk vinden dezelfde evenementen als die op de evenementenlijst staan. De meeste evenementen die zelf niet op de lijst staan maar wel even hoog of hoger scoren dan evenementen die wel op de lijst staan, zijn vooral evenementen waar geen sprake is van het verhandelen van uitzendrechten, zoals Nationale Dodenherdenking, de intocht van Sinterklaas of Koningsdag. Ze dienen hier meer als vergelijkingsmateriaal om het relatieve belang van evenementen te duiden. Uitzondering hierop zijn de categorie **'WK- en EK-finales waar Nederland aan deelneemt, ongeacht de sport'**, en, afhankelijk van waar je de grens legt, de GP Zandvoort **en de categorie 'WK's en EK's van Wintersporten'**. Hieronder tonen we in meer detail de evenementen die niet op de lijst staan maar wel vrij hoog scoren en de evenementen die wel op de lijst staan maar laag scoren.

Belangrijke vs. niet-belangrijke evenementen

Onderstaande tabel toont de evenementen die momenteel niet op de lijst staan, waarvan er meer respondenten zijn die het belangrijk vinden dan respondenten die het onbelangrijk vinden dat deze zonder extra kosten toegankelijk zijn voor het publiek en die nu niet op de evenementenlijst staan. Uitzondering hierop zijn het EK en WK Roeien en het Nederlands Film Festival, maar deze zijn toch in de lijst opgenomen omdat het verschil tussen onbelangrijk en belangrijk kleiner is dan vijf procentpunten. De evenementen in onderstaande tabel zouden vanuit het publieksperspectief dus kandidaten kunnen zijn om op de evenementenlijst te plaatsen, indien deze uitgebreid zou worden. Merk op dat bij een deel van de evenementen geen sprake is van verhandeling van uitzendrechten, waardoor het niet logisch is om ze op de lijst te zetten.

Tabel 5: Evenementen waarvan men het belangrijk vindt dat de verslaggeving hiervan zonder extra kosten toegankelijk is voor het publiek. Bron: Motivaction, bewerking Dialogic.

#	Evenement	Onbelangrijk	Neutraal	Belangrijk	Weet niet
1	Nationale dodenherdenking*	6%	8%	83%	3%
2	Intocht Sinterklaas*	11%	13%	72%	3%
4	Koningsdag Stadsbezoek Koning*	18%	20%	58%	4%
5	Oudejaarsconference ³⁷	17%	24%	55%	4%
6	WK-/EK-finales waar Nederland aan deelneemt, ongeacht de sport	17%	23%	54%	6%
8	Autosport Formule 1 Dutch GP (Zandvoort)	28%	18%	49%	5%
9	Eredivisievoetbal (hele wedstrijden)	27%	22%	46%	5%
10	Wielrennen Giro D'Italia, Vuelta D'España	24%	25%	45%	6%

³⁷ Er zijn doorgaans meerdere oudejaarsconferenties per jaar te zien op verschillende open programmakanalen of platforms, zoals de NPO, RTL, Talpa Network, Comedy Central en YouTube.

#	Evenement	Onbelangrijk	Neutraal	Belangrijk	Weet niet
11	Autosport Formule 1 (alle GP's)	31%	21%	43%	5%
12	The Passion	30%	22%	42%	5%
13	Overige WK-/EK-wedstrijden (niet-finales) waar Nederland aan deelneemt, ongeacht de sport	23%	31%	41%	6%
14	Marathon Rotterdam, marathon Amsterdam*	26%	31%	37%	6%
15	Volleybal WK, EK	27%	30%	37%	6%
16	Serious Request	30%	28%	36%	6%
17	Roeien (EK, WK)	32%	32%	30%	6%
18	Nederlands Film Festival	32%	32%	30%	6%

* Bij deze evenementen is geen sprake van de verkoop van uitzendrechten door een partij die de (juridische) mogelijkheid heeft om de rechten voor dat evenement te verkopen. In dit geval heeft iedereen de mogelijkheid om opnamen van dit evenement uit te zenden. Het plaatsen op de evenementenlijst is dan dus overbodig.

Onderstaande tabel toont de evenementen waarvan men het meer onbelangrijk dan belangrijk vindt dat deze zonder extra kosten toegankelijk zijn voor het publiek en die nu niet op de evenementenlijst staan. Deze evenementen zouden kandidaat kunnen zijn om van de evenementenlijst te verwijderen. Uitzondering hierop is de US en Australian Open, maar deze zijn toch in de lijst opgenomen omdat het verschil tussen onbelangrijk en belangrijk kleiner is dan vijf procentpunten.

Tabel 6: Evenementen waarvan men het onbelangrijk vindt dat de verslaggeving hiervan zonder extra kosten toegankelijk is voor het publiek. Bron: Motivaction, bewerking Dialogic.

#	Evenement	Onbelangrijk	Neutraal	Belangrijk	Weet niet
1	Pinkpop	36%	30%	27%	6%
2	Motorsport: TT Assen	35%	27%	32%	6%
3	Tennis: US Open, Australian Open	31%	29%	34%	5%

Groepsverschillen

In aanvulling op bovenstaande resultaten hebben we ook een statistische groepentoets uitgevoerd. Hiermee kunnen we bepalen of er significante verschillen zitten in het belang dat men hecht aan de verslaggeving van bepaalde evenementen zonder extra kosten tussen verschillende groepen die we basis van de achtergrondkenmerken geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en regio kunnen onderscheiden.

Geslacht

Mannen vinden het belangrijker dan vrouwen dat het WK Hockey, WK Wegwielrennen, de Amstel Gold Race en de TT Assen zonder extra kosten toegankelijk zijn voor een breed publiek. Vrouwen vinden dit van onder meer het WK en EK Vrouwenvoetbal en de Paralympische Spelen belangrijker dan mannen.

Leeftijd

Respondenten in de leeftijdscategorie 65 t/m 80 jaar vinden meer evenementen op televisie belangrijker dan respondenten uit de andere leeftijdsgroepen. Dit geldt vooral voor sportevenementen. De waardering voor culturele evenementen is meer verdeeld. Evenementen als het Eurovisie Songfestival, Pride en Serious Request worden door de jongste leeftijdsgroep significant belangrijker gevonden dan door personen in andere leeftijdscategorieën.

Opleiding

De respondenten met een laag opleidingsniveau vinden een aantal sporten die momenteel niet op de evenementenlijst staat belangrijker dan personen met een ander opleidingsniveau. Respondenten met een hoog opleidingsniveau vinden een aantal sporten die momenteel wel op de evenementenlijst staat belangrijker dan personen van andere opleidingsniveaus, evenals sommige culturele evenementen. Respondenten met een gemiddeld opleidingsniveau vinden concerten en festivals op televisie significant belangrijker dan personen met een ander opleidingsniveau.

Regio

Regioverschillen zijn vooral zichtbaar bij evenementen die regionaal worden georganiseerd (zoals Zwarte Cross, Pride, ADE, Elfstedentocht) of waarbij een historische culturele inbedding bestaat (zoals wielrennen in Zuid Nederland).

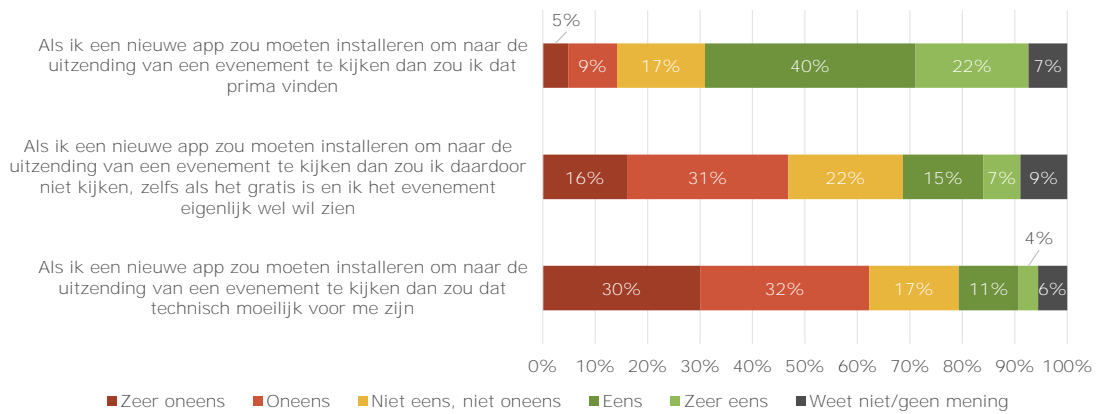
3.2.4 Toegankelijkheid

Van de respondenten zou ruim 60% het prima vinden om een nieuwe app te installeren om naar een uitzending van een evenement te kijken. Vrouwen staan hier significant meer voor open dan mannen. Slechts 14% zou dit niet prima vinden.

Daarnaast zou ruim 20% niet naar een uitzending kijken als men daarvoor eerst een nieuwe app zou moeten installeren, zelfs als het gratis is en diegene het evenement wel wil zien. Het merendeel hiervan zijn 65-plussers en laagopgeleiden (of een combinatie hiervan). Bijna 50% zou de app wel installeren en alsnog kijken.

Verder is het voor ruim 60% technisch niet moeilijk om een nieuwe app te installeren. 15% zou hier wel moeite mee hebben. Dit zijn voornamelijk 65-plussers en laagopgeleiden (of een combinatie hiervan).

Voor alle drie de stellingen geldt dat jongeren (18-24 jaar) er significant minder moeite mee hebben om een nieuwe app te installeren om naar een uitzending van een evenement te kijken dan ouderen (65-80 jaar).

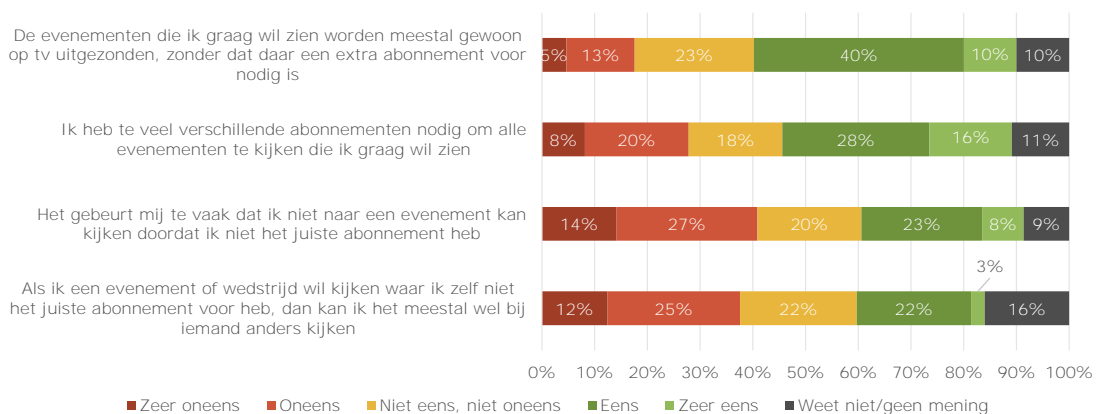
Figuur 4. Antwoord op een drietal stellingen over het installeren van een app (n=1054). Bron: Motivaction, bewerking Dialogic.

Van de respondenten geeft de helft aan dat de evenementen die men graag wil zien meestal gewoon op tv wordt uitgezonden, zonder dat daar een extra abonnement voor nodig is. Hoogopgeleiden en 65-plussers zijn het significant vaker eens met deze stelling dan respondenten in andere opleidings- en leeftijdscategorieën, en respondenten in de leeftijdscategorie 25 t/m 34 jaar en midden opgeleiden juist minder vaak.

Daarnaast geeft 44% aan te veel verschillende abonnementen nodig te hebben om alle evenementen te kijken die men graag wil zien. Dit geldt in het bijzonder voor respondenten in de leeftijdscategorie 25 t/m 34 jaar.

Verder gebeurt het bij een derde wel eens dat men niet naar een evenement kan kijken omdat men niet het juiste abonnement heeft. Dit zijn vaker laagopgeleiden. Bij ruim 40% gebeurt dit niet. Dit zijn vaker hoogopgeleiden.

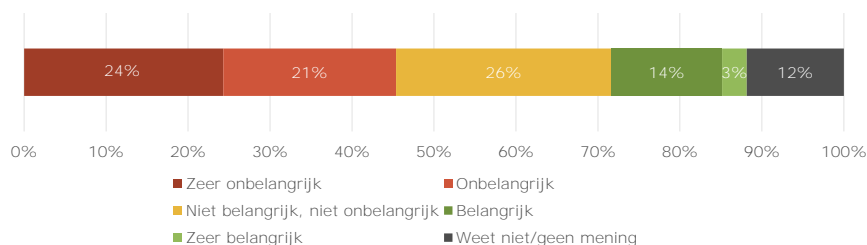
Tot slot kan 37% niet bij iemand anders kijken als men zelf niet het juiste abonnement heeft. Deze groep bestaat voor het merendeel uit 65-plussers. 25% kan dit wel, in het bijzonder respondenten met een hoog opleidingsniveau in de leeftijdscategorie 25 t/m 34 jaar.

Figuur 5. Antwoord op een viertal stellingen over tv-abonnementen (n=1054). Bron: Motivaction, bewerking Dialogic.

3.2.5 Belang Electronic sports (Esports)

Tot slot hebben we specifiek gekeken naar het belang dat men hecht aan Esports.³⁸ Hieruit blijkt dat 17% van de respondenten het belangrijk vindt dat de verslaggeving van Esports zonder extra kosten toegankelijk is voor het publiek.

Figuur 6. Antwoord op de vraag "In hoeverre vind jij het belangrijk dat de verslaggeving van E-sports (bijv. E-divisie) zonder extra kosten toegankelijk is voor het publiek?" (n=1084). Bron: Motivaction, bewerking Dialogic.

3.3 Analyse kijkcijferdata

In deze paragraaf bespreken we de uitkomsten van de kijkcijferanalyse die we met SKO-data hebben uitgevoerd. Het doel hiervan is onderzoeken wat de trends zijn in enkele sporten die een wijziging op de evenementenlijst hebben doorgemaakt. Daarnaast geven we in paragraaf 3.3.3 op basis van literatuuronderzoek inzicht in de verandering in kijkcijfers als een evenement achter een betaalmuur belandt, ongeacht hun positie op de evenementenlijst.

3.3.1 Populariteit evenementen qua kijkgedrag vs. Evenementenlijst

Van de uitzendingen die in 2022 in de top 100 in termen van kijkcijfers staan, behoren er 46 tot uitzendingen die op de evenementenlijst staan. Van deze uitzendingen betreffen er 38 uitzendingen van voetbal (dit is nog exclusief 6 uitzendingen van voor- en nabeschouwingen, huldigingen en journaals van die wedstrijden, 6 uitzendingen van wedstrijden van de Nations League en 2 uitzendingen van wedstrijden van de Conference League). Van deze 38 uitzendingen waren er 29 uitzendingen van wedstrijden van het mannenelftal op het WK, 2 van vriendschappelijke interlands van het mannenelftal, 4 van wedstrijden van het vrouwenelftal op het EK, 2 van wedstrijden van de Champions League en 1 van Studio Sport Eredivisie.

De overige 8 uitzendingen zijn uitzendingen van het Eurovisie Songfestival (halve finale en finale), schaatsen op de Olympische Spelen en een uitzending met live verslag van de Olympische Winterspelen.

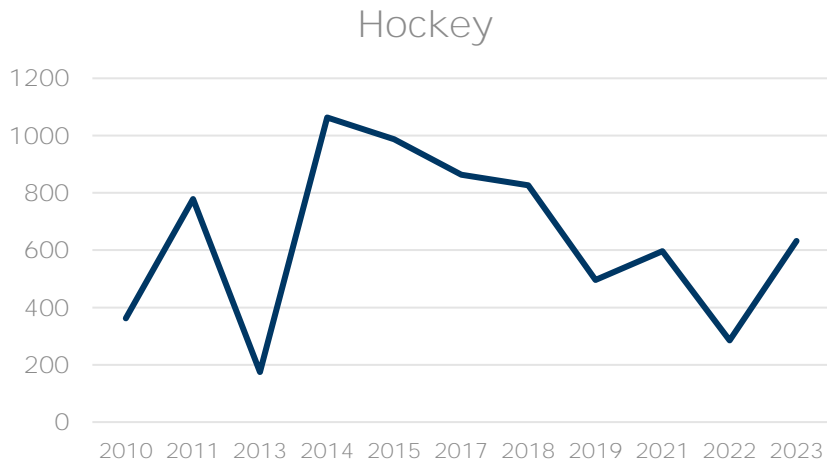
In Bijlage 7 is een overzicht opgenomen met de 100 best bekeken uitzendingen in 2022, waarbij de evenementen die op de evenementenlijst staan vet gedrukt zijn.

3.3.2 Evenementen op het open net die op de evenementenlijst zijn gekomen of ervan zijn verwijderd

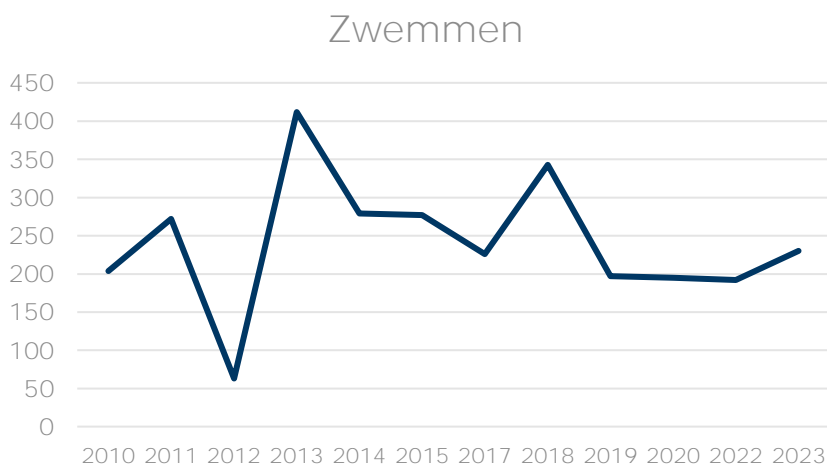
Als eerste presenteren we vijf grafieken waarin we voor vijf sporten de kijkcijferontwikkeling voor de EK's en WK's in de periode 2010-2023 laten zien. Deze sporten zijn vrouwenvoetbal,

³⁸ Deze vraag is specifiek door de opdrachtgever gesteld.

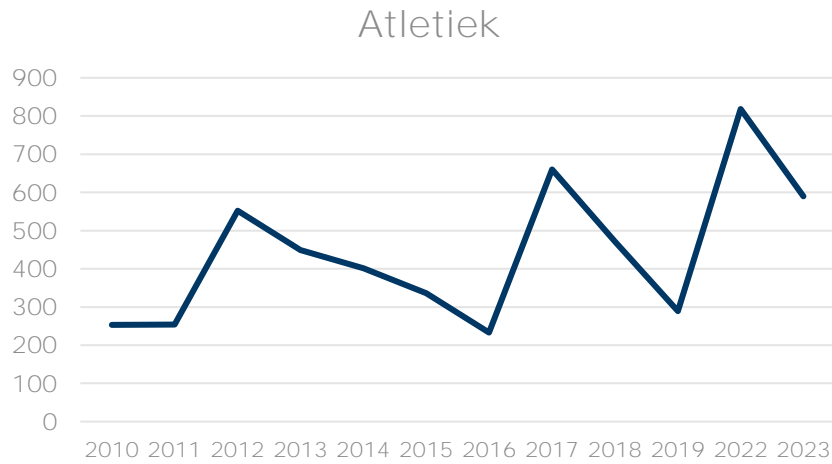
zwemmen, volleybal, hockey, en atletiek. Voor de laatste vier sporten zijn zowel vrouwen- als mannensport meegenomen. Hockey en atletiek hebben in de gehele periode op de evenementenlijst gestaan, vrouwenvoetbal is in 2020 aan de lijst toegevoegd, zwemmen is in 2015 aan de lijst toegevoegd en volleybal is in 2015 van de lijst verwijderd. Op de Y-as in deze grafieken staat het gemiddelde aantal kijkers van het evenement x 1000. Op de X- staan de jaren waarin een evenement (EK of WK) is uitgezonden. Deze jaartallen verschillen per sport, waardoor de X-as dus ook per grafiek verschilt. Alle evenementen zijn op het open net uitgezonden, en dan wel specifiek op NPO1, NPO2 of NPO3. Met deze kijkcijferdata kunnen we dus geen uitspraak doen over de verandering in kijkgedrag als een evenement achter een betaalmuur belandt (zie daarvoor de volgende paragraaf).

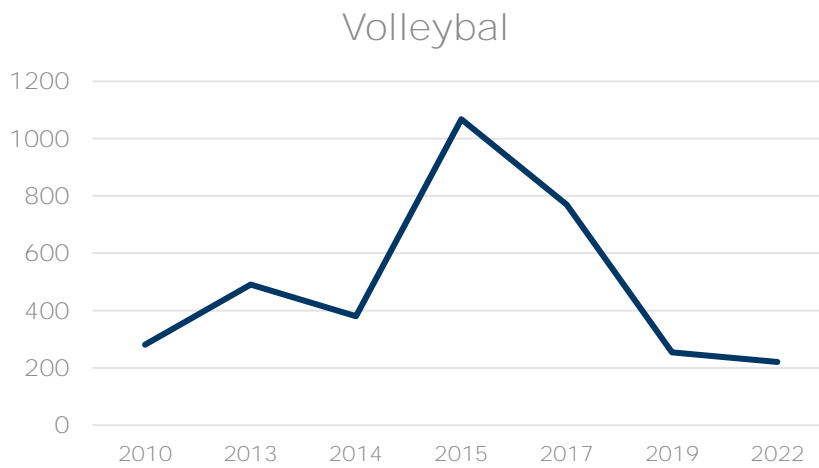
Figuur 7: Kijkcijferontwikkeling voor EK's en WK's hockey. Bron: SKO

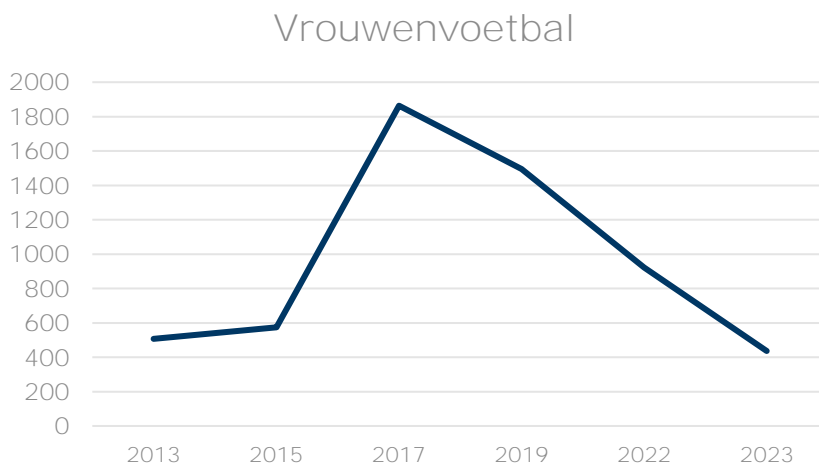
Figuur 8: Kijkcijferontwikkeling van EK's en WK's zwemmen. Bron: SKO

Figuur 9: Kijkcijferontwikkeling van EK's en WK's atletiek. Bron: SKO

Figuur 10: Kijkcijferontwikkeling EK's en WK's volleybal. Bron: SKO

Figuur 11: Kijkcijferontwikkeling EK's en WK's vrouwenvoetbal. Bron: SKO

Op basis van bovenstaande figuren lijken kijkcijfers voor sportevenementen niet sterk beïnvloed te worden door de aanwezigheid van dat evenement op de evenementenlijst. Bij hockey en atletiek, die de gehele periode op de evenementenlijst stonden, zit er alsnog een grote variatie in kijkcijfers. De uitschieters qua kijkcijfers (WK hockey 2014, WK atletiek 2017, EK atletiek 2022 en WK atletiek 2023) zijn vooral evenementen waarbij aansprekende Nederlandse prestaties zijn behaald. Denk bijvoorbeeld aan goud voor het vrouwen hockeyteam en zilver voor het mannen hockeyteam op het WK 2014, en goud voor Dafne Schippers op het WK 2017. Deze verklaring lijkt ook hout te snijden als we kijken naar de kijkcijfers van het vrouwenvoetbal. De kijkcijfers waren tijdens het EK 2017, waar Nederland goud haalde én het toernooi in eigen land werd georganiseerd, hoger dan tijdens alle opeenvolgende toernooien. Het feit dat vrouwenvoetbal in 2020 op de evenementenlijst is gekomen lijkt dus niet voor hogere kijkcijfers te hebben gezorgd. Zwemmen is in 2015 op de evenementenlijst gekomen, maar vanaf dat moment is er geen structurele verandering in kijkcijfers te zien. Bij volleybal lijkt die trend er wel te zijn. Volleybal verdween in 2015 van de evenementenlijst, en vanaf dat jaar zetten de kijkcijfers een gestage daling in. De kijkcijfers zaten vóór 2015 echter op hetzelfde niveau. Het EK volleybal in 2015 lijkt dus eerder een eenmalige piek te zijn. Dit EK werd in Nederland gehouden en het Nederlandse vrouwenteam haalde er de finale. Dit zou een verklaring kunnen zijn voor de eenmalige piek in kijkcijfers. Dit betekent dat er na 2015 geen daling heeft plaatsgevonden, maar een **normalisatie naar het 'normale' kijkcijferniveau.**

Kortom: er lijkt weinig tot geen verband te zijn tussen de aanwezigheid van een evenement op de evenementenlijst en de kijkcijfers voor dat evenement, voor evenementen die op het open net zijn uitgezonden. Uitschieters in kijkcijfers lijken vooral samen te vallen met evenementen die in Nederland gehouden zijn, en waar aansprekend Nederlands succes te vieren viel. Deze hypothese hebben we ook statistisch getoetst. Daarom presenteren we in Tabel 7 de resultaten van vier lineaire regressies. In elk model voorspellen we een andere afhankelijke variabele. In model 1 voorspellen we gemiddelde kijkcijfers van een programma, in model 2 de kijkdichtheid, in model 3 het marktaandeel en in model 4 de totale kijkcijfers. Hierin hebben we gebruik gemaakt van SKO-data voor individuele uitzendingen voor de sporten vrouwenvoetbal, volleybal en zwemmen. Dit zijn immers de sporten waarvan hun aanwezigheid op de evenementenlijst in de afgelopen jaren is veranderd.

Als onafhankelijke variabele nemen we dan ook de aanwezigheid van een programma op de evenementenlijst. Dit is een binaire variabele, waarbij de waarde 1 correspondeert met aanwezigheid op de lijst, en waarde 0 met afwezigheid op de lijst. We nemen ook drie controlevariabelen mee in de regressies, omdat we op basis van bovenstaande grafieken vermoedden dat ze invloed hebben op kijkcijfers. Dit zijn het uitzendblok, organisatie evenementen in Nederland en de sport. Uitzendblok hebben we verdeeld in vier categorieën: **'s nachts, 's ochtends, 's middags en 's avonds. De indeling is gemaakt op basis van de aanvang van de uitzending. In de regressies hebben we categorie 's avonds als referentiecategorie gebruikt.** Dit houdt in dat de resultaten van de andere categorieën in Tabel 7 moeten gezien worden ten opzichte van de referentiecategorie. De tweede controlevariabele (wordt het evenement in Nederland georganiseerd) is wederom een binaire variabele. Waarde 1 correspondeert met organisatie in Nederland, waarde 0 correspondeert met organisatie buiten Nederland. De controlevariabele sport is wederom een categorische variabele, waarbij vrouwenvoetbal is gebruikt als referentiecategorie.

Box 4: Leeswijzer regressietabel.

In de regressietabel staat in elke cel een getal. Dit getal geeft de verandering in de afhankelijke variabele (in ons geval, kijkgedrag) weer als de corresponderende variabele in de rij (dus de onafhankelijke of controlevariabele) met 1 wordt verhoogd. In het geval van een categorische variabele is dit een verandering ten opzichte van de referentiecategorie. Dit getal noemen we de coëfficiënt, en de verandering noemen we een correlatie. Als de coëfficiënt positief is betekent het dat een verhoging van de rijvariabele (bijvoorbeeld aanwezigheid op evenementenlijst) ook leidt tot een verhoging van de afhankelijke variabele. Aanwezigheid op evenementen leidt bijvoorbeeld tot een verlaging van de gemiddelde kijkcijfers. Dit noemen we een negatief effect. Het laatste belangrijke onderdeel heeft betrekking op de sterren. Dit zijn p-waarden en deze geven aan hoe significant de correlatie is. Dit gaat over de kans dat de correlatie die we zien op toeval gebaseerd is. In deze tabel correspondeert 1 ster met een kans kleiner dan 10% dat een correlatie op toeval gebaseerd is. Twee sterren corresponderen met een kans kleiner dan 5% en drie sterren met een kans kleiner dan 1%.

Een compleet voorbeeld om dit allemaal te illustreren: **Een evenement dat 's ochtends wordt uitgezonden heeft ten opzichte van een evenement dat 's avonds wordt uitgezonden een negatieve correlatie met gemiddelde kijkcijfers. De kans dat deze correlatie op toeval berust is minder dan 1%.**

Tabel 7: Uitkomsten van lineaire regressies kijkcijfers (op basis van SKO-data).

Model	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
Afhankelijke variabele	Gemiddelde kijkcijfers	Kijkdichtheid	Marktaandeel	Totale kijkcijfers
Aanwezigheid op evenementenlijst	-80.481	-0.586*	-0.280	111.094
Uitgezonden 's ochtends	-581.267***	-3.671***	19.616***	-1,323.907***
Uitgezonden 's middags	-33.938	-0.220	9.301***	-71.786
Uitgezonden 's nachts	-718.550***	-4.540***	31.353***	-1,655.366***
Toernooi in Nederland	611.859***	3.934***	9.676***	1,175.395***
Sport Volleybal	-684.274***	-4.218***	-18.635***	-1,582.654***
Sport Zwemmen	-721.099***	-4.494***	-13.059***	-1,636.383***
Constante	1,041.980***	6.585***	22.790***	2,053.455***
Observaties	515	515	515	515

*p<0.1; **p<0.05; ***p<0.01

Uit deze regressies blijkt dat de aanwezigheid van een evenement alleen in model 2 een significante correlatie heeft. Deze correlatie is echter negatief, wat betekent dat evenementen die op de evenementenlijst staan een significant lagere kijkdichtheid hebben. De aanwezigheid op de evenementenlijst heeft geen significante correlatie met gemiddelde en totale kijkcijfers, en met het marktaandeel dat de uitzending haalt.

Uit de regressies blijkt echter wel dat de controlevariabelen wel in alle modellen significante correlaties hebben. Ten eerste zien we dat **evenementen die 's ochtends en 's nachts worden uitgezonden** significant minder kijkcijfers en dichtheid hebben **dan evenementen die 's avonds worden uitgezonden**. **Het marktaandeel ligt bij evenementen die 's nachts, 's ochtends en 's middags worden uitgezonden wel hoger dan evenementen die 's avonds worden uitgezonden**. **De meest logische verklaring hiervoor lijkt dat er 's avonds überhaupt meer televisiekijkers zijn**, en dat het daardoor relatief moeilijker is om een hoog marktaandeel te verwerven. Een andere verklaring dat er buiten de avond minder televisiekijkers zijn, en dat fanatieke fans dan bewust inschakelen voor hun sportevenement waardoor ze een relatief groot marktaandeel vormen. Ten tweede blijkt dat toernooien die in Nederland worden georganiseerd significant hogere kijkcijfers, kijkdichtheid en marktaandeel hebben dan evenementen die niet in Nederland worden georganiseerd. Ten slotte hebben volleybal- en zwemuitzendingen significant minder kijkcijfers, kijkdichtheid en marktaandeel dan vrouwenvoetbaluitzendingen.

De conclusie die we hieruit trekken is dat de hoogte van kijkcijfers (zowel gemiddeld als totaal), kijkdichtheid en marktaandeel niet correleert met de aanwezigheid van een evenement op de evenementenlijst dat op het open net is uitgezonden. Het zijn vooral uitzendtijdstip en toernooilocatie die hierop invloed hebben. Een belangrijke kanttekening hierbij is dus dat alle evenementen uit deze dataset gedurende de hele periode zijn uitgezonden op het open net (NPO).

Op basis van de grafieken vermoedden we ook dat de aanwezigheid van Nederlands succes op een eindtoernooi een positieve correlatie met kijkcijfers zou hebben. Dit hebben we op dezelfde manier statistisch getoetst. Hierbij hebben we alleen vrouwenvoetbal en volleybal meegenomen, dit zijn namelijk allebei teamsporten waarin slechts 1 medaille te behalen valt. Bij zwemmen zijn meerdere medailles te behalen, en om de sporten vergelijkbaar te houden hebben we deze sport hierin dus niet meegenomen. De aanwezigheid van Nederlands succes op een evenement is een categorische variabele, met vier opties: Nederland haalde goud, zilver, werd vierde, of haalde de halve finale niet (dit laatste beschouwen we als 'geen succes'). Er zijn geen evenementen geweest waar Nederland brons haalde. Als controlevariabelen hebben we wederom uitzendtijdstip, toernooilocatie en sport gebruikt. De resultaten van deze regressies zijn te zien in Tabel 8. De uitkomsten zijn helder. Als Nederland goud of zilver haalt op een toernooi zijn de gemiddelde kijkcijfers, totale kijkcijfers en kijkdichtheid voor dat evenement significant hoger dan als Nederland geen succes haalde. Het marktaandeel is ook significant hoger voor uitzendingen van evenementen waarbij Nederland zilver haalde, maar niet bij evenementen waar Nederland goud haalde. De aanwezigheid van Nederlands succes op een evenement leidt dus tot significant hogere kijkcijfers bij evenementen die op het open zijn uitgezonden.

Tabel 8: Uitkomsten van lineaire regressies Nederlands succes (op basis van SKO-data).

Model	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
Afhankelijke variabele	Gemiddelde kijkcijfers	Kijkdichtheid	Marktaandeel	Totale kijkcijfers
NL succes: Goud	1,062.662**	6.922**	10.976	1,694.295**
NL succes: Zilver	636.498***	4.024***	11.527***	1,113.219***
NL succes: vierde	156.762	0.931	6.655	953.044
Uitgezonden 's ochtends	-347.527*	-2.233*	26.299***	-843.865***
Uitgezonden 's middags	113.599	0.709	15.318***	16.118

Uitgezonden 's nachts	-404.704	-2.554	38.142***	-1,160.842***
Toernooi in Nederland	-24.905	-0.219	4.071	108.652
Sport Volleybal	-502.315**	-3.069**	-18.318***	-1,156.229***
Constante	697.954***	4.379***	15.895***	1,600.592***
Observaties	158	158	158	158

*p<0.1; **p<0.05; ***p<0.01

3.3.3 Evenementen die van een open net achter een betaalmuur zijn geplaatst

Formule 1

De Formule 1 werd vóór 2022 in Nederland uitgezonden op Ziggo Sport (gratis voor Ziggo-abonnees) en Ziggo Sport Totaal (betaald ongeacht provider). Dit is feitelijk niet op het open net, maar voor een groot deel van Nederland (alle Ziggo-abonnees) wel gratis toegankelijk via het basispakket. Sinds 2022 wordt de Formule 1 aangeboden door Viaplay (zowel via de Viaplay app, online als via het lineaire betaalde kanaal Viaplay Xtra, betaald) en de F1 TV Pro (zowel online als via de F1 TV app, betaald). Viaplay heeft de rechten voor de Formule 1 tot en met 2024.³⁹ Recent is bekend gemaakt dat Viaplay en F1 TV Pro met elkaar gaan samenwerken, waardoor Nederlandse Viaplay-abonnees in 2024 toegang krijgen tot F1 TV Pro.⁴⁰

Bij Ziggo Sport lag het aantal kijkers van de Formule 1 tussen de 1,5 en 2 miljoen kijkers⁴¹ en keken 2,5 miljoen Nederlanders naar de openingsrace van het seizoen.⁴² Bij alle overige providers bleef het aantal kijkers via het kanaal Ziggo Sport Select van betaalzender Ziggo Sport Totaal gemiddeld ver onder de 500.000 steken.

Bij Viaplay keken in 2022 gemiddeld 790.000 personen live naar de Formule 1. De openingsrace van het seizoen trok 1,8 miljoen kijkers, 700.000 minder dan in 2021 bij Ziggo Sport.⁴³ In 2023 is het gemiddelde aantal kijkers iets gezakt naar 750.000. Dat is bijna de helft minder dan oorspronkelijk via Ziggo Sport. Het totale aantal kijkers naar de Formule 1 komt overeen met voorgaande jaren. Dat is inclusief het platform F1 TV Pro en de samenvattingen op NPO1 en Ziggo Sport Select. Gemiddeld kijken 2,5 miljoen mensen live of via de samenvattingen.⁴⁴

Darts

Darts werd in het verleden door SBS6 en RTL7 uitgezonden en wordt sinds 2022 aangeboden door Viaplay. Onderstaande figuur toont de kijkcijfers van het WK Darts in de periode 2013-2021 toen het werd uitgezonden bij RTL7. Hieruit blijkt dat de kijkcijfers van het WK Darts in de periode 2013-2021 gestaag dalen. Ook is duidelijk op te merken dat de kijkcijfers teruglopen wanneer een bekende Nederlandse topsporter (in dit geval Michael van Gerwen) niet in een halve finale of finale staat.

³⁹ [nu.nl]

⁴⁰ [tweakers.nl]

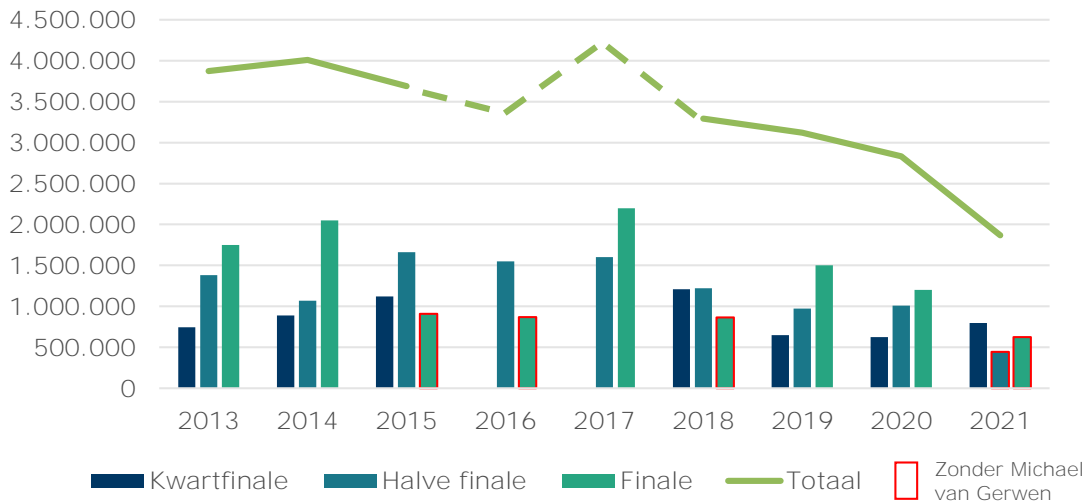
⁴¹ Stichting KijkOnderzoek

⁴² [totaaltv.nl]

⁴³ [rtlnieuws.nl]

⁴⁴ [nu.nl]

Hoewel een enkele bron stelt dat de kijkcijfers van het WK Darts bij Viaplay een paar honderdduizend⁴⁵ zullen bedragen op een totaal van 1,2 miljoen abonnees in Nederland⁴⁶, zijn exacte kijkcijfers hiervan niet bekend omdat Viaplay deze niet deelt. Hierdoor kan niet vastgesteld worden of de kijkcijfers van het WK Darts zijn afgenomen sinds Darts wordt uitgezonden via Viaplay. Wat wel duidelijk is, is dat de kijkcijfers in de jaren vóór de overgang naar Viaplay al een neerwaartse trend laten zien.

Figuur 12: Kijkcijfers kwartfinales, halve finales en finales WK Darts 2013-2021. Voor 2016 en 2017 zijn de kijkcijfers voor de kwartfinales niet bekend. Bron: SKO.

3.4 Conclusie

Wat betreft kijkgedrag volgt uit de enquête dat de Olympische Spelen samen met voetbal het meest worden bekeken, gevolgd door WK-wedstrijden en finales van Nederland en schaatsen; hockey wordt verreweg het minst bekeken. Vrouwen kijken over het algemeen minder naar sport dan mannen. Daarnaast kijken 65-plussers meer naar sport dan andere leeftijdsgroepen. Verder kijken hoogopgeleiden meer naar (verschillende categorieën) sport dan laagopgeleiden. Tot slot worden voetbal en tennis meer bekeken in de drie grote steden (Amsterdam, Rotterdam en Den Haag) dan in andere regio's, schaatsen wordt meer bekeken in het noorden en wielrennen meer in het zuiden.

In de enquête hebben we de Nederlandse consument gevraagd naar het belang dat men eraan hecht dat de verslaggeving van verschillende sport- en culturele evenementen zonder extra kosten toegankelijk is voor het publiek. De uitkomsten hiervan zijn weergegeven in Figuur 3. Als we hierbij inzoomen op verschillende achtergrondkenmerken constateren we dat 65-plussers het van meer evenementen belangrijk vinden dat deze zonder additionele kosten toegankelijk zijn dan personen uit andere leeftijdscategorieën. Van culturele evenementen als het Eurovisie Songfestival, Pride en Serious Request wordt dit door de jongste leeftijdsgroep significant belangrijker gevonden dan andere leeftijdsgroepen. Verder vinden laagopgeleiden het van een aantal sporten die momenteel niet op de evenementenlijst staan (zoals vecht- en autosport) belangrijker dat deze zonder extra kosten toegankelijk zijn voor een breed publiek tegenover personen met een ander opleidingsniveau. Respondenten met een hoog opleidingsniveau vinden dit van een aantal

⁴⁵ [telegraaf.nl]

⁴⁶ [nrc.nl]

sporten die momenteel wél op de evenementenlijst staan belangrijker, evenals sommige culturele evenementen. Respondenten met een gemiddeld opleidingsniveau vinden concerten en festivals significant belangrijker dan personen met andere opleidingsniveaus. Tot slot zijn regioverschillen vooral zichtbaar bij evenementen die regionaal worden georganiseerd (zoals Zwarte Cross, Pride, ADE, Elfstedentocht) of waarbij een historische culturele inbedding bestaat (zoals wielrennen in Zuid Nederland).

Wat betreft toegankelijkheid is de conclusie op hoofdlijnen dat er een kleine groep bestaat, voornamelijk bestaande uit laagopgeleiden en/of 65-plussers, waarbij de toegang tot evenementen in de knel komt wanneer minder via de kabel en meer online zal worden uitgezonden. Zij ondervinden namelijk meer moeite met het installeren van een app en zouden als gevolg daarvan ook sneller niet naar een evenement kijken. 65-plussers kunnen bovendien minder vaak bij vrienden of familie kijken wanneer zij zelf niet over het juiste abonnement beschikken. Ook dient er aandacht uit te gaan naar de hoogte van het inkomen, dat gemiddeld hoger ligt bij hoogopgeleiden en lager bij laagopgeleiden. Laagopgeleiden zouden daardoor minder snel naar een evenement kunnen kijken doordat zij zich een extra abonnement niet kunnen veroorloven.

Uit de kijkcijferanalyse blijkt dat kijkcijfers van evenementen die op het open net worden uitgezonden niet significant correleren met de aanwezigheid van de evenementen op de evenementenlijst. Het toevoegen/verwijderen van een evenement op de evenementenlijst heeft dus geen significant effect op het kijkgedrag van de Nederlandse consument, indien het evenement hoe dan ook op het open net wordt uitgezonden. Wanneer een evenement in een betaald pakket wordt uitgezonden, lijkt dit op basis van de beperkte data echter wel tot lagere kijkcijfers te leiden dan wanneer het op een open net wordt uitgezonden. Ook het *uitzendingstip, of het toernooi in Nederland is georganiseerd, de sport en de aanwezigheid van Nederlands succes* hebben wel een significante correlatie met kijkcijfers.

4 Doeltreffendheid en effecten van de evenementenlijst

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staan we stil bij de doeltreffendheid en de effecten van de evenementenlijst. Bij doeltreffendheid draait het om de vraag of de doelstelling van de lijst wordt gehaald. Dan kunnen andere factoren dan de lijst ook een bijdrage leveren aan het behalen van de doelstelling (anders spreken we alleen van doelbereiking). We kijken in dit hoofdstuk ook naar de bredere maatschappelijke en economische effecten van de lijst. Het is immers mogelijk dat de lijst een bredere werking heeft dan alleen de beleidsdoelstellingen. Belangrijke bronnen voor het bepalen van de doeltreffendheid en de effecten zijn de interviews en de kijkcijfers.

4.2 Doeltreffendheid

De doelstelling van de evenementenlijst luidt als volgt:

Het waarborgen van een adequate toegang van het publiek, tegen een betaalbare prijs, tot verslaggeving van culturele en sportevenementen, die van aanzienlijk belang voor de samenleving zijn.

Deze doelstelling omvat enkele cruciale begrippen als **'adequate toegang'**, **'culturele en sportevenementen'**, **'betaalbare prijs'** en **'aanzienlijk belang voor de samenleving'**.⁴⁷ Uit onze interviews blijkt dat de meeste betrokkenen vaststellen dat de doelstelling voor de evenementen op de lijst wordt behaald. Wel wijzen enkele betrokkenen (bijvoorbeeld de publieke omroep) op ontwikkelingen die een rem zetten op de doeltreffendheid van de lijst zoals de versnippering in het medialandschap (meer partijen) en een toename van de kosten voor kijkers (meer betaalmuren) en omroepen (hogere kosten voor uitzendrechten). De doelstelling en inhoud van de lijst zijn daardoor aan actualisering toe aldus betrokkenen. Dat geldt ook voor de invulling van de cruciale begrippen waarover verschillend wordt gedacht en dat heeft weer invloed op de interpretatie van de doeltreffendheid. Over dit laatste (een actualisering) zijn de meeste gesprekspartners het eens.

Adequate toegang

Uit onze interviews blijkt dat er weinig discussie is over de vraag *of* de lijst in de afgelopen jaren een adequate toegang tot verslaggeving van de betreffende evenementen in de lijst heeft gewaarborgd. Het merendeel van de partijen onderschrijft deze constatering met uitzondering van een enkele partij die deze beschermde toegang onvoldoende vindt voor de toekomst onder meer vanwege de sterke toename van het aantal betaaldiensten (fragmentatie) voor tal van (sport)evenementen, of juist de bescherming te zwaar vindt.

De adequate toegang is volgens de meeste gesprekspartners vooral gewaarborgd doordat de evenementen uitgezonden worden op het open net, hoewel een enkele gesprekspartner

⁴⁷ Deze doelstelling wordt nader toegelicht in Memorie van Toelichting bij de wijziging van de Mediawet en de Tabakswet ([Kamerstuk 26256, nr. 3 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#))

erop wijst dat het bereik en het kijken naar lineaire tv en daarmee ook het kijken naar het open net daalt.⁴⁸

De discussie omtrent adequate toegang spitst zich toe op de vraag hoe adequate toegang nu en in de toekomst verzekerd kan worden. Daarin zijn twee richtingen te onderscheiden. Verschillende betrokkenen (o.a. enkele distributeurs en een commerciële omroep) stellen dat het waarborgen van toegang via tv-abonnementen van belang blijft om een adequate toegang te behouden voor digitaal minder vaardige kijkers (hoewel kijken via tv-abonnementen afneemt en ook de omvang van de groep minder digitaal vaardige kijkers afneemt). Andere betrokkenen (o.a. een VOD-aanbieder en een distributeur) beargumenteren dat adequate toegang beter moet aansluiten bij maatschappelijke en technologische ontwikkelingen: het aantal digibeten neemt af en er is een groeiende groep kijkers voor wie tv weinig of geen betekenis meer heeft en die geen tv-abonnement meer hebben (zgn. *cord-cutters*). Er leeft in het veld een voorkeur om evenementen op de evenementenlijst zowel op tv als via online toegankelijk te maken.

Betaalbare prijs

Over dit onderdeel van de doelstelling bestaat ook overeenstemming bij de gesprekspartners. De uitzendingen via open en lineaire tv, via het basispakket, maken dat het kijken van deze evenementen als goedkoop wordt ervaren door de kijker (een kijker betaalt immers voor de ontvangst van een programma/kanalen-aanbod). Wanneer een evenement achter een pluspakket of abonnement voor een streamingdienst wordt geplaatst, stijgt de prijs en daalt gemiddeld genomen het aantal kijkers. Een VOD-aanbieder geeft aan dat kijkers uiteindelijk via belastingen en/of het kijken van reclames toch 'betalen' (zij het niet rechtstreeks). Ook vragen sommige partijen (o.a. enkele VOD-aanbieders) zich af waarom enkele evenementen op de lijst gratis – dat wil zeggen zonder meerkosten bovenop van tv-abonnement voor een standaardpakket – zouden moeten zijn. Dit betreft bijvoorbeeld het Eurovisie Songfestival, voetbal interlands van andere landen dan Nederland of voorrondes van de Europese voetbalcompetities voor clubs. Zij pleiten voor een korte(re) lijst. Anderen wijzen er echter op dat grote sportevenementen middels de lijst beschermd worden tegen het commercieel belang en daarmee zichtbaar en betaalbaar blijven voor de kijker. Zodra marktpartijen zien dat een evenement commercieel interessant voor hen is, zullen zij zich daarop richten en bestaat het risico dat een evenement alleen toegankelijk wordt via bijvoorbeeld een abonnement op een streamingdienst. Hierdoor versnipperd het aanbod en moet de kijker meerdere betaalabonnementen afsluiten om de voorheen gratis uitzendingen te kunnen kijken.

Culturele en sportevenementen

De interviews bevestigen dat wanneer er verslaggeving van een evenement op de evenementenlijst plaatsvond, dat dit altijd op het open net is gebeurd (anders zou de wet ook overtreden zijn). Er is wel enige discussie over de wenselijkheid van de regulering en hoe uitgebreid de lijst zou moeten zijn en wat daar precies op hoort te staan. Ten aanzien van regulering stelt een enkele gesprekspartner (o.a. een sportorganisatie) dat sommige sportevenementen ook zonder deze lijst breed uitgezonden zullen worden. Sommige gesprekspartners (o.a. een VOD-aanbieder) vinden dat er veel evenementen op de lijst staan (vooral in vergelijking met het buitenland), terwijl andere gesprekspartners (o.a. een tweetal omroepen) de lijst niet uitgebreid genoeg vinden (de lijst zou ook individuele sporten als

⁴⁸ Tussen 2014 en 2021 daalde het aandeel lineair/live kijken op het totaal aantal kijkminuten van 95% naar 64%, ten gunste van uitgesteld kijken (wat nog steeds open net kan zijn), betaalkanalen (geen open net) en VOD (geen open net). (Bron: Jaarrapporten 2014-2021, Stichting Kijkonderzoek).

Formule 1 kunnen bevatten). De verschillende standpunten komen onder meer voort uit de uiteenlopende verdienmodellen van de geïnterviewde organisaties (abonnementsgelden versus reclame-inkomsten), de functie die de lijst wordt toegeschreven (ook maatschappelijk verbindend en beschermend) en de effecten van de samenstelling van de evenementenlijst. Een distributeur geeft aan dat het plaatsen van een evenement achter een abonnement tot een fors lager bereik zal leiden (oftewel een klein deel van de kijkers is bereid te betalen om dat evenement te kunnen zien). Het kan er (volgens een andere distributeur) wel toe leiden dat van een minder populaire sport nu alle competitiewedstrijden worden uitgezonden op een betaalkanaal, en dat zou de zichtbaarheid van de sport vergroten, indien deze anders niet waren uitgezonden.

Over de samenstelling van de lijst bestaat ook discussie. Organisaties in de cultuursector ervaren de keuze voor het Prinsengrachtconcert, het Eurovisiesongfestival en Pinkpop als willekeurig. Dat het aantal cultuurevenementen klein is op de lijst, is volgens sommige partijen verdedigbaar omdat het commercieel belang waartegen cultuur beschermd moet worden in vergelijking met sportevenementen minder is. Dat brengt een organisatie in de cultuursector overigens tot de vraag of de lijst voor deze sector wel zin heeft voor wat betreft de culturele evenementen. Een VOD-aanbieder stelt vast dat de lijst wat betreft sportevenementen erg lang is en ook evenementen omvat die niet noodzakelijk van belang voor de samenleving zijn. Voor nationale teams op internationale evenementen lijkt dat belang evident, maar voor clubvoetbal wordt hier door sommigen anders naar gekeken. Ook de lijst van sportevenementen wordt door verschillende gesprekspartners (o.a. organisatie in de sportsector) willekeurig ervaren. Het is ook de vraag hoe flexibel en actueel de evenementenlijst kan zijn. Het kijkersgedrag en de populariteit van sporten veranderen en dat zou volgens verschillende gesprekspartners beter tot uitdrukking moeten komen in de lijst. Dit zou dan volgens verschillende gesprekspartners wel afgewogen moeten worden tegen de rechtszekerheid en planbaarheid voor betrokken partijen; lopende contracten zouden gerespecteerd dienen te worden.

Belang voor de samenleving

In het belang van evenementen voor de samenleving schuilt een sterke legitimiteit voor de evenementenlijst. De overheid wil dat alle inwoners kennis kunnen nemen van een aantal evenementen zonder tot hoge kosten gedwongen te worden. Desondanks is het volgens veel gesprekspartners niet altijd verdedigbaar dat elk evenement op de evenementenlijst een belang voor de samenleving vertoont. Zoals eerder gezegd, stellen enkele gesprekspartners (o.a. meerdere VOD-aanbieders) dat de lijst willekeurig en te lang is en evenementen bevat waarvan het nationaal belang (denk aan voetbalwedstrijden van buitenlandse teams op een EK/WK of de voorrondes van Nederlandse clubteams in UEFA-verband) op zijn minst discutabel is. De aandacht voor de grotere maatschappelijke diversiteit lijkt nog beperkt in de lijst. Ook bestaat er discussie of (tijdelijke) saamenhorigheid gevoed door nationale trots over een internationale sportoverwinning gezien moet worden als algemeen belang of als een vorm van nationalisme. Daar staat tegenover dat een enkele gesprekspartner (o.a. een omroep) stelt dat er juist bij een cultuurevenement op de lijst verbinding wordt gezocht tussen verschillende generaties en dat men op locatie, bijvoorbeeld bij het Prinsengrachtconcert, probeert diverse groepen te betrekken die anders wellicht minder toegang zouden hebben tot dergelijke evenementen.

4.3 Effect wel/niet op evenementenlijst staan o.b.v. kijkcijferanalyse

Aan de hand van een kijkcijferanalyse hebben we getracht het effect van het wel of niet op de evenementenlijst staan te duiden. Uit de kijkcijferanalyse blijkt dat kijkcijfers niet significant correleren met de aanwezigheid van een evenement op de evenementenlijst. Het

toevoegen of verwijderen van een evenement op de evenementenlijst heeft dus geen significant effect op het kijkgedrag van de Nederlandse consument. Het uitzendtijdstip, of het toernooi in Nederland is georganiseerd, de sport en de aanwezigheid van Nederlands succes hebben wel een significante correlatie met kijkcijfers."

Op basis van de kijkcijferdata die we hebben verzameld concluderen we dat een toevoeging of verwijdering van een evenement niet correleert met kijkcijfers. Dit is niet verrassend, aangezien de evenementen in de betreffende periode altijd door dezelfde omroep op het open net zijn uitgezonden. Een echt verschil in kijkcijfers is, in de context van de evenementenlijst, pas te verwachten indien een evenement daadwerkelijk achter een betaalmuur verdwijnt.

Verandering in kijkcijfers in deze dataset komen onder meer door uitzendtijdstip en of het toernooi in Nederland wordt uitgezonden. Daarnaast lijkt de aanwezigheid van aansprekende Nederlandse prestaties ook sterke invloed te hebben. Hiervoor hebben we statistisch bewijs gevonden op basis van de kijkcijfers en prestaties bij vrouwenvoetbal en volleybal.

4.4 Maatschappelijke en economische effecten o.b.v. interviews

In aanvulling op de vraag van de doeltreffendheid van de lijst hebben we in de interviews geïnventariseerd of er andere maatschappelijke en economische effecten onderscheiden kunnen worden (de effecten zelf zijn niet onderzocht).

- De evenementenlijst heeft een prijsdempend (neven)effect op de hoogte van de uitzendrechten, omdat de uitbaatmogelijkheden (zoals exclusieve exploitatie) beperkt zijn door de eisen gesteld aan uitzending. Dit heeft zowel inkomsteneffecten voor de organisator van het evenement (lagere opbrengsten), als ook kosteneffecten voor de rechten verwervende partij (lagere kosten). De facto zorgt de evenementenlijst ervoor dat omroepen die kunnen voldoen aan de open net-verplichting, doordat zij een groot bereik hebben via traditionele lineaire televisie, voordeel hebben bij **programma's die op de evenementenlijst staan**. Zonder deze lijst zouden de prijzen van voetbalrechten bijvoorbeeld naar verwachting van meerdere marktpartijen sterk stijgen. De keerzijde is dat – conform het vorige punt – de mogelijkheid voor met name organisaties voor betaald voetbal om extra inkomsten te genereren afneemt.
- De plaatsing van (evenementen)**programma's** op de evenementenlijst leidt tot marktverstoring (vooral geuit door VOD-aanbieders), die in sommige gevallen verder gaat dan waarvoor de evenementenlijst bedoeld zou zijn. De verplichting tot uitzending via het open net betekent in de praktijk dat alleen omroepen met een groot lineair bereik rechten verwerven om deze evenementen uit te zenden, terwijl veel kijkers van verschillende platformen en diensten gebruik maken.
- Vanwege de twee voorgaande punten hebben de grote omroepen belang bij een uitgebreide evenementenlijst. Daarnaast geldt voor de publieke omroep dat de lijst gezien wordt als belangrijk instrument voor uitvoering van de publieke taakopdracht. In dat verband wordt sport een belangrijke maatschappelijke waarde toegedicht, dat voor een breed publiek toegankelijk dient te zijn.
- Sommige gesprekspartners (o.a. organisaties in de cultuursector) betwijfelen of de lijst wel echte bekendheid geniet in de cultuursector. Er staan immers maar drie (willekeurige) cultuurevenementen op. Dit geeft de lijst waarschijnlijk een beperkt effect in deze sector. Er zouden volgens deze gesprekspartners ook andere cultuurevenementen op de lijst kunnen staan, bijvoorbeeld Nieuwjaarsconcerten, concerten van André Rieu, Sail Amsterdam of cultuurevenementen die vanuit het Rijksbeleid worden gesteund.

- Evenementen die op de evenementenlijst staan, kunnen niet profiteren van hogere inkomsten die ontstaan wanneer een evenement bijvoorbeeld achter een abonnement komt te staan. Het betreft hier hogere inkomsten op basis van (exclusieve) uitzendrechten (en die kunnen veel hoger zijn dan de inkomsten uit reclame, sponsoring en toegangskaartjes). Het is echter de vraag in welke mate die hogere inkomsten daadwerkelijk doorstromen naar de sportclubs en -toernooien (hoewel voetbalclubs vaak zelf ook rechthebbende zijn, zoals in de Eredivisie CV). Dit kan bijvoorbeeld in de vorm een stijging van het prijzengeld (hoe hoger de uitzendrechten, des te hoger is het prijzengeld voor een toernooi). De vraag is wel hoe lang dit effect blijft bestaan. Een enkele commerciële omroep twijfelt of darts wat betreft populariteit en inkomsten voor de sport er uiteindelijk wel op vooruit is gegaan sinds het in Nederland alleen via een abonnement op een streamingsdienst toegankelijk is.
- Het handhaven of toevoegen van bepaalde sportevenementen aan de evenementenlijst kan vanwege het groter bereik van een open net de populariteit voor een bepaalde sport en zelfs de beoefening daarvan vergroten (uit onderzoek blijkt echter dat de relatie tussen sport kijken en sport beoefenen er lang niet altijd is).
- Een handhaving van de status quo door een (relatief) statische lijst met dito criteria biedt weinig ruimte voor vernieuwing, vooral wat betreft culturele evenementen. Sommige gesprekspartners wijzen er in dit verband op dat de lijst soms een afspiegeling van populaire evenementen uit het verleden is en dat de lijst niet snel aangepast wordt (maar dat is vanuit de oorspronkelijk doelstelling van de lijst niet vreemd).
- Voor streaming partijen is het soms moeilijk om aan de (technische) vereisten (uitzenden op een open kanaal) van de lijst te voldoen, derhalve worden rechten voor uitzendingen van deze evenementen niet verworven.

4.5 Oordeel over de doeltreffendheid

Tot slot wagen we ons aan een oordeel over de doeltreffendheid van de evenementenlijst. Wij stellen vast dat de lijst de afgelopen jaren doeltreffend is geweest. De belangrijkste reden is dat de lijst eraan bijdraagt dat de gekozen evenementen toegankelijk en betaalbaar uitgezonden worden voor het Nederlands publiek. Tegelijkertijd constateren we ook dat deze doeltreffendheid geenszins een garantie voor de toekomst is. Verschillende partijen uiten volgens ons terecht twijfels bij de toekomstvastheid van de doelstelling in het algemeen en de verschillende aspecten in het bijzonder. Het gaat dan vooral om de vraag in hoeverre de definitie van adequate toegang nog voldoende aansluit bij het veranderde kijkgedrag en de opkomst van andere platformen en om de vraag of de samenstelling van de lijst nog aansluit bij de publieksvoorkeuren, de actualiteit en – voor de cultuurevenementen - de behoefte aan een bescherming tegen het commercieel belang. Hierover in andere hoofdstukken meer.

4.6 Conclusie

Het merendeel van de gesproken partijen - op een enkele partij na - geeft aan dat de evenementenlijst in de afgelopen jaren sinds de vorige evaluatie doeltreffend is geweest. Echter wordt eveneens duidelijk dat er behoefte bestaat aan herziening van de evenementenlijst (qua inhoud en qua lengte), evenals de condities waaronder een rechthebbende dient uit te zenden. De belangrijkste bevindingen staan hierna kort opgesomd:

- De legitimiteit voor het bestaan van de evenementenlijst vanuit een maatschappelijk en algemeen belang wordt alom onderschreven.

- Adequate toegang middels de evenementenlijst is volgens de meeste gesprekspartners voldoende gewaarborgd.
- Het proces van de oorspronkelijke totstandkoming van de evenementenlijst wordt echter als weinig transparant ervaren. Er lijkt eveneens sprake van willekeur als het om de inhoud gaat.
- Er bestaat alom behoefte aan actualisering van de evenementenlijst, daarbij rekening houdend met maatschappelijke ontwikkelingen (diversiteit, inclusie, digitaal geletterdheid) en gewijzigd kijkgedrag (van lineair naar non-lineair).
- Aansluitend bij het voorgaande bestaat er bij het merendeel van de gesprekspartners behoefte aan wijziging van de definitie van het 'open net', met meer ruimte en aandacht voor online distributie.
- Er bestaat veel discussie over de lengte van de evenementenlijst (die beduidend langer is dan in andere landen, hoewel ook enkele gesprekspartners juist behoefte hebben aan verruiming van de lijst).
- Sport is enerzijds van groot maatschappelijk belang voor een breed publiek en dient toegankelijk te zijn zonder extra kosten, maar anderzijds kan dat van sommige specifieke uitzendingen en evenementen in twijfel worden getrokken of die werkelijk het algemeen belang dienen. Wat betreft het laatste zou sprake zijn van onnodige marktinvloeding.
- Wat betreft culturele evenementen bestaan twijfels of de lijst wel effectief is, of wellicht het verkeerde instrument is om culturele evenementen van een groot publiek te voorzien en te beschermen tegen betaalmuren. Door het ontbreken van aantrekkelijke businesscases lijkt een dergelijke bescherming overbodig.

5 Invloed ontwikkelingen op toegankelijkheid, samenstelling en distributie evenementlijst

5.1 Inleiding

Dit hoofdstuk geeft een beschrijving en analyse van technologische, economische en maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op toegankelijkheid, samenstelling en distributie van de evenementen(lijst). Tevens geven we de belangrijkste implicaties hiervan voor het juridisch kader.

In dit hoofdstuk analyseren we de ontwikkelingen die invloed kunnen hebben op (de effecten van) de evenementenlijst. Dit doen we aan de hand van de vier 'krachten', zoals toegelicht in het eerste hoofdstuk (vierkrachtenmodel). We beschouwen onder meer technologische en maatschappelijke ontwikkelingen die invloed kunnen hebben op de toegankelijkheid van evenementen of wenselijke samenstelling van de lijst, economische ontwikkelingen die invloed kunnen hebben op de belangen van partijen en het effect van dergelijke ontwikkelingen op de uitwerking van het juridisch kader in de praktijk.

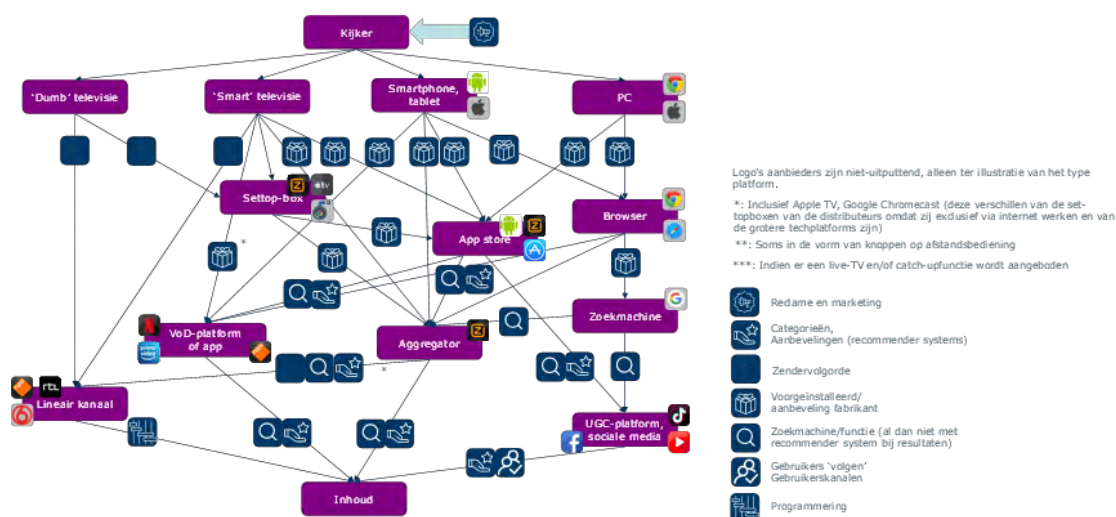
5.2 Technologische, economische en maatschappelijke ontwikkelingen

In de volgende paragrafen beschrijven en analyseren we de belangrijkste technologische, economische en maatschappelijke ontwikkelingen die relevant zijn voor het toekomstige beleid van de evenementenlijst.

5.2.1 Technologische ontwikkelingen

Ontwikkelingen in distributietechnologie

In het huidige digitale en multimediale tijdperk zijn de mogelijkheden voor distributie, het aanbieden en kijken van audiovisuele content enorm toegenomen. Niet alleen via de tv-pakketaanbieders (onder meer ZiggoVodafone en KPN), maar in toenemende mate ook via on-demand videodiensten via internet (o.a. Netflix, Videoland, ViaPlay en Disney+/ESPN), platformen van contentaanbieders (o.a. NPO Start, RTLXL, KIJK! en NLZIET), social mediaplatforms (YouTube, Instagram, Twitch), techplatforms (Apple TV, Google TV en Amazon Prime) en platformen van distributeurs (KPN iTV, Ziggo Go, Odido online TV). Onderstaande figuur schetst de vele doorkruisende en overlappende mogelijkheden (en businessmodellen) via welke de kijker tegenwoordig toegang kan krijgen tot audiovisuele content, en laat daarbij ook de rol van sommige partijen als 'gatekeeper' zien.

Figuur 13: Paden waarlangs een kijker toegang kan krijgen tot inhoud, en de plaatsen waar prominentie speelt. Bron: Dialogic (2021). Prominentie in beeld.

De keerzijde van deze ontwikkeling, die door sommige marktpartijen als versnippering wordt gezien, is dat de *vindbaarheid* en *zichtbaarheid* van specifieke mediadiensten (zoals bijv. de NPO), in het steeds ruimer wordende aanbod van content, in het geding zijn. Dit geldt in het bijzonder voor content van algemeen belang zoals cultuur- en sportevenementen (maar geldt in bredere zin ook voor nieuws, informatie en educatie, zoals bleek uit eerder onderzoek van Dialogic).⁴⁹

De Nederlandse Sportraad schets in haar Analyserapport 'Topsport en media' in één van haar vier toekomstscenario's dat media steeds verder internationaliseren. Door het grote media-aanbod zullen platformen steeds feller strijden om betrokkenheid en gunst van de fans. Om zich te kunnen onderscheiden van concurrenten dienen zij betere producties te maken. Omdat meerdere partijen andere exclusieve content delen, neemt de waarde daarvan af. Clubs en bonden daarentegen optimaliseren eigen platformen om ook eigen unieke content uit te zenden of te delen. De enorme keuze voor de voetballiefhebber kan ertoe leiden dat hij niet meer goed weet waar hij wat moet kijken. Om sporten (live) te kunnen volgen, moet hij meerdere abonnementen hebben. Daardoor kan niet iedere fan alles horen of zien wat hij wil. Het gevolg kan zijn dat het aantal kijkers afneemt, dat zij minder ervaringen delen en dat dus de verbinding tussen sportfans vermindert. Mediabedrijven spelen hierop in door goedkopere abonnementen beschikbaar te stellen, met veel reclame, met slechtere kwaliteit, met pay-per-view, of wat gratis beschikbaar is als je een ander, niet-sportgerelateerd abonnement hebt van dezelfde aanbieder.⁵⁰

Consumenten bekijken sport steeds vaker via streaming en sociale media. Uit gegevens van het CBS blijkt bijvoorbeeld dat 69 procent van de Nederlanders van 12 jaar of ouder in 2021 gebruik maakte van internet voor het kijken van tv, voor videowebsites of voor on demand streamingdiensten, ten opzichte van 45 procent in 2016.⁵¹ Het gaat dan bijvoorbeeld om het kijken via de browser of een app, zoals NPO Start of Ziggo Go. Desalniettemin is de

⁴⁹ Dialogic (2021), *Prominentie in Beeld – Verkenning due prominence van audiovisuele media van algemeen belang*. In opdracht van ministerie van OCW, Utrecht, p.5. Uit SKO jaarrapporten 2014-2021 volgt een verhouding resp. 63% lineair en 37% non-lineair.

⁵⁰ Nederlandse Sportraad, *Topsport en media*, p.45

⁵¹ CBS (2022). *ICT, kennis en economie 2022*

traditionele lineaire televisie (via het tv-abonnement op het televisietoestel) op dit moment nog steeds het belangrijkste medium om lineair sport te volgen, in het bijzonder onder 65-plussers. Toch bestaan er zorgen in de Tweede Kamer of de toegankelijkheid en betaalbaarheid in de toekomst gewaarborgd blijft, met name voor ouderen, digitaal minder vaardigen of mensen met een beperking. Het merendeel van deze doelgroep is over het algemeen namelijk niet gewend om online naar uitzendingen te kijken.

De toename van het (zowel lineair als non-lineair)⁵² kijken via internet heeft als implicatie dat sterker wordt geleund op het internet als distributiekanaal. Hoe meer consumenten via bijvoorbeeld de NOS-app naar een live-uitzending van een voetbalwedstrijd kijken, hoe meer bandbreedte er nodig is op de core- en aansluitnetwerken van de Nederlandse internetproviders. Enkel wanneer gelijktijdig en massaal naar een live-uitzending van een evenement via internet wordt gekeken kan dit technische problemen opleveren. Nu zal dit in de praktijk niet tot nauwelijks meer voorkomen, maar het betekent wel dat rekening gehouden moet worden met de capaciteit van het distributienetwerk enerzijds en de mate waarin via internet (gelijktijdig) wordt gekeken anderzijds. Naarmate het live kijken via internet toeneemt (als gevolg van een ontwikkeling waarbij traditionele lineaire kijkers via internet gaan kijken, bijvoorbeeld via NPO Start in plaats van via het tv-abonnement), zal er mogelijk meer geïnvesteerd moeten worden in het netwerk om de technische toegang tot content voor het Nederlandse publiek te garanderen.

5.2.2 Economische ontwikkelingen

Marktversnippering

De hoeveelheid mediapartijen die streamingdiensten en video-on-demand (VOD) diensten aanbieden is de laatste jaren sterk gegroeid, zoals hiervoor beschreven. Echter, er is ook nog steeds een sterke consolidatie gaande. De populariteit van VOD-diensten is ook toegenomen. Hierdoor is het speelveld, en daarmee het media-aanbod, meer versnipperd geraakt. Met name betaalzenders en streamingdiensten verwerven de uitzendrechten van sporten die voorheen gratis live te zien waren bij de publieke en commerciële omroepen, zoals darts, Formule 1, volleybal, et cetera.

Deze ontwikkeling moet worden afgezet tegen het feit dat nog steeds meer dan 60% van de kijkminuten via het traditionele lineaire tv-kijken gebeurt.⁵³ Het veranderde speelveld en de genoemde versnippering in het aanbod vormt een belang verschil ten opzichte van de startperiode van de evenementenlijst en verdient aandacht bij eventuele herziening van de evenementenlijst. Daarbij is in eerste instantie de vindbaarheid en toegankelijkheid in het geding, maar ook kostenniveau voor de kijker.

Internationalisering

We zien een ontwikkeling waarbij grote internationale spelers zijn toegetreden tot de nationale audiovisuele mediamarkt, die de markt doorzoeken om uitzendrechten aan te kopen van belangrijke evenementen. Vooral nieuwe streamingdiensten richten zich sterk op sportcontent om nieuwe marktposities te verwerven, maar ook de distributeurs in Nederland tonen bereidheid om diep in de portemonnee tasten voor het gezamenlijk verwerven van de uitzendrechten van de Eredivisie. Vervolgens bieden zij uitzendingen van deze evenementen

⁵² Een voorbeeld van 'lineair via internet' is het kijken naar NPO 1 via NPO Start. 'Non-lineair via internet' is bijvoorbeeld het streamen van een aflevering via NPO Start.

⁵³ Dialogic (2021), *Prominentie in Beeld – Verkenning due prominence van audiovisuele media van algemeen belang*. In opdracht van ministerie van OCW, Utrecht, p.5. Zie ook SKO Jaarrapport 2022A (kijkonderzoek.nl)

aan via betaalde kanalen waarvoor de consument een abonnement moet afsluiten of waar het pay-per-view principe geldt (zoals bijv. bij Ziggo Sport Totaal). Kijkers krijgen dan dus enkel toegang tot deze evenementen tegen betaling. Wanneer grote internationale spelers de rechten van een evenement opkopen, zou dit ook tot gevolg kunnen hebben dat een deel van de inkomsten die normaliter terug zouden vloeien naar de sport, nu als winst in handen blijft van een buitenlandse rechthebbende partij. Vooralsnog hebben we daarvoor geen bewijs gevonden in dit onderzoek.

Uitzendrechten, prijseffecten en veranderende businessmodellen

De digitale mediarechten zijn meer en meer verdeeld over een groot aantal verschillende (internationale) partijen zoals streamingdiensten, sociale media platformen en lineaire televisiezenders. Zij zenden allemaal een deel van de sport uit, naast de content die topsporters, hun clubs en bonden zelf via diverse mediakanalen delen.⁵⁴

De verwachting is dat Nederlandse mediapartijen in de toekomst steeds meer moeite zullen hebben om de mediarechten van live uitzendingen van populaire sporten te winnen van grote mondiale commerciële partijen, vanwege de inmiddels sterk opgelopen en verder oplopende kosten. Omroepen zullen naar verwachting steeds vaker aangewezen zijn op sublicenties (zoals bijv. bij de Olympische Spelen). De genoemde kostenstijging heeft ook consequenties voor de kijker. Die zal namelijk vaker gaan betalen voor het kijken van uitzendingen veelal in de vorm meerdere abonnementen bij diverse online platforms of pay-per-view.

Door streamingtechnologie en veranderende businessmodellen is de publieke adoptie van streaming en per-per-view veranderd. Dat heeft deels te maken met het feit dat er meer aanbod is, maar volgens respondenten ook met een grotere vraag. Consumenten vinden het normaler om (extra) te betalen voor content die zij graag willen zien. Denk hierbij ook aan de opkomst van allerlei premium-businessmodellen.

Marktinterventie

De evenementenlijst als instrument kan als zodanig gezien worden als een vorm van marktinterventie die wordt gelegitimeerd vanuit het algemeen belang voor de samenleving, en geldt als correctie op marktfalen. Dit geldt voor meer onderwerpen binnen het omroepbestel, zoals de must carry-regulering of de verplichte doorgifte van het standaardpakket. Van belang is om af te wegen of de ingreep in de markt proportioneel is, inderdaad het algemeen belang dient en er ook draagvlak is voor de ingreep (zowel onder de politiek als onder de Nederlandse samenleving).

Bij belangen van stakeholders uit de markt gaat het vooral om de economische gevolgen van het al dan niet op de evenementenlijst plaatsen van een evenement. De regels die van toepassing zijn op evenementen op de lijst vormen een stevige ingreep in de vrije markt, doordat een deel van de exploitatiemogelijkheden voor deze evenementen (zoals de uitzending achter een betaalmuur plaatsen) simpelweg niet meer toegestaan zijn.

In principe worden uitzendrechten minder waard wanneer een evenement op de lijst wordt geplaatst, doordat niet altijd meer voor het meest lucratieve exploitatiemodel kan worden gekozen. Sportorganisaties krijgen echter ook een groot deel van hun inkomsten uit sponsoring en de waarde van een evenement voor sponsors is logischerwijs juist groter wanneer het evenement een breder bereik heeft en bekeken wordt. In theorie zou opname in de evenementenlijst dus betekenen dat sportorganisaties minder opbrengsten overhouden aan de uitzendrechten, maar juist méér aan sponsorcontracten. Opname in de lijst zorgt

⁵⁴ SportRaad (2022), Topsport in media 2023

naar verwachting immers voor grotere zichtbaarheid en bereik, zoals ook de Nederlandse Sportraad noemt.⁵⁵ Dit geldt op vergelijkbare manier voor organisaties van evenementen als het Eurovisiesongfestival. Een heel belangrijke kanttekening is echter dat sponsors van het evenement, sponsors van de (Nederlandse) sportbond, sponsors van een club en sponsors van een sporter niet dezelfde zijn. Ter illustratie: een hoger bereik voor het WK voetbal is gunstig voor sponsors van het WK voetbal, maar niet noodzakelijkerwijs voor sponsors van de KNVB.

Specifiek voor voetbalclubs die competitie spelen tegen clubs van andere landen is in het verleden aangevoerd dat zij door de evenementenlijst, die in Nederland uitgebreider zou zijn dan in andere landen, minder inkomsten vanuit de media verkrijgen dan de buitenlandse clubs waartegen zij spelen.⁵⁶ Tevens stellen enkele partijen ter discussie of wedstrijden van individuele voetbalclubs in internationale competities aangemerkt kunnen worden als van algemeen belang voor de samenleving, te meer als het gaat om de voorrondes. Daarbij wordt opgemerkt dat de ervaren marktverstoring bij commercieel interessante evenementen beperkt kan worden door de lijst met dergelijk sportevenementen in te korten.

5.2.3 Maatschappelijke ontwikkelingen

Sociale inclusie

Er zijn drie belangrijke maatschappelijke ontwikkelingen die zich voordoen met betrekking tot sociale inclusie.

Ten eerste zien we een verandering in de manier waarop we media en content consumeren. Dit heeft gevolgen voor ouderen en mensen met beperkte digitale vaardigheden. De verschuiving van televisie naar mediaconsumptie via het internet wordt steeds meer de norm, met uitzondering van sportevenementen die doorgaans live worden gekeken, zoals voetbalwedstrijden. Niet iedereen kan echter gelijke tred houden met deze technologische ontwikkelingen. Sommigen in de samenleving hebben bijvoorbeeld moeite met het installeren van apps op smart-tv's, laptops, tablets of smartphones, of het aanmaken van een account op een (streaming)platform om een evenement te bekijken. Voor deze groep kan het in de toekomst lastig worden om toegang te krijgen tot evenementen, aangezien ze moeite hebben met (het bijhouden van) de technologische vooruitgang. Aan de andere kant beschikken ouderen tegenwoordig vaker over voldoende digitale vaardigheden om deze technologische stappen te zetten.

Een tweede ontwikkeling heeft te maken met de mediaconsumptie van jongeren. Er wordt veel nadruk gelegd op ouderen, maar we mogen de betrokkenheid van jongeren niet onderschatten. Jongeren kijken minder vaak naar traditionele lineaire televisie en maken juist intensief gebruik van apps, streamingdiensten en sociale media. Onze enquête toont aan dat jongeren tussen de 18 en 24 jaar meer gebruikmaken van apps en mobiele apparaten om uitzendingen te bekijken dan andere leeftijdsgroepen. Om jongeren geïnteresseerd te houden in evenementen en ervoor te zorgen dat evenementen hen blijven bereiken, is het van belang alternatieve vormen van betrokkenheid te stimuleren. Dit kan bijvoorbeeld worden bereikt door interactieve elementen toe te voegen of de hoogtepunten van evenementen beknopt weer te geven, buiten de traditionele lineaire televisie-uitzendingen om.

⁵⁵ Topsport en Media 2023.

⁵⁶ [Verslag over de doeltreffendheid en de effecten in de praktijk van de Evenementenlijst en de bepalingen daarover in het Mediabesluit 2008 en de Mediawet 2008.](#)

Een derde aspect met betrekking tot sociale inclusie binnen de context van de Nederlandse evenementenlijst heeft te maken met de toegankelijkheid voor personen die de Nederlandse taal niet beheersen. Een van de belangrijkste doelstellingen van de evenementenlijst is om ervoor te zorgen dat deze toegankelijk is voor een breed publiek, rekening houdend met de diverse hoeken, culturen en opleidingsniveaus binnen de Nederlandse samenleving. De selectiecriteria voor evenementen waren historisch gezien gebaseerd op wat als interessant werd beschouwd voor de 'gemiddelde' Nederlander, maar dit begrip evolueert voortdurend. Hierbij hoort ook het overwegen van toegankelijkheid voor mensen met verschillende taalachtergronden en culturele diversiteit, en het waarborgen dat evenementen begrijpelijk zijn voor een brede en diverse groep kijkers. Het is belangrijk om te beseffen dat, ongeacht de keuze voor welk evenement wordt getoond, er altijd groepen zullen zijn die zich niet kunnen identificeren met het aanbod.

Pluriformiteit en diversiteit in aanbod

Er zijn uiteenlopende visies op de pluriformiteit en diversiteit van sportaanbod op de evenementenlijst. Concreet zijn er zeven sporten waarvoor specifieke uitzendregels gelden, exclusief de Olympische- en Paralympische Spelen. Sommige gesprekspartners prijzen de uitbreiding van de lijst, met name de opname van vrouwenvoetbal, als een positieve stap naar een inclusievere lijst. Ze wijzen erop dat mannelijke sporters vaak media-aandacht krijgen, terwijl vrouwelijke sporters achterblijven in zichtbaarheid. Aan de andere kant heerst de zorg dat de toevoeging van vrouwenvoetbal aan de lijst mogelijk negatieve gevolgen kan hebben, zoals verminderde inkomsten voor de sportbond, terwijl vrouwenvoetbal al buiten de lijst om meer aandacht kreeg.

Uit de interviews blijkt dat er verdeeldheid bestaat over de lengte van uitzendtijden van de Paralympische Spelen, die zijn aangepast bij de tweede herziening van de lijst en zijn uitgebreid. Sommige gesprekspartners beschouwen dit als een positieve ontwikkeling en leggen de nadruk op het maatschappelijk belang van het handhaven van deze sportevenementen op de lijst, omdat dit een stap in de goede richting is in vergelijking tot de uitzendtijden van de Olympische Spelen. Anderen uiten echter kritiek omdat de uitzendtijden nog steeds aanzienlijk daarvan afwijken. Daarbij wordt opgemerkt dat de huidige Mediawet een onevenredige verdeling in uitzendtijden tussen de Paralympische en Olympische Spelen in stand houdt, en daarmee ook het verschil in gegeven belang benadrukt tussen de Paralympische – en Olympische Spelen.

De meningen over de soorten sporten op de lijst variëren ook. Een aantal omroepen benadrukken dat het ook hun verantwoordelijkheid is om zowel kleine als veel beoefende sporten zichtbaar en toegankelijk te maken voor het publiek. Dit streven is gericht op het waarborgen van toegankelijkheid voor het brede publiek. Er bestaat bezorgdheid dat commerciële partijen zich zullen richten op evenementen zodra die commercieel interessant worden, wat het risico op een betaalmuur met zich meebrengt. Tegelijkertijd worden er ook door meerdere respondenten vraagtekens geplaatst in hoeverre veel van de sporten op de lijst nu echt van nationaal belang zijn.

Maatschappelijke waarde van topsport

Sport kan voor velen een betekenisvolle activiteit zijn, waarbij mensen samenkomen om samen naar evenementen te kijken. In deze context is (top)sport van groot belang voor de uitvoering van de wettelijke journalistieke taakopdracht van de publieke omroep, en de evenementenlijst waarop deze sporten staan speelt hierbij een centrale rol. Topsport wordt in toenemende mate als breder platform gebruikt om maatschappelijke vraagstukken op de agenda te zetten en bij te dragen aan oplossingen ervan. Uit interviews blijkt dat sommigen aangeven dat om een breder publiek te bereiken met (top)sport, een meer divers aanbod

aan sporten moet worden overwogen. Er werden twee benaderingen voorgesteld om de evenementenlijst te verbeteren en een breder publiek met topsport op televisie te bereiken. De eerste betrof het toevoegen van een breder scala aan sporten aan de lijst, terwijl de tweede aanpak gericht was op het analyseren van de locaties van bepaalde sportevenementen en ervoor zorgen dat de geografische spreiding over het land werd vertegenwoordigd in de lijst. Uit de enquête bleek bijvoorbeeld dat voetbal en tennis meer worden bekeken in de drie grote steden dan in andere regio's. Schaatsen wordt daarentegen meer bekeken in de regio Noord en minder in de regio Zuid dan in andere regio's, terwijl wielrennen populairder is in de regio Zuid dan in andere delen van het land. Daarbij merken we op dat dit niet noodzakelijk aansluit bij de directe doelstelling van de evenementenlijst, zoals nu geformuleerd in de Mediawet.

Er zijn ook mensen die weinig interesse in sport hebben. Hoewel nationale sportteams een gevoel van trots en verbondenheid in de samenleving kunnen creëren – ook onder niet-sport geïnteresseerden – merkte één gespreksdeelnemer op dat de overheid niet op sport moet leunen om onderlinge verbinding te bevorderen, maar haar inspanningen elders op zou moeten richten, omdat het kortstondige gevoel van trots na een sportoverwinning zelden blijft. Daarnaast leidt een toename van zendtijd niet noodzakelijkerwijs tot een grotere sportdeelname. Het kan wel een groter podium aan de sport bieden. Deze visie werd niet door alle belanghebbenden ondersteund; sommigen verwachtten juist dat het uitzenden van sport op televisie mogelijk zou kunnen leiden tot een hogere sportparticipatie, zowel direct in de sport zelf als in de vorm van fysieke aanwezigheid bij evenementen.

Prestatie van individuele topsporters en teams

Het kijkgedrag wat betreft evenementen op de evenementenlijst is sterk afhankelijk van het succes van Nederlandse sporters. Als een Nederlandse sporter uitblinkt in een specifieke sport en dit evenement staat niet op de lijst, dan zijn er andere partijen die kunnen profiteren door het achter een betaalmuur te plaatsen. Het toevoegen van sporten die gebaseerd zijn op het succes van individuele topsporters, zoals Max Verstappen, aan de evenementenlijst kan op korte termijn veel interesse genereren, maar dit succes kan van korte duur zijn. Derhalve bestaat er een algehele behoefte tot een meer frequente herziening van de evenementenlijst.

Daarnaast is het belangrijk op te merken dat veel Nederlanders bereid zijn om maandelijks te betalen om bijvoorbeeld Formule 1 te kunnen bekijken. Sommige gesprekspartners benadrukken dan ook dat mensen bereid zijn te betalen voor iets wat ze echt graag willen zien. Aan de andere kant beschouwen sommigen het toevoegen van Formule 1 aan de lijst als een logische stap, maar erkennen ze dat de kosten voor uitzendrechten betaalbaar moeten zijn.

5.3 Invloed op toegankelijkheid en inclusiviteit

De toegankelijkheid van cultuur- en sportevenementen refereert naar het verspreiden en bekijken (of "bijwonen") **via televisie en andere (digitale) mediaplatforms**.⁵⁷ Hoogwaardige (breedbandig) digitale toegang tot TV en/of internet is hiervoor wel een infrastructurele voorwaarde. **Toegankelijkheid hangt ook steeds meer samen met de 'digivaardigheid' van het publiek.**

Met de groeiende beschikbaarheid van online sport- en culturele evenementen, of ze nu achter een betaalmuur zitten of niet, ontstaat er een uitdaging wat betreft de

⁵⁷ [Mediawet 2008](#)

toegankelijkheid ervan voor specifieke doelgroepen, zoals ouderen of mensen met beperkingen. Verschillende factoren kunnen deze toegankelijkheid bemoeilijken, zoals het vereiste om een app te downloaden voordat men een evenement kan bekijken, of de noodzaak om eerst een account aan te maken en persoonlijke gegevens te verstrekken. Uit onze enquête blijkt dat meer dan 60 procent van de respondenten bereid zou zijn om een nieuwe app te installeren om een evenementuitzending te kunnen zien, terwijl slechts 14 procent aangeeft dit niet acceptabel te vinden.⁵⁸ Bovendien zou iets meer dan 20 procent van de respondenten ervoor kiezen om een uitzending *niet* te bekijken als daarvoor een nieuwe app geïnstalleerd moet worden, zelfs als deze app gratis is en ze het evenement graag zouden willen zien. Voornamelijk 65-plussers en mensen met een lager opleidingsniveau (of een combinatie daarvan) behoren tot deze groep. Bijna 50 procent zou echter de app wel installeren en alsnog naar de uitzending kijken. Ook technische obstakels spelen een rol, waarbij ongeveer 60 procent van de respondenten aangeeft geen moeite te hebben met het installeren van een nieuwe app. Daarentegen zou 15 procent moeite hebben met deze taak, met name onder 65-plussers en mensen met een lager opleidingsniveau (of een combinatie daarvan). Niet verrassend stellen jongeren (18-24 jaar) minder vaak moeite te hebben om een nieuwe app te installeren om een evenementuitzending te dan ouderen (65-80 jaar).

De interviews tonen aan dat er uiteenlopende opvattingen bestaan over hoe toegankelijkheid het beste kan worden gewaarborgd. Deze opvattingen kunnen worden onderverdeeld in drie categorieën: ten eerste, dat de evenementen op de lijst uitsluitend op televisie moeten worden uitgezonden; ten tweede, dat een evenement op hybride wijze te bekijken is via zowel een app als op televisie; ten derde, dat evenementen achter een betaalmuur kunnen worden geplaatst, omdat mensen bereid zijn te betalen voor wat ze willen zien. Hierbij moet opgemerkt worden dat de belangen van de gesprekspartners zwaar meewegen in deze drie opties, omdat elke optie een ander doel dient, afhankelijk van de achterliggende motivaties van de belanghebbende.

5.4 Invloed op het juridisch kader

5.4.1 Verspreiding als televisieprogramma

Hoewel er grote ontwikkelingen hebben plaatsgevonden in distributietechnologie en consumptiewijzen, is het juridisch kader rondom de evenementenlijst in de afgelopen jaren nauwelijks gewijzigd. Het juridisch kader is in zekere zin ingehaald door de ontwikkelingen en is daardoor sterk verouderd. Dit geldt in het bijzonder voor artikel 5.1 Mediawet en de bijbehorende definities, waarin staat dat de evenementen op de lijst, wanneer zij worden uitgezonden, moeten worden uitgezonden op het open net. Deze definities, evenals de uitleg in de Memorie van Toelichting over de wijziging van de Mediawet⁵⁹, gaan uit van lineaire televisie, waarbij media-aanbod wordt verspreid *op basis van een chronologisch schema voor gelijktijdige ontvangst door het publiek*, zie Box 5. Toen de definities werden opgesteld was er ook geen andere manier om de (audiovisuele) verslaggeving van evenementen te bekijken. De definities beschreven simpelweg hoe media-aanbod destijds verspreid en geconsumeerd werd, namelijk via omroepdistributie.

Sindsdien is non-lineair kijken opgekomen, via mediadiensten op aanvraag (Video on Demand), waarbij geen sprake is van een chronologisch schema of gelijktijdige ontvangst

⁵⁸ Opvallend is dat vrouwen hier significant vaker voor openstaan dan mannen.

⁵⁹ Zie Kamerstukken 1998/99, 26256, nr. 3, Artikel 1, onderdeel yy, Mediawet.

door het publiek.⁶⁰ De bepalingen en definities in de Mediawet zijn echter niet volledig geüpdatet. Het gevolg is dat een strikte, letterlijke lezing van de Mediawet kan leiden tot een opmerkelijke (en onbedoelde) conclusie, namelijk dat de verplichting om op het open net uit te zenden enkel geldt *indien het programma via lineaire televisie wordt verspreid* (d.w.z. op basis van een chronologisch schema voor gelijktijdige ontvangst door het publiek). Dit zou betekenen dat een evenement achter een betaalmuur mag worden geplaatst, zolang het maar non-lineair wordt uitgezonden. Om dit heel concreet te maken: streamingdiensten als Netflix en Disney+ zouden de evenementen volgens deze wetsuitleg gerust in hun betaalde abonnement kunnen opnemen, omdat de regelgeving dan niet van toepassing zou zijn (er is dan immers geen sprake van lineaire verspreiding). Dit onderscheid tussen lineaire en non-lineaire verspreiding staat echter haaks op de beoogde werking van de bepaling, waarmee de wetgever immers wil voorkomen dat de kijker allerlei verschillende abonnementen nodig heeft om de evenementen te kunnen bekijken.

Volgens ons is helder dat het niet de bedoeling van de wetgever is geweest om onderscheid te maken tussen het uitzenden als lineair televisieprogramma en het uitzenden op andere wijze, waarbij lineaire verspreiding sterk zou worden gereguleerd en non-lineaire verspreiding niet. Dit zou namelijk het hele systeem van de evenementenlijst ondermijnen. Uit de parlementaire geschiedenis blijkt dan ook niet dat dit een bedoeld onderscheid is. De wetgever heeft enkel willen zorgen dat er geen uitzendverplichting is: als er wordt uitgezonden, dan moet dat op het open net. Het ontstane onderscheid tussen lineair en non-lineair is puur een gevolg van technologische ontwikkelingen en verouderde definities.

Box 5. Een mogelijk onbedoeld onderscheid in de Mediawet.

'Wanneer zij als een televisieprogramma worden verspreid'

De wetgever heeft, om geen uitzendverplichting te creëren, de hierna onderstreepte bijzin in artikel 5.1 Mediawet opgenomen:

"Bij algemene maatregel van bestuur wordt een lijst vastgesteld van evenementen die, wanneer zij als een televisieprogramma worden verspreid, in ieder geval worden verspreid op een open televisieprogrammakanal, [...]" (artikel 5.1 Mediawet)

De huidige definitie in de Mediawet van 'televisieprogramma' (i.c.m. de onderliggende definities van 'programma' en 'omroepdienst') zorgt er echter voor dat deze bijzin non-lineair verspreide content uitsluit van deze verplichting:

- *televisieprogramma*: programma met beeldinhoud, al dan niet mede met geluidsinhoud;
- *programma*: elektronisch product met beeld- of geluidsinhoud dat duidelijk afgebakend is en als zodanig herkenbaar onder een afzonderlijke titel *via een omroepdienst* wordt verspreid;

⁶⁰ Zie ook Kamerstukken 2019/20, 35361, nr. 3: "Lineaire mediadiensten – of omroepdiensten – zijn diensten die betrekking hebben op het verzorgen van media-aanbod dat op basis van een chronologisch schema is vastgesteld en dat wordt verspreid voor gelijktijdige ontvangst door het algemene publiek of een deel daarvan. In tegenstelling tot lineaire diensten verzorgen mediadiensten op aanvraag hun media-aanbod niet door middel van een chronologisch schema, maar op individueel verzoek van de kijker."

- *omroepdienst*: mediadienst die betrekking heeft op het verzorgen van media-aanbod dat *op basis van een chronologisch schema* [...] wordt verspreid voor *gelijktijdige ontvangst* door het algemene publiek of een deel daarvan.

De formulering van het artikel leidt er in combinatie met bovenstaande definities toe dat, volgens de letterlijke tekst van de wet, de verplichting om op het open net uit te zenden enkel geldt wanneer er via lineaire televisie wordt uitgezonden.

In de praktijk is het voorgaande tot nu toe geen discussiepunt geweest en ook in de gevoerde interviews heeft geen enkele partij zich op deze letterlijke interpretatie van de wet beroepen. Alle partijen lijken op dit punt (bewust of onbewust) de geest van de wet te volgen boven de letter van de wet. Dat neemt uiteraard niet weg dat de Mediawet op dit punt duidelijk aan **vernieuwing toe is. Dit kan bijvoorbeeld door aan te sluiten bij de definitie van 'programma'** die in de audiovisuele mediadienstenrichtlijn is vastgelegd:

"Programma": een reeks bewegende beelden, al dan niet met geluid, die ongeacht de duur ervan een afzonderlijk element vormt van een door een aanbieder van mediadiensten opgesteld schema of een door een aanbieder van mediadiensten opgestelde catalogus, met inbegrip van bioscoopfilms, videoclip, sportevenementen, komische series, documentaires, kinderprogramma's en origineel drama;" (Artikel 1 AVMSD)

5.4.2 Verspreiden op een open televisieprogrammakanaal ('open net')

Lineair versus non-lineair

Een vergelijkbare situatie als in de vorige paragraaf speelt bij de daadwerkelijke verplichting waar men volgens het artikel aan moet voldoen bij het verspreiden van een evenement dat op de lijst staat: de evenementen moeten **"in ieder geval worden verspreid op een open televisieprogrammakanaal"** (in de volksmond: het 'open net'), zie Box 5. Ook hier geldt dat de betreffende definities uitgaan van lineaire verspreiding, doordat dezelfde definitie van 'omroepdienst' van toepassing is en het dus wederom moet gaan om 'een chronologisch programma-aanbod' en 'gelijktijdige ontvangst' door het publiek.⁶¹ Volgens de letterlijke tekst van de wet kan dus alleen via lineaire verspreiding worden voldaan aan de verplichting om op het open net uit te zenden. Non-lineaire verspreiding zou dus nooit aan het open-net-vereiste kunnen voldoen, zelfs als de uitzending voor iedereen gratis toegankelijk is.

Om dit weer iets concreter te maken, met Netflix (als grootste en bekendste streamingdienst) als voorbeeld: in de vorige paragraaf gaven we aan dat de bedoeling van de wetgever moet zijn geweest dat partijen als Netflix zich ook aan de evenementenlijst moeten houden en de evenementen dus niet in hun betaalde abonnement op mogen nemen. Dit nemen we als uitgangspunt. Vervolgens speelt nu de vraag of Netflix aan de

⁶¹ *open televisieprogrammakanaal*: televisieprogrammakanaal dat ontvangen kan worden door ten minste vijftien procent van alle huishoudens in Nederland, waarvoor geen andere kosten verschuldigd zijn dan [...];

programmakanaal: geordende geheel van programma-aanbod dat onder een herkenbare naam wordt verspreid via een omroepzender of omroepnetwerk;

programma-aanbod: geheel van media-aanbod dat wordt verspreid via een omroepdienst;

omroepdienst: mediadienst die betrekking heeft op het verzorgen van media-aanbod dat op basis van een chronologisch schema [...] wordt verspreid voor gelijktijdige ontvangst door het algemene publiek of een deel daarvan.

verplichtingen zou kunnen voldoen door de uitzending van het evenement in het platform op te nemen en voor iedereen gratis toegankelijk te maken.⁶² Volgens de letterlijke wettekst mag dit niet, omdat dan geen sprake is van een chronologisch aanbod dat wordt verspreid voor gelijktijdige ontvangst door het publiek, maar ook hier zou men kunnen beargumenteren dat dit een kwestie is van verouderde definities.

Aangezien we in de vorige paragraaf concludeerden dat de afbakening tot lineaire verspreiding duidelijk onbedoeld is, lijkt wellicht voor de hand te liggen dat ook hier niet is bedoeld om onderscheid te maken tussen lineaire en non-lineaire verspreiding en dat dus ook non-lineaire verspreiding kan gelden als verspreiding op het open net (zolang dit kosteloos is). In tegenstelling tot hiervoor leidt de letterlijke uitleg hier echter niet tot een duidelijk onbedoeld en onwenselijk resultaat. Het standpunt dat enkel via lineaire verspreiding voldoende toegankelijkheid kan worden gecreëerd, is namelijk goed verdedigbaar en gaat niet in tegen het doel van de wet. Voor veel mensen is het traditionele lineaire televisiekijken immers simpelweg toegankelijker dan het moeten gebruiken van (meerdere) VOD-diensten om naar evenementen te kijken, zelfs als beide opties kosteloos zijn.

Via het tv-abonnement versus 'online'

Dit laatste brengt ons bij een volgend, sterk gerelateerd, punt. We hebben het in deze en de vorige paragraaf tot nu toe gehad over het onderscheid tussen lineaire en non-lineaire verspreiding, omdat de bepalingen in de wet uitgaan van lineaire verspreiding (verspreiding van een chronologisch programma-aanbod voor gelijktijdige ontvangst). Vanuit het oogpunt van toegankelijkheid is dit tegenwoordig echter niet exact het onderscheid dat voor de kijker relevant is. In sommige gevallen kunnen zich bij lineaire verspreiding namelijk dezelfde toegankelijkheidsobstakels voordoen als bij non-lineaire verspreiding. Lineaire verspreiding is namelijk niet per **definitie 'traditionele' lineaire verspreiding**, waarbij de kijker op zijn tv kan zappen naar de betreffende zender om het gewenste programma te kijken. Een concreet en actueel voorbeeld om dit te duiden is de eerder genoemde casus waarin VodafoneZiggo UEFA-voetbal gratis via een app toegankelijk wil maken voor niet-Ziggoklanten.⁶³ Hoewel details nog niet bekend zijn, zullen de wedstrijden die op de evenementenlijst staan vermoedelijk worden uitgezonden op het kanaal Ziggo Sport en zal dit zelfde kanaal via de Ziggo Go-app ook gratis toegankelijk zijn voor niet-Ziggoklanten. Dit zou betekenen dat Ziggoklanten toegang hebben op **de 'traditionele wijze,'** zij kunnen via hun tv-abonnement het betreffende kanaal ontvangen, terwijl niet-Ziggoklanten de Ziggo Go-app moeten installeren.⁶⁴ Ondanks dat sprake is van lineaire verspreiding (ook voor de niet-klanten geldt immers dat sprake is van een chronologisch aanbod en gelijktijdige ontvangst (zij kijken naar hetzelfde kanaal)), heeft het merendeel van de huishoudens dan dus geen toegang via **de 'traditionele' manier van kijken waar men meestal aan denkt bij 'lineaire televisie'.**

In het kader van toegankelijkheid maakt het voor een kijker niet uit of hij via een app naar een los programma (non-lineair) kijkt of dat hij via een app naar een lineair kanaal kijkt dat

⁶² Merk op dat **bij categorie A van de evenementenlijst nog steeds sprake moet zijn van 'rechtstreekse verslaggeving'**, dus hoe dan ook zou het evenement live te volgen moeten zijn en niet pas een dag later te zien moeten zijn. Op dat moment zou wel sprake zijn van gelijktijdige ontvangst door het publiek, maar niet van een chronologisch aanbod.

⁶³ [www.vodafoneziggo.nl]

⁶⁴ Uiteraard kunnen Ziggoklanten in dit voorbeeld ook via de app of browser kijken als ze dat willen, maar zij hebben in ieder geval de mogelijkheid om via hun televisie te kijken. Van belang is dat zij de uitzending kunnen bekijken op de manier waarop zij altijd tv kijken, terwijl de niet-Ziggoklanten dit enkel via een omweg kunnen (namelijk via een app die zij normaal niet gebruiken).

tijdelijk wordt opengezet (lineair). In beide gevallen verloopt de toegang via een app in plaats van via de manier waarop die kijker normaal gesproken via zijn tv-abonnement kijkt. **In het debat over toegankelijkheid zou dus niet zozeer 'lineair versus non-lineair' centraal moeten staan, maar 'toegang via het tv-abonnement versus toegang via een andere wijze'.** Voor de leesbaarheid noemen we de toegang via andere wijzen dan het tv-abonnement hierna 'online toegang'.

Het merendeel van onze interviewrespondenten interpreteert de wet momenteel zo dat enkel verspreiding via het tv-abonnement kan gelden als verspreiding op het open net, waarbij een aanzienlijk deel aangeeft dat de wet op dit punt aangepast zou kunnen of moeten worden om ook ruimte te maken voor online verspreiding als alternatief, of juist om online verspreiding aanvullend te verplichten zodat ook mensen zonder tv-abonnement worden bediend. Tegelijkertijd zijn er ook partijen die stellen dat sommige vormen van online verspreiding ook volgens de huidige regelgeving kunnen gelden als verspreiding op een open net, zolang 75% van de huishoudens zonder extra kosten toegang tot de uitzending heeft.

Kunnen ontvangen

Een 'open televisieprogrammakanaal' (open net) is volgens de Mediawet een televisieprogrammakanaal dat ontvangen kan worden door ten minste 75% van alle huishoudens in Nederland, waarvoor geen andere kosten verschuldigd zijn dan de kosten voor het basispakket en de kosten voor technische voorzieningen die ontvangst van **televisieprogramma's mogelijk maken**. De **vraag is hier hoe 'kan worden ontvangen'** tegenwoordig moet worden uitgelegd. Daarbij lopen we er wederom tegenaan dat het juridisch kader niet is mee-ontwikkeld met de technologie.

Toen de bepalingen werden opgesteld kon een televisieprogrammakanaal enkel via een tv-abonnement worden ontvangen. **'Kunnen ontvangen' ging dus per definitie over** het ontvangen via een tv-abonnement, waardoor adequate toegang geborgd was. Er was geen andere mogelijkheid. Zoals zojuist geschetst kan een kanaal tegenwoordig echter ook online worden verspreid, bijvoorbeeld via de browser of via een app, waarbij iedereen met een afdoende internetverbinding ernaar kan kijken (als de aanbieder dit toelaat). Aangezien bijna heel Nederland breedbandinternet heeft, geldt voor alle content die online wordt verspreid dus **dat het, technisch gezien, 'kan worden ontvangen' door ten minste 75% van de huishoudens**. Met het oog op het doel van de evenementenlijst lijkt dit echter een onwenselijke interpretatie van het criterium. Niet iedereen is immers in staat om verschillende vormen van online kijken aan de praat te krijgen en ook voor veel anderen is het minder gebruiksvriendelijk dan het kijken via een tv-abonnement. Hierdoor komt de vraag op hoe het 75%-criterium moet worden getoetst in het geval van online verspreiding, indien online verspreiding wordt toegestaan.

Duidelijkheid en vernieuwing

De huidige regelgeving is dus niet alleen verouderd, maar (daardoor) ook onduidelijk. De letter en de geest van de wet komen niet meer altijd overeen en er zijn onduidelikheden over of lineaire online verspreiding is toegestaan en over de toetsing van het 75%-criterium daarbij. Dit is ook te zien aan berichtgeving in de media. Zowel marktpartijen als Kamerleden vragen zich bijvoorbeeld af of de plannen van VodafoneZiggo met betrekking tot UEFA-voetbal voldoen aan de letter en de geest van de Mediawet.⁶⁵

Er is behoefte aan zowel duidelijkheid als aan vernieuwing. Op het moment van schrijven is er nog geen formele publicatie van het Commissariaat voor de Media over hoe de

⁶⁵ Zie bijvoorbeeld: [\[www.ad.nl\]](http://www.ad.nl) en [\[www.nlconnect.org\]](http://www.nlconnect.org).

toezichthouder de wet op deze punten interpreteert, maar het Commissariaat laat weten dat er binnenkort een toelichting wordt gepubliceerd. Deze toelichting zou meer duidelijkheid moeten geven over hoe het Commissariaat de huidige regelgeving uitlegt en toepast. Voor vernieuwing van het beleid zijn meerdere opties mogelijk met betrekking tot het **herdefiniëren van het 'open net'**, of, algemener gezegd, bij de operationalisering van 'adequate toegang tegen een redelijke prijs'. **In het volgende hoofdstuk gaan we in op verschillende beleidsopties die kunnen worden overwogen.**

5.4.3 Aanmelden evenementenlijst bij EC

Om te voorkomen dat Europese, internationaal opererende marktpartijen met mediaregelgeving van verschillende lidstaten te maken hebben, gaat de Europese Richtlijn audiovisuele mediadiensten uit van het land-van-oorsprongbeginsel: marktpartijen zijn gebonden aan de regelgeving van de lidstaat waarin zij zijn gevestigd. Nationale toezichthouders van lidstaten houden toezicht op de partijen die in het land van de toezichthouder gevestigd zijn.

Op grond van artikel 14 van de Richtlijn audiovisuele mediadiensten, kunnen lidstaten hun evenementenlijst aanmelden bij de Europese Commissie (EC). Die lijsten worden door de EC gepubliceerd. Toezichthouders van andere lidstaten moeten er dan op toezien dat de marktpartijen binnen hun jurisdictie zich ook aan die evenementenlijsten van andere lidstaten houden. De evenementenlijst van Nederland is niet aangemeld bij de EC. Gegeven de marktontwikkelingen van het afgelopen decennium is het raadzaam om dit alsnog te doen.

5.5 Conclusie

In dit hoofdstuk is het tweede deel van het onderzoek beschreven en is de invloed van technologische, economische en maatschappelijke ontwikkelingen met het oog op de toekomst onderzocht. Ook de implicaties van deze ontwikkelingen voor het juridisch kader zijn beschreven.

De verdere internationalisering van het medialandschap heeft geleid tot een forse toename aan digitale platformen van internationale media- en techbedrijven die posities verwerven op de nationale audiovisuele markt met tal van streamingdiensten, en waarvoor zij onder meer de verspreidingsrechten van vooral sportevenementen verwerven, waardoor het media-aanbod meer gefragmenteerd raakt. Volgens sommige marktpartijen is sprake van versnippering, waardoor dat de *vindbaarheid* en *zichtbaarheid* van specifieke content van algemeen belang in het geding zijn, wat ook geldt voor sport- en culturele evenementen.

Bij de werking van de evenementenlijst is ook nader gekeken naar de economische en maatschappelijke werking van de evenementenlijst. In dat verband is het belangrijk dat we scherp de doelstelling van de lijst in het oog houden en bedenken dat het geen instrument is om maatschappelijke waarde te creëren, maar een instrument om toegang te garanderen tot evenementen die al maatschappelijke waarde hebben. Het creëren van maatschappelijke waarde, bijvoorbeeld het stimuleren van culturele evenementen, het realiseren van een pluriform aanbod of het creëren van zichtbaarheid voor kleinere sporten, is weliswaar een publiek taak maar niet noodzakelijkerwijs één van de evenementenlijst.

Als gevolg van veranderingen in technologie en in de manier waarop men 'tv' kijkt, is het juridisch kader verouderd. De letter en de geest van de wet komen daardoor niet meer altijd overeen en het is onduidelijk of aanbieders via bepaalde (nieuwere) vormen van verspreiding ook kunnen voldoen aan de verplichting om op een open televisiekanaal uit te zenden. Ook

de toetsing van het 75%-criterium bij 'online' verspreidingswijzen, waarbij de toegang niet via het tv-abonnement verloopt, is onduidelijk.

6 Beleidsopties naar de toekomst toe

Dit hoofdstuk behandelt de formulering en toetsing van beleidskeuzes voor het garanderen van een optimale samenstelling van de evenementenlijst en optimale publiekstoegang tot deze evenementen (met onder meer aandacht voor inclusie).

6.1 Beleidsopties voor toegankelijkheid – herdefiniëring 'open net'

Zoals besproken in het vorige hoofdstuk, is er een brede behoefte aan verduidelijking en vernieuwing van de verplichting om uit te zenden op het open net. Momenteel is onduidelijk of de verplichting inhoudt dat er via het tv-abonnement moet worden verspreid of dat ook via 'online' distributie (verspreiding op andere wijze dan via een tv-abonnement) aan de verplichting kan worden voldaan. Ook is bij dat laatste onduidelijk hoe het 75%-criterium moet worden geïnterpreteerd. Los van de interpretatie van de huidige verplichting, is het daarnaast de vraag wat de beste manier is om de verplichting vorm te geven om adequate toegankelijkheid voor de komende jaren te waarborgen. In deze paragraaf bespreken we een aantal beleidsopties. Uiteraard zijn er ook binnen verschillende opties nog allerlei varianten mogelijk.

De onderstaande opties gaan allemaal over de vraag *hoe* een evenement dat op de evenementenlijst staat *in ieder geval* moet worden uitgezonden, *indien* het wordt uitgezonden. Net als de huidige wet bevatten onderstaande opties dus geen uitzendverplichting. Ook staat het partijen natuurlijk vrij om de evenementen, naast de uitzending op het open net, ook op een andere wijze te verspreiden (mits zij daar de juiste rechten voor hebben uiteraard).

Hoewel het percentage aangepast of losgelaten zou kunnen worden, nemen we het momenteel in de wet gehanteerde aantal van 75% van alle huishoudens als uitgangspunt voor wat het minimale bereik moet zijn. Volgens het CBS waren er begin 2023 8,3 miljoen particuliere huishoudens in Nederland.⁶⁶ De eis om 75% van alle huishoudens te bereiken komt dus neer op het moeten bereiken van ca. 6,2 miljoen huishoudens.

6.1.1 Optie 1: Via het tv-abonnement toegankelijk voor 75% van de huishoudens, zonder extra kosten

Omschrijving

Optie 1 kan worden gezien als de traditionele verplichting van uitzenden op het open net: het evenement moet worden uitgezonden op een televisiekanaal dat door minstens 75% van de huishoudens via hun tv-abonnement kan worden ontvangen, waarvoor geen andere kosten zijn verschuldigd dan de kosten voor het basispakket en de kosten voor de benodigde technische voorzieningen. Veel partijen interpreteren de huidige regelgeving op deze manier, waardoor de huidige praktijk inzicht geeft in het effect van deze beleidsoptie.

De makkelijkste en meest voor de hand liggende manier om aan deze verplichting te voldoen, is door het evenement uit te zenden op een televisiekanaal dat bij genoeg providers in het basispakket zit. Een andere optie is om te zorgen dat genoeg providers het kanaal waarop wordt uitgezonden tijdelijk gratis doorgeven. In de praktijk gebeurt dit laatste weinig: vrijwel alle evenementen op de lijst worden uitgezonden op kanalen van de NPO, RTL of Talpa of op Eurosport 1. Het gebeurt echter wel eens dat kanalen die normaal niet

⁶⁶ [\[www.cbs.nl\]](http://www.cbs.nl)

(gratis) bij bepaalde providers beschikbaar zijn, tijdelijk gratis door hen worden doorgegeven. In theorie zou zelfs een streamingdienst een tijdelijk lineair kanaal kunnen opzetten om een bepaald evenement lineair via providers door te geven, om zo toch aan de regelgeving te voldoen. Hiervoor is uiteraard wel medewerking van de providers nodig. Daarnaast is het ook een optie om een sub-licentie te geven aan een partij die wel een kanaal heeft met het benodigde bereik.

Om 75% van alle huishoudens te bereiken (6,2 miljoen), moet het kanaal dus via *genoeg* providers te zien zijn. Volgens de Telecommonitor van de ACM hadden in het eerste kwartaal van 2023 7,21 miljoen huishoudens een tv-abonnement (ongeveer 87% van alle huishoudens).⁶⁷ Om via tv-abonnementen de vereiste 6,2 miljoen huishoudens te bereiken, moet het televisiekanaal dus te ontvangen zijn door circa 86% van alle huishoudens die een tv-abonnement hebben. Op basis van de marktaandelen die de ACM rapporteert betekent dit dat in ieder geval de klanten van VodafoneZiggo en KPN het kanaal via hun tv-abonnement moeten kunnen zien, anders kan een gezamenlijk marktaandeel van 86% niet worden behaald, zie Tabel 9. Afhankelijk van de exacte marktaandelen is daarnaast ook doorgifte via Delta Fiber en/of Odido (voorheen T-Mobile/Tele2) en/of een combinatie van de overige providers nodig om aan die 86% te komen.

Tabel 9. Marktaandelen in televisie, als percentage van aantal abonnees. (Bron: ACM Telecommonitor⁶⁸)

VodafoneZiggo	KPN	Delta Fiber	Odido	Overige providers
50-55%	30-35%	5-10%	5-10%	0-5%

Voornaamste overwegingen

- Met het oog op ontwikkelingen in technologie, businessmodellen en kijkgedrag moet serieus overwogen worden hoe lang het waarborgen van enkel toegang via tv-abonnementen nog afdoende is.
 - Aan de ene kant speelt hier het 75%-criterium en de vraag hoe lang het nog duurt voordat minder dan 75% van de huishoudens een tv-abonnement heeft. Naarmate minder huishoudens een tv-abonnement hebben wordt het moeilijker om aan de verplichting van deze beleids optie te voldoen. Als het percentage onder de 75 komt wordt het onmogelijk en moet de wet worden aangepast.
 - Bij deze beleids optie is er een specifieke en groeiende groep mensen, namelijk de mensen zonder tv-abonnement, voor wie toegankelijkheid niet gewaarborgd is.
- Voor traditionele omroepen is deze optie het meest gunstig. Dit model houdt uitzendrechten in de praktijk vrijwel enkel voor hen beschikbaar en houdt ze relatief goedkoop, doordat het de concurrentie sterk beperkt.
- Hoewel het ook voor andere contentaanbieders (streamingdiensten en sommige providers) in theorie mogelijk is om aan de verplichting te voldoen, door een (nieuw) kanaal door te geven via (andere) providers of door afspraken te maken met een omroep, lijken de obstakels hiervoor in de praktijk tot nu toe te groot. Indien de regelgeving ook een verplichting voor andere providers zou bevatten om mee te werken aan deze verspreiding, dan wordt het wellicht realistischer.

⁶⁷ [\[public.tableau.com\]](#)

⁶⁸ [\[public.tableau.com\]](#)

- Dit model versterkt de positie van tv-abonnementen ten opzichte van streaming, omdat belangrijke evenementen voornamelijk via tv-abonnementen toegankelijk zullen zijn.

6.1.2 Optie 2: Via het tv-abonnement toegankelijk voor 75% van de huishoudens, zonder extra kosten, of gratis online toegankelijk

Omschrijving

In de tweede optie om adequate toegang te waarborgen kunnen partijen op twee manieren aan de verplichting voldoen. De eerste manier is het verzorgen van toegang via het tv-abonnement volgens de voorwaarden van optie 1, zoals hiervoor beschreven. 75% van de Nederlandse huishoudens moet dan zonder extra kosten toegang hebben tot het betreffende kanaal. De tweede manier om aan de verplichting te voldoen is door het evenement gratis online uit te zenden, hieronder vallen dan alle vormen van verspreiding waarbij de toegang niet via het tv-abonnement verloopt. De marktpartij bepaalt zelf welke van deze twee manieren hij kiest.

De grote omroepen, die een kanaal hebben dat bij 75% van de huishoudens in het basispakket zit, kunnen in deze optie nog steeds aan de verplichting voldoen door op die kanalen uit te zenden (zoals zij dat nu ook doen). Het alternatief om gratis online uit te zenden is dus met name relevant voor andere contentaanbieders, zoals streamingdiensten, omroepen met een kleiner bereik en sommige distributeurs. Zij kunnen de uitzendingen dan via hun eigen app of website beschikbaar maken, of zelfs via het platform van een derde partij als YouTube. Het meest waarschijnlijke verdienmodel bij het gratis online uitzenden is een combinatie van advertentie-inkomsten en het aantrekken van nieuwe klanten naar het eigen platform.

Voornaamste overwegingen

- Dit model opent de deur iets verder voor andere contentaanbieders dan de omroepen met veel bereik om de evenementen uit te kunnen zenden. De marktverstoring van optie 1, waarbij omroepen een voordeligere positie krijgen dan andere contentaanbieders, wordt daardoor kleiner. Het feit dat de online toegang gratis moet zijn is echter wel een aanzienlijke beperking voor de exploitatiemogelijkheden van deze andere aanbieders.
- Afhankelijk van hoe een evenement wordt uitgezonden kan dit model voor zowel minder digitaal vaardigen als voor cord cutters/nevers nadelig uitpakken.
 - Wanneer een evenement via tv-abonnementen toegankelijk wordt gemaakt geldt, net als bij optie 1, dat de groeiende groep cord cutters/nevers dan geen adequate toegang heeft.⁶⁹
 - Wanneer een evenement online worden uitgezonden geldt daarentegen dat de uitzending slecht toegankelijk is voor mensen die moeite hebben met nieuwere technologieën (het installeren van apps op smart-tv of telefoon, het *casten* van een apparaat naar een tv, et cetera.) Ook voor mensen die geen moeite hebben met deze handelingen is het kijken via het tv-abonnement nog steeds makkelijker, zolang zij een tv-abonnement hebben.

⁶⁹ "Het aantal mensen dat geen provider meer heeft voor een televisie-abonnement is in 2022 weer iets toegenomen. De zogeheten cord-cutters vinden we vooral in eenpersoonshuishoudens (14%), in de westelijke grote steden (14%) en in de sociale klasse A (11%). Zij hebben genoeg aan een internetaansluiting, die net als voor televisie veelal afkomstig is van Ziggo/Vodafone of KPN." [\[www.nationaalmediaonderzoek.nl\]](http://www.nationaalmediaonderzoek.nl)

Bij online uitzendingen zijn vaak ook extra apparaten en/of handelingen vereist om de uitzending op een tv te kunnen bekijken (men moet een smart-tv hebben of gebruik maken van een chromecast of vergelijkbaar apparaat, of moet bijvoorbeeld verbinden via een hdmi-kabel), anders is men (vooral nog) aangewezen op het kijken op een laptop, tablet of telefoon.

- Verschillende partijen benoemen dat er een risico is op marktverstoring wanneer het uitzenden via een app wordt toegestaan, omdat de kijker dan gedwongen wordt om in de omgeving van een bepaalde aanbieder naar het evenement te kijken. Hoewel dit uiteraard nadelig kan uitpakken voor concurrenten zien wij hier juridisch op het eerste gezicht geen bezwaar. Als een partij de uitzendrechten verkrijgt is het logisch dat die uitzending binnen de eigen omgeving wordt getoond.
- Een mogelijk gevolg van deze beleids optie is dat uitzendrechten meer waard worden, omdat er meer verdienmodellen mogelijk zijn en er meer partijen mee kunnen doen dan bij optie 1.

6.1.3 Optie 3: Via het tv-abonnement toegankelijk voor 75% van de huishoudens, zonder extra kosten, en gratis online toegankelijk

Omschrijving

De derde optie is om te verplichten dat én de toegankelijkheid via het tv-abonnement, volgens de voorwaarden van optie 1, én de gratis online toegankelijkheid wordt verzorgd. Dezelfde twee verspreidingswijzen als bij beleids optie 2, maar dan als een én-én-model.

Voornaamste overwegingen

- Voor de kijker is dit op het eerste gezicht het meest gunstige model.
- Voor traditionele omroepen zou het betekenen dat ze de evenementen óók gratis online te streamen moeten aanbieden. Dit lijkt technologisch een relatief klein obstakel, aangezien de grote omroepen allemaal al over een streamingplatform beschikken en hun uitzendingen daarop te bekijken zijn.
- Voor online aanbieders betekent het dat ze de evenementen niet alleen gratis online beschikbaar moeten maken (zoals in optie 2 een mogelijkheid is), maar dat ze daarnaast óók de toegang via tv-abonnementen mogelijk moeten maken. Dit stuit op dezelfde bezwaren en overwegingen als bij optie 1:
 - De infrastructuur voor lineaire verspreiding moet worden aangelegd of ingekocht, of
 - (Andere) providers moeten meewerken aan de doorgifte van het lineaire kanaal. Dit obstakel kan eventueel worden verminderd door medewerking hieraan wettelijk te vereisen.
- Een mogelijk maar logisch gevolg van dit model is dat de uitzendrechten van evenementen minder waard worden, omdat zij gratis online toegankelijk moeten worden gemaakt.
- Aangezien het evenement in deze optie óók gratis online kan worden bekeken, ligt het in deze optie meer voor de hand dan in de andere opties om minder strenge eisen te stellen aan het bereik via tv-abonnementen. Een lager percentage dan 75% kan dan wenselijk zijn. Alle voorgaande punten worden beïnvloed door het percentage dat dan wordt gekozen. Vasthouden aan 75% bereik via tv-abonnementen zorgt voor de grootste toegankelijkheid, maar maakt het minder realistisch dat andere aanbieders dan de omroepen met een groot bereik aan de eisen kunnen voldoen. Als een lager percentage wordt gehanteerd kunnen meer partijen meedingen om de rechten, zowel online aanbieders als omroepen met een kleiner bereik. Dit verkleint in principe de marktverstoring en kan een opdrijvend

effect op de prijs van uitzendrechten hebben, ten opzichte van het hanteren van een hoger percentage.

6.1.4 Optie 4: Verplichting om 75% bereik te garanderen

Omschrijving

De laatste optie die we hier noemen is om enkel te verplichten om 75% van de huishoudens te bereiken, zonder te specificeren *hoe* dat moet worden gedaan. Het is dan aan de marktpartijen zelf om aan te tonen dat zij dit bereik hebben. Wel zou in een ministeriële regeling kunnen worden vastgelegd welke wijzen van verspreiding in ieder geval wel of niet voldoen, of hoe het bereik van bepaalde vormen van online verspreiding moet worden gemeten of gewogen.

Voornaamste overwegingen

- Het is inherent aan een dergelijke open norm dat er minder zekerheid voor partijen is over welke verspreidingswijzen wel en niet voldoen. Bij voorkeur komt er meer duidelijkheid over de verschillende eisen die hieraan worden gesteld, ook wat betreft kwaliteit van de uitzending.⁷⁰ Daar staat uiteraard tegenover dat deze optie eigenlijk vanzelf met de technologische ontwikkelingen meebeweegt, omdat hij techniekneutraal is.
- Binnen deze optie moeten nog keuzes worden gemaakt over wat adequate toegang is bij het meten van bereik. Hier komen dezelfde overwegingen terug als bij de eerdere opties.
 - Als het bereik wordt gemeten aan de hand van technische toegankelijkheid, dan voldoet elke wijze van gratis online verspreiding. Meer dan 75% van de huishoudens heeft immers een adequate internetverbinding en een apparaat waarop online naar uitzendingen kan worden gekeken (zij het een pc, laptop, smart-tv, tablet of telefoon). Deze wijze van meten van bereik stuit echter op dezelfde bezwaren als optie 2: niet iedereen is in staat om het online kijken aan de praat te krijgen en ook voor degenen die daar wel toe in staat zijn is het vaak minder gebruiksvriendelijk dan het kijken via een tv-abonnement.
 - Als we meer voorwaarden **aan 'bereik'** willen stellen dan enkel technische toegankelijkheid, dan komt de vraag op welke voorwaarden dit moeten zijn en hoe kan worden aangetoond dat hieraan wordt voldaan. Een mogelijkheid is dat de minister of het CvDM periodiek vaststelt voor hoeveel procent van de huishoudens bepaalde verspreidingswijzen **voorzien in 'adequate toegang'**. Een variant op de in dit onderzoek uitgezette enquête, op grotere schaal, kan bijvoorbeeld worden gebruikt om te onderzoeken voor welk deel van de bevolking het uitzenden via een app adequate toegang biedt. Voor verspreidingswijzen waar geen officiële aantallen of richtlijnen voor zijn vastgesteld zou het partijen vrij kunnen staan om met eigen onderzoek het bereik aan te tonen.
- Een met het voorgaande samenhangende **kwestie gaat over het 'stapelen' van bereik**. In de formulering van de huidige regelgeving ligt besloten dat het bereik van 75% op één kanaal moet worden behaald, namelijk op het kanaal waar het evenement op wordt uitgezonden. Met het oog op het verleden is dit logisch, want vroeger was er geen andere verspreidingswijze dan via het tv-abonnement. Wanneer er echter gebruik wordt gemaakt van verschillende verspreidingswijzen, dan moet

⁷⁰ Dit geldt overigens ook voor de andere beleidsopties.

worden overwogen of het bereik van verschillende wijzen bij elkaar opgeteld mag worden. Ter illustratie, dit zou als volgt werken: als een evenement wordt uitgezonden op een tv-kanaal met een bereik van 50% van alle huishoudens via tv-abonnementen, en daarnaast ook gratis online te streamen is via een app, dan hoeft van de overige 50% slechts de helft goed om te kunnen gaan met toegang via een app, om op een totaal van 75% bereik te komen. Of dat het geval zou door het CvdM onderzocht kunnen worden, zoals hiervoor benoemd.

6.2 Overige beleidsoverwegingen voor herziening evenementenlijst

Naast de hiervoor besproken beleidsopties voor het al dan niet herdefiniëren **van het 'open net'** zijn er nog andere belangrijke parameters bij het juridisch kader van de evenementenlijst die voor actualisatie of aanpassing in aanmerking kunnen komen, zoals ook uit de vorige hoofdstukken naar voren is gekomen. Wij noemen hierna de belangrijkste:

- Lengte en samenstelling van de evenementenlijst;
- Bijbetaling voor evenementen;
- Doelstelling en criteria;
- Frequentie van aanpassing;
- Transparantie van procedure.

In de navolgende paragrafen bespreken de mogelijke beleidsopties per onderwerp.

6.2.1 Lengte en samenstelling evenementenlijst

In vergelijking met andere EU-landen beschikt Nederland over een relatief lange evenementenlijst. Hoewel belangrijke culturele, maatschappelijke en politieke verschillen tussen landen bestaan, blijft de bescherming van relatief veel evenementen in Nederland opvallend afsteken tegen de lijsten van andere lidstaten.

De lengte van de lijst met evenementen hangt direct samen met de mate waarin publieke belangen beschermd worden en met de omvang van de marktinterventie en -verstoring die daarmee gepaard gaat. Het is dan ook niet vreemd dat verschillende marktpartijen graag zien dat de lijst wordt ingekort, met als belangrijkste argument dat men bij sommige evenementen twijfelt aan het algemeen belang voor de samenleving daarvan. Duidelijk is dat het bij de meeste van hen vooral om commerciële motieven gaat. Dit geeft aan dat de zorg gerechtvaardigd is dat sportevenementen op de huidige lijst – in het bijzonder voetbal – achter een betaalsysteem zouden kunnen belanden als zij niet op de lijst zouden staan. Dit betekent echter niet dat het argument van deze partijen niet valide is. De evenementlijst is immers een marktinterventie waarvan de verantwoording is gelegen in het maatschappelijk belang van adequate toegang tot verslaggeving van evenementen die van aanzienlijk belang voor de samenleving zijn. Dat betekent dat het belang van adequate toegang moet opwegen tegen de nadelige gevolgen voor partijen, maar ook (als onderdeel van die beoordeling) dat de evenementen daadwerkelijk van aanzienlijk belang voor de samenleving zijn. Bij een evenement als het WK-voetbal is dit volgens de meeste partijen evident, maar bij sommige andere evenementen niet. Met name over clubvoetbal is veel discussie.

Het behoeft dus nauwkeurige afweging in hoeverre het eventueel inkorten van de evenementenlijst ten koste gaat van de belangen van de kijker en de maatschappelijke binding en sociale cohesie, evenals de zichtbaarheid en aandacht voor sport in de samenleving als geheel. Tegelijkertijd zou bij elk evenement de vraag moeten worden gesteld of het belang daarvan groot genoeg is om de marktinterventie te verantwoorden. Deze afwegingen hangen samen met de beleidsoptie die wordt gekozen voor de

herdefiniëring van het open net (zie 6.1). Sommige van die beleidsopties zijn immers meer marktversturend dan andere, waardoor **ook de 'lat' van** het algemeen belang hoger zou moeten liggen. Optie 3⁷¹ zou vanuit die redenering gepaard kunnen gaan met een kortere evenementenlijst dan optie 2,⁷² omdat optie 3 strengere verplichtingen oplegt en meer marktversturend is.

Op basis van onze enquête en de gevoerde gesprekken zou een korte evenementenlijst kunnen bestaan uit: de Elfstedentocht, de Olympische Zomer- en Winterspelen, de Paralympische Spelen en het WK en EK voetbal (zowel mannen als vrouwen). Over deze evenementen is nauwelijks discussie.

Bij een meer uitgebreide lijst ontstaat meer discussie. Het wordt dan ook snel wat arbitrair, omdat in de afweging meer aspecten worden meegenomen dan enkel het percentage van de bevolking dat een evenement belangrijk vindt. Evenementen die op een iets uitgebreidere lijst thuis zouden horen zijn, op basis van de enquête en de gevoerde interviews: Eredivisievoetbal (samenvattingen), WK en EK Schaatsen (allround, sprint & afstanden), WK- en EK-finales waar Nederland aan deelneemt (ongeacht de sport),⁷³ Formule 1 (GP van Nederland te Zandvoort), Europees Voetbal (wedstrijden van Nederlandse clubs), WK en EK Atletiek en KNVB Beker Voetbal. Nota Bene dat het op de evenementenlijst plaatsen geen alles of niets zaak is, vanwege het onderscheid in de drie categorieën. Door een evenement in de B- of C-categorie te plaatsen, is de ingreep in de markt al aanzienlijk kleiner dan wanneer een evenement in de A-categorie wordt geplaatst, doordat dan geen sprake hoeft te zijn van volledige rechtstreekse verslaggeving, maar van gedeeltelijke/uitgestelde verslaggeving.

6.2.2 Bijbetaling voor evenementen

Met betrekking tot de lengte van de lijst werd door één van de gesproken experts geopperd dat er ook een hybride aanpassing mogelijk is. Momenteel wordt in de lijst al met drie categorieën onderscheid gemaakt met betrekking tot live of uitgesteld uitzenden en geheel of gedeeltelijk uitzenden. Op een vergelijkbare manier kan ook een categorie in het leven worden geroepen voor evenementen die, met een vastgesteld maximum tarief, op pay-per-view-basis mogen worden uitgezonden. Zo kan een lijst worden ingericht waar een kleine selectie van evenementen zonder extra kosten toegankelijk moet zijn, terwijl voor evenementen waarvan het algemeen belang kleiner is, zoals bijvoorbeeld voor Europees clubvoetbal, een kleine extra vergoeding mag worden gevraagd. De technische toegankelijkheid zou dan nog steeds moeten worden gewaarborgd (op basis van het 75%-criterium). Hiermee blijft de toegankelijkheid geborgd en wordt wat betreft betaalbaarheid ingespeeld op de betalingsbereid bij de kijker. Doordat het pay-per-view is hoeft men geen abonnement af te sluiten (al zullen veel wedstrijden logischerwijs óók in betaalde abonnementen opgenomen worden) en door de prijs te maximeren kan worden voldaan aan het **doel van 'adequate toegankelijkheid tegen een betaalbare prijs.'** Een voordeel van deze optie is een ruimere marktwerking en groter verdienvermogen, een nadeel is een geringere

⁷¹ Optie 3: Lineair toegankelijk voor 75% van de huishoudens, zonder extra kosten, en gratis online toegankelijk.

⁷² Optie 2: Lineair toegankelijk voor 75% van de huishoudens, zonder extra kosten, of gratis online toegankelijk.

⁷³ In de enquête hebben wij deze categorie met deze bewoording ('ongeacht de sport') uitgevraagd. In de praktijk zal dit vermoedelijk eerder neerkomen op het opnemen in de lijst van een lange lijst van sportevenementen (EK's en WK's), waarvan de finales moeten worden uitgezonden indien Nederland daaraan deelneemt.

bescherming waardoor de toegankelijkheid voor een beperkte groep kijkers minder is (vooral voor de laagste inkomensklassen en digitaal minder vaardigen).

6.2.3 Doelstelling en criteria

Niet alle partijen gaan uit van dezelfde doelstelling van de evenementenlijst. In het vorige hoofdstuk zagen we al dat de evenementenlijst door veel partijen een veel ruimere doelstelling wordt toegedicht dan oorspronkelijk bedoeld. Daarbij gaat het veelal om het stimuleren van sport en cultuur en het vergroten van het bereik daarvan. Daar komt ook het standpunt van sommige partijen uit voort dat er meer diversiteit en vernieuwing in de culturele evenementen op de lijst zou moeten zitten. Het doel van de evenementenlijst is echter het waarborgen van een adequate toegang van het publiek, tegen een betaalbare prijs, tot verslaggeving van evenementen die van aanzienlijk belang voor de samenleving zijn. Het gaat er dus om dat de kijker toegang heeft tot evenementen die reeds van aanzienlijk belang voor de samenleving zijn. Het doel is dus niet om evenementen te ondersteunen door ze meer bereik te geven, of om te stimuleren dat de burger meer naar sport en cultuur kijkt. Indien de overheid deze andere doelen wél met de evenementenlijst wil nastreven, dient hiervoor de doelstelling te worden aangepast. Wij merken daarbij echter op dat de evenementenlijst over het algemeen niet geschikt zal zijn als stimuleringsinstrument voor evenementen. Indien er te weinig interesse is om een evenement uit te zenden op een kanaal met veel bereik, zal plaatsing op de evenementenlijst hier meestal niets aan veranderen. Er is immers geen uitzendverplichting. Plaatsing op de lijst kan in sommige gevallen juist de zichtbaarheid en het genereren van inkomsten voor een evenement in de weg zitten, omdat het uitzenden op een niet-open net (bijvoorbeeld voor een niche publiek, eventueel tegen betaling) dan niet meer toegestaan is, terwijl er niet genoeg interesse is om uit te zenden op een open net.

Bij de criteria speelt de vraag of deze dienen te worden aangescherpt. Zoals in de vorige hoofdstukken besproken geven veel partijen aan dat ze erg ruim en abstract zijn opgesteld, waardoor veel evenementen in principe in aanmerking komen voor opname in de lijst en waardoor er een mate van onzekerheid en ogenschijnlijke willekeur ontstaat. Het advies om de criteria aan te scherpen ligt voor de hand. Daarbij moet worden bedacht dat zij vanuit Europa zijn opgelegd, dus de aanscherping zal vooral gelegen moeten zijn in hoe wij in Nederland invulling geven aan de bestaande criteria. We merken op dat de staatssecretaris de criteria in de vorige evaluatie al verder heeft uitgewerkt, maar dat deze uitwerking bij vrijwel geen van onze interviewrespondenten bekend was en dat ook deze uitwerking op sommige aspecten nog veel ruimte overlaat voor interpretatie. Daarnaast is belangrijk om te bedenken dat de criteria in feite de *minimumvereisten* aangeven waar een evenement aan moet voldoen: indien aan twee van de vier voorwaarden wordt voldaan, dan kan een evenement op de lijst worden geplaatst. Het ruim houden van de criteria biedt daardoor de ruimte voor nadere afweging en selectie (waarbij bijvoorbeeld rekening kan worden gehouden met input van o.a. de kijker). Het hanteren van deze ruime criteria hoeft dus geen probleem te zijn, zolang het daadwerkelijke afwegingsproces maar helder is, zie ook paragraaf 6.2.5.

Specifiek benoemen we hier nog een opmerking die door meerdere partijen is gemaakt over het derde criterium. Dit is het criterium dat een **“evenement in het verleden ook al op een open net werd uitgezonden en toen een grote kijkdichtheid genoot”**. Volgens meerdere partijen zou dit de lijst een statisch karakter geven en ervoor zorgen dat juist de gevestigde evenementen op de lijst komen en blijven. Wij merken hierbij op dat het, zoals zojuist besproken, juist de bedoeling is dat evenementen (al) van aanzienlijk belang zijn wanneer ze op de lijst worden geplaatst. Hoge kijkcijfers in het verleden zijn één van de mogelijke manieren om dat belang aan te tonen (bedenk dat een evenement aan twee van de vier

criteria moet voldoen). Wanneer iets op een open net wordt uitgezonden en *lage* kijkcijfers heeft, is dat juist een signaal dat het evenement mogelijk niet van aanzienlijk belang is. Vanuit dat oogpunt is het criterium volgens ons logisch. Soms wordt ook aangehaald dat hier sprake is van een zelfversterkend effect, omdat het logisch is dat het uitzenden op een open net over het algemeen een positief effect zal hebben op de kijkcijfers. Voor het gebruik van dit criterium lijkt dat echter weinig uit te maken: zolang iets veel wordt bekeken is dat immers een signaal dat het van aanzienlijk belang is. Wel zou het wellicht logischer zijn om het criterium niet te beperken tot kijkcijfers op het open net, maar om ook hoge kijkcijfers op een niet-open net als signaal van algemeen belang te beschouwen. Vaak zijn deze echter niet beschikbaar.

6.2.4 Frequentie herziening evenementenlijst

Een groot aantal interviewrespondenten gaf aan dat de lijst vaker, of in ieder geval regelmatig, herzien zou moeten worden. Momenteel is er geen vaste herzieningsperiode. In deze evaluatie en in de vorige evaluatie zijn belanghebbenden bevroegd, maar dat zijn slechts twee momenten in 23 jaar en wanneer de volgende evaluatie plaatsvindt ligt niet vast. Tussendoor is de lijst enkel aangepast indien het politieke debat daar aanleiding toe gaf. Dit is des te meer opvallend omdat de staatssecretaris vóór de invoering van de evenementenlijst, bij de toelichting op de conceptlijst, het voornemen heeft uitgesproken om de lijst elke vier jaar te evalueren, zodat deze kan meebewegen met de actualiteit:

“De bedoeling is de lijst iedere vier jaar te evalueren. Dat kan leiden tot wijzigingen van de lijst omdat bepaalde evenementen op dat moment van aanzienlijk belang worden geacht of juist niet meer.”⁷⁴

Dit lijkt nog steeds een logisch uitgangspunt. Vanuit de redenering dat het belang van evenementen sterk samenhangt met de interesse van het publiek en dat deze interesse sterk samenhangt met de successen van Nederlandse sporters, zou het zelfs aantrekkelijk kunnen zijn om de lijst nog frequenter te herzien. Overigens hoeft het bestaan van een periodieke herziening uiteraard niet in de weg te staan aan aanpassingen tussendoor, indien de omstandigheden daarom vragen.

Bij het bepalen van een herzieningstermijn, en eigenlijk bij alle herzieningen, is van belang om het effect op lopende contracten in het oog te houden, vanwege de rechtszekerheid. Uitzendrechten voor sport worden vaak voor meerdere jaren verworven en liggen dus vaak voor de komende jaren vast. Marktpartijen hebben er daardoor veel belang bij om te weten hoe zij bepaalde evenementen de komende jaren wel of niet mogen uitzenden. Als een evenement op de lijst wordt geplaatst nadat een marktpartij de rechten heeft verworven, en de voorgenomen exploitatiewijze is daardoor niet meer toegestaan, kan dat tot grote verliezen leiden. Veel van onze interviewrespondenten benoemen in dit kader de behoefte aan zekerheid vooraf. Naar mate de herzieningstermijn korter is, zal dit probleem eerder spelen. Indien echter wordt gekozen om aanpassingen van de evenementenlijst niet van invloed te laten zijn op reeds verworven rechten, zou dit partijen ook genoeg zekerheid bieden.

Ongeacht de termijn zou het waardevol zijn om te regelen dat de lijst regelmatig herziening wordt. Voor veel partijen zou dit al in grote mate tegemoetkomen aan hun behoefte aan meer transparantie en duidelijkheid over het proces, zeker als hierbij duidelijk wordt hoe zij input voor de periodieke afweging kunnen leveren.

⁷⁴ Tweede Kamer, vergaderjaar 1999–2000, 26 256, nr. 19.

6.2.5 Transparantie van procedure

De procedure voor het aanpassen van de lijst is voor veel stakeholders onduidelijk. Hoewel de criteria goed vindbaar zijn, vragen veel van de gesproken partijen zich af hoe aan deze vrij ruime en abstracte criteria invulling wordt gegeven, wie de beslissingen maakt en welke partijen daarvoor input kunnen leveren. Veel partijen hebben de indruk dat het een gepolitiseerd proces is dat gevoelig is voor lobbyactiviteiten en waar ze zelf weinig of niet bij betrokken worden. We merken hierbij op dat de meeste stakeholders voor het laatst expliciet over de lijst zijn bevroegd in de periode 2009-2013, in het kader van de vorige evaluatie, meer dan tien jaar geleden. Dit leidde tot wijzigingen in 2015. De enige wijzigingen daarna, met betrekking op vrouwenvoetbal en de paralympische spelen, hebben plaatsgevonden op initiatief van de Tweede Kamer. Hierbij lijken met name partijen te zijn geconsulteerd die op dat moment belanghebbende waren bij die specifieke evenementen, al wordt dit niet helemaal duidelijk uit de parlementaire geschiedenis.⁷⁵

Het verslag van de vorige evaluatie is openbaar en is online te vinden, inclusief de expliciete afweging van de staatssecretaris bij elk evenement waarvan de plaats op de lijst ter discussie werd gesteld door geconsulteerde partijen. De kritiek dat de afwegingen niet transparant zijn is dus maar ten dele terecht. Toch is de publicatie van dit verslag al tien jaar geleden en vindt er geen regelmatige herziening van de lijst plaats, dus er valt wel wat te winnen qua transparantie.

Een ander aspect is de inspraak van de burger. Die lijkt tot op heden niet op noemenswaardige wijze te zijn meegenomen in de besluitvorming over de evenementen, behalve in de vorm van kijkcijfers. Met het oog op de doelstelling van adequate toegang en op de rol die interesse van het publiek speelt in de criteria, ligt het onzes inziens voor de hand om de wensen van de kijker explicieter mee te nemen bij het opstellen van de evenementenlijst. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door bij het publiek op te halen van welke evenementen zij het belangrijk vinden dat ze voor het grote publiek zonder extra kosten toegankelijk zijn, op grotere schaal dan wij in dit onderzoek hebben kunnen doen.

6.3 Conclusie

In dit hoofdstuk hebben we vier beleidsopties besproken voor de uitzendvereisten die met de evenementenlijst gepaard gaan. Daarnaast hebben we enkele beleidsoverwegingen besproken met betrekking tot de huidige en toekomstige herzieningen van de evenementenlijst en de regelgeving daaromheen. Het is belangrijk om te beseffen dat een aantal van deze aspecten met elkaar samenhangt. Zo is elk toegankelijkheidsregime een minder zware ingreep in de markt wanneer de lijst korter is, en is het introduceren van de mogelijkheid voor een pay-per-view-model voor een deel van de lijst eigenlijk alleen logisch als de lijst relatief lang is.

De frequentie van herziening en de invulling van de criteria gaan daarnaast hand in hand met de transparantie van de procedure. De voornaamste punten hierbij zijn om te zorgen voor een regelmatige en frequentere herziening, waarbij de afwegingen expliciet worden gemaakt en ook het publieksperspectief wordt betrokken.

⁷⁵ Staatsblad 2020, 316.

7 Conclusies en aanbevelingen

7.1 Inleiding

In dit onderzoek, dat Dialogic *innovatie & interactie* uitvoerde in opdracht van het ministerie van OCW in de periode van medio juli tot medio oktober 2023, zijn allereerst de oorsprong, ontwikkeling, en wijzigingen van de evenementenlijst in kaart gebracht, met een focus op de Nederlandse context, met daarbij een Europese vergelijking. Tevens zijn de doeltreffendheid en de effecten van de evenementenlijst voor sport- en culturele activiteiten in de praktijk nader geanalyseerd en beoordeeld voor de periode 2013-2022 (ex-post evaluatie). Daarbij is ook het brede kijkerspubliek geraadpleegd middels een panelonderzoek (enquête), en zijn de trends in het kijkgedrag naar evenementen vermeld op de evenementenlijst nader onderzocht.

De evenementenlijst, geïnitieerd in 1997 door het Europees Parlement als reactie op de zorg dat belangrijke culturele en sportieve gebeurtenissen achter betaalmuren zouden verdwijnen, heeft als doel de toegang tot deze evenementen voor het brede publiek te waarborgen tegen een betaalbare prijs. De lijst heeft in de loop der jaren meerdere wijzigingen ondergaan, waaronder toevoegingen van evenementen zoals vrouwenvoetbal en uitbreidingen van uitzendtijden voor de Paralympische Spelen.

In het tweede deel van het onderzoek (vanaf hoofdstuk 5) is de invloed van technologische, economische en maatschappelijke ontwikkelingen met het oog op de toekomst onderzocht. Ook de mogelijke consequenties van deze ontwikkelingen voor het juridisch kader kreeg daarbij bijzondere aandacht. Hierna zijn de belangrijkste implicaties voor toekomstig beleid aan de hand van een viertal beleidsopties uitgewerkt, inclusief eventuele aanpassing van de evenementenlijst. In dit hoofdstuk sluiten we af met een korte terugblik op de beantwoording van de hoofdvragen van het onderzoek en eindigen we met de belangrijkste conclusies en aanbevelingen uit dit onderzoek.

7.2 Beantwoording drie hoofdvragen uit het onderzoek

In deze paragraaf beantwoorden we de drie hoofdvragen uit dit onderzoek. Daarna volgt een paragraaf met conclusies waarin we ook de belangrijkste uitkomsten uit de deelvragen van het onderzoek adresseren.

7.2.1 Doeltreffendheid van de evenementenlijst

1. *Zijn de oorspronkelijke doelstellingen van de evenementenlijst, te weten het waarborgen van een adequate toegang van het publiek, tegen een betaalbare prijs, tot verslaggeving van culturele - en sportevenementen, die van aanzienlijk belang voor de samenleving zijn, behaald?*

Het merendeel van de gesproken partijen - op een enkele partij na - geeft aan dat de evenementenlijst in de afgelopen jaren sinds de vorige evaluatie doeltreffend is geweest. Echter wordt eveneens duidelijk dat er behoefte bestaat aan herziening van de evenementenlijst (qua inhoud en qua lengte), evenals van de condities waaronder een rechthebbende dient uit te zenden, zoals nu in de Mediawet geformuleerd. Op dit punt lopen de meningen en belangen van partijen meer uiteen. De zorg wordt geuit dat door het versnipperde media-aanbod de maatschappelijk waarde van met name sport in de toekomst onvoldoende is geborgd. De legitimiteit voor het (voort)bestaan van de evenementenlijst vanuit een maatschappelijk en algemeen belang staat volgens de

gesproken partijen niet ter discussie. De belangrijkste bevindingen staan hierna kort opgesomd:

- Adequate toegang middels de evenementenlijst is volgens de meeste gesprekspartners tot nu toe voldoende gewaarborgd, met uitzondering van een enkele partij die dat nu onvoldoende of juist te beschermend vindt.
- Het proces van totstandkoming van de evenementenlijst wordt echter als weinig transparant ervaren. Er lijkt eveneens sprake van willekeur als het om de inhoud gaat. Dit lijkt het meeste te gelden voor de culturele evenementen op de lijst.
- Er bestaat alom behoefte aan actualisering van de evenementenlijst, daarbij rekening houdend met maatschappelijke ontwikkelingen (diversiteit, inclusie, digitaal geletterdheid) en gewijzigd kijkgedrag (van lineair naar toenemend non-lineair).
- Aansluitend bij het voorgaande bestaat er bij het merendeel van de gesprekspartners **behoefte aan wijziging van de definitie van het 'open net', met meer ruimte voor online distributie.**
- Er bestaat veel discussie over de lengte van de evenementenlijst (die beduidend langer is dan in andere landen, hoewel ook enkele gesprekspartners juist behoefte hebben aan verruiming van de lijst).
- Enerzijds wordt sport van groot maatschappelijk belang geacht, dat voor een breed publiek toegankelijk dient te zijn zonder extra kosten, maar anderzijds kan van sommige specifieke uitzendingen en evenementen in twijfel worden getrokken of die werkelijk het algemeen belang dienen. Wat betreft het laatste zou sprake zijn van onnodige en ongewenste marktverstoring.
- De criteria blijken voor veel partijen betrekkelijk vaag of zodanig breed geformuleerd dat van een scherpe afbakening van de evenementenlijst geen sprake is.
- Wat betreft culturele evenementen bestaan twijfels of de lijst wel effectief is, of wellicht het verkeerde instrument is om culturele evenementen van een groot publiek te voorzien en te beschermen tegen commerciële betaalmuren. Door het ontbreken van aantrekkelijke businesscases lijkt een dergelijke bescherming overbodig. Bovendien is de evenementenlijst niet ontworpen als stimuleringsinstrument.

7.2.2 Afspiegeling algemeen belang en opties voor aanpassing inhoud evenementenlijst

2. (a) *Is de huidige evenementenlijst nog de goede afspiegeling van de (culturele) evenementen en sporten waarvan we vinden dat het belang zo groot is dat ze op de lijst horen? (b) Welke evenementen zouden toegevoegd kunnen worden en/of welke evenementen zouden van de lijst af kunnen?*

Hoewel er vanuit de markt flink wat commentaar bestaat op de samenstelling van de evenementenlijst, veelal ook vanwege een specifiek(e) marktpositie of -belang, zien we dat de lijst op hoofdlijnen wel goed overeenkomt met de uitkomsten van het panelonderzoek, zeker na toevoegingen van evenementen zoals vrouwenvoetbal en uitbreidingen van uitzendtijden voor de Paralympische Spelen.

Dat neemt niet weg de ondervraagden in de enquête enkele evenementen noemden die (deels om logische redenen) niet op lijst staan. Daarbij gaat het allereerst specifiek om de nationale dodenherdenking, de intocht van Sinterklaas, Koningsdag (Stadsbezoek Koning) en de oudejaarsconference. Daarna volgt pas WK-en EK-finales waar Nederland aan deelneemt (ongeacht de sport). Dit geldt ook voor WK's en EK's Winstersporten. Opvallend is dat van de eerste suggesties van het panel niet op de evenementenlijst kunnen omdat hier geen sprake is van verkoop van

uitzendrechten. Daarbij komt dat deze evenementen zonder uitzondering al via het open net voor worden uitgezonden.

Opvallende genoemde andere sportevenementen als toevoeging voor de lijst zijn:

- Autosport: Formule 1, Dutch GP (Zandvoort)
- Wielrennen: De Giro **D'Italia**
- Atletiek: de Marathon van Rotterdam en de Marathon van Amsterdam

Opvallende genoemde culturele evenementen als toevoeging voor de lijst zijn:

- The Passion
- Serious Request
- Het Nederlands Filmfestival

Veder zijn Bevrijdingsdag en bevrijdingsfestivals, evenals de Nijmeegse Vierdaagse het meest genoemd in de open vragen uit de enquête (zie Bijlage 5).

Opvallende genoemde evenementen die van de lijst af zouden kunnen, zijn:

- Pinkpop
- Motorsport: TT-Assen

Vanuit de marktpartijen en de culturele sector bestaat hierover geen consensus. Wat betreft sport staan maatschappelijke belangen vaak tegenover commerciële. Dit geldt ook **voor de minder populaire ('kleinere')** sporten, die momenteel steeds vaker achter een betaalmiddel worden geplaatst. Vanuit de culturele sector klinkt vaker de roep om meer vernieuwing of betere aansluiting bij een jong publiek. Zo lijkt het Prinsengrachtconcert wel wat gedateerd. Verder kan gedacht worden aan specifieke popevenementen, met als doel de aantrekkingskracht voor sterke live muziekcultuur in Nederland en de cultuursector in zijn algemeenheid te vergroten. Al eerder is geconcludeerd dat de evenementenlijst hiervoor wellicht niet het meest effectieve instrument is, omdat plaatsing op de evenementenlijst weliswaar het bereik vergroot als het evenement ook daadwerkelijk wordt uitgezonden, maar niet noodzakelijkerwijs de kijkdichtheid. Tot slot merken we op dat diverse marktpartijen beter en sneller willen kunnen inspelen op succesvolle individuele prestaties (atletiek, Formule 1), door de lijst frequenter te actualiseren.

7.2.3 Reflectie op het juridisch kader

3. *Is de huidige beschrijving in de wet van de voorwaarden waar de koper van de rechten voor bepaalde evenementen aan moet voldoen, waaronder het uitzenden op een open televisieprogrammakanal, nog passend bij het veranderende medialandschap, met nieuwe, grote internationale spelers en met nieuwe vormen van distributie? Zo nee, hoe zou deze moeten worden aangepast?*

Het antwoord op deze vraag heeft twee aspecten. De ontwikkelingen in het medialandschap hebben namelijk invloed op zowel de interpretatie van de huidige regelgeving als op beleidsafwegingen voor toekomstige regelgeving.

De huidige beschrijvingen en definities in de regelgeving zijn verouderd. Hierdoor is momenteel niet duidelijk hoeveel ruimte partijen hebben om te voldoen aan de verplichting om op het open net uit te zenden. De concrete vraag in de praktijk is of alleen aan deze verplichting kan worden voldaan door toegankelijkheid via tv-abonnementen te creëren (zoals de meeste partijen de wet interpreteren) of dat andere verspreidingswijzen onder omstandigheden ook aan de eisen kunnen voldoen (zoals enkele partijen betogen). Het gaat

dan bijvoorbeeld om gratis toegang via een app. Bij dergelijke vormen van 'online' verspreiding speelt ook de vraag hoe het bereik geteld moet worden, omdat niet iedereen goed met nieuwe vormen van toegang overweg kan. Dit is primair een kwestie van wetsinterpretatie. Daarnaast speelt echter ook de vraag hoe de regelgeving er, voor nu en de komende jaren, uit zou *moeten* zien. Dit is een beleidsvraag die in principe los staat van (de interpretatie van) de huidige regelgeving. Wij hebben in dit onderzoek vier beleidsopties opgesteld voor de toekomstige invulling van de toegankelijkheidsvereisten.

7.3 Conclusies

Hierna volgen de belangrijkste conclusies uit de evaluatie, waarbij we ook antwoord trachten te geven op de deelvragen uit het onderzoek.

7.3.1 Effecten van de evenementenlijst

Het belangrijkste effect van de evenementenlijst is, dat evenementen geplaatst op de lijst voldoende beschermd zijn tegen plaatsing achter betaalsystemen. De lijst voorkomt daarmee een exclusieve verspreiding. Wel bestaat er bezorgdheid bij enkele partijen dat het media-aanbod (vooral waar het (sport)evenementen buiten de lijst betreft) steeds verder zal gaan versnipperen.

De evenementenlijst heeft een *prijzdempend* (neven)effect op de hoogte van de uitzendrechten, omdat de uitbaatmogelijkheden (zoals exclusieve exploitatie) beperkt zijn door de eisen gesteld aan uitzending. Dit heeft zowel inkomsteneffecten voor de organisator van het evenement (lagere opbrengsten), als ook kosteneffecten voor de rechten verwervende partij (lagere kosten). Dit geldt met name voor internationale voetbaltoernooien en competities. De facto zorgt de evenementenlijst ervoor dat omroepen die lineaire tv-kanalen aanbieden voordeel hebben bij programma's die op de evenementenlijst staan. Zonder deze lijst zouden de rechten van bijvoorbeeld voetbaltoernooien en -competities naar verwachting nog veel sterker stijgen, dan nu het geval is. De keerzijde is dat de mogelijkheid voor met name voetbalorganisaties en topspelers om extra inkomsten te genereren afneemt.

Het maatschappelijk belang van sport als breed platform voor tal van maatschappelijke ontwikkelingen en vraagstukken is groot. Sportevenementen op de evenementenlijst geven sport een groter bereik en verruimen de toegankelijkheid ervan onder tv-kijkers. Dit is onder meer in het belang van sponsors en adverteerders van evenementen en clubs en speelt daarmee een belangrijke rol in de financiering van de sportinfrastructuur. Dit geldt vooral voor de iets 'kleinere sporten'. Daarbij merken we wel op dat plaatsing van een evenement op de evenementenlijst - waarmee het een groter bereik krijgt - niet noodzakelijkerwijs leidt tot een grotere kijkdichtheid (zie ook 7.3.2).

Het voorgaande neemt niet weg dat juist voor de grotere voetbalclubs plaatsing achter een betaalsysteem meer inkomsten kan opleveren. Op dit punt zien we dus een afweging die per type sport of evenement kan verschillen. Verder biedt sport een breder platform voor tal van maatschappelijke waarden en vraagstukken (diversiteit, inclusie, sociale cohesie, e.d.).

Uit het onderzoek blijkt dat de evenementenlijst nauwelijks effecten heeft voor de culturele sector. Enkele gesprekspartners (diverse organisaties in de cultuursector) wijzen op de geringe bekendheid van de evenementenlijst in de cultuursector. Daarbij staan er maar drie (deels willekeurige) cultuurevenementen op lijst. Dit geeft de lijst waarschijnlijk een zeer beperkt effect in deze sector. Verder blijkt dat de culturele sector eerder *behoefte* heeft aan nieuwe verdienmodellen en betaalsystemen, dan dat zij *beschermd* hoeft te worden tegen plaatsing achter een betaalmuur. De businesscase is voor veel commerciële

partijen immers onvoldoende aantrekkelijk. In de cultuursector bestaat vooral een roep om meer zichtbaarheid voor minder mainstream en meer vernieuwde evenementen. Het is echter zeer de vraag of de evenementenlijst hiervoor het geijkte instrument. Het is ieder geval geen onderdeel van oorspronkelijke doelstelling van de evenementenlijst en plaatsing op de lijst zorgt er niet voor dat een evenement wordt uitgezonden wanneer daar geen interesse in is.

7.3.2 Uitkomsten enquête en analyse kijkcijfers

Wat betreft kijkgedrag volgt uit de enquête dat de Olympische Spelen samen met voetbal het meest worden bekeken, gevolgd door WK-wedstrijden en finales van Nederland (voorkomend op de evenementenlijst) en schaatsen; hockey wordt verreweg het minst bekeken van de zeven categorieën sport die we hebben uitgevraagd.

Vrouwen kijken over het algemeen minder naar sport dan mannen. Daarnaast kijken 65-plussers meer naar sport dan andere leeftijdsgroepen en vinden zij het ook belangrijker dat de verslaggeving van sport toegankelijk is zonder extra kosten, anders dan de kosten voor het basispakket en technische toebehoren. Verder kijken hoogopgeleiden meer naar (verschillende categorieën) sport dan laagopgeleiden. Tot slot worden voetbal en tennis meer bekeken in de drie grote steden (Amsterdam, Rotterdam en Den Haag) dan in andere regio's, schaatsen wordt meer bekeken in het noorden en wielrennen meer in het zuiden.

Over het algemeen zijn de evenementen die veel respondenten belangrijk vinden dezelfde evenementen als die op de evenementenlijst staan. De meeste evenementen die zelf niet op de lijst staan maar wel even hoog of hoger scoren dan evenementen die wel op de lijst staan, zijn vooral evenementen waar geen sprake is van het verhandelen van uitzendrechten. Twee van evenementen die hierbij het eerst genoemd worden (Dodenderdenking en Intocht Sinterklaas) zijn geen sportevenementen, maar evenementen die verbonden zijn aan de Nederlandse historie, traditie en cultuur. Dit geldt ook voor de verslaggeving van Koningsdag en de Oudejaarsconference die eveneens belangrijk worden gevonden. Ze dienen hier vooral als vergelijkingsmateriaal om het relatieve belang van evenementen te duiden.

Wat betreft toegankelijkheid is de conclusie op hoofdlijnen dat er een groep bestaat, voornamelijk bestaande uit laagopgeleiden en/of 65-plussers, waarbij de toegang tot evenementen in de knel komt wanneer minder via traditionele lineaire televisie en meer online, bijvoorbeeld via een app, zal worden uitgezonden. 15% van het panel zou technisch moeite hebben met het installeren van een app en ruim 20% zou niet naar een evenement kijken als ze daarvoor een gratis app zouden moeten installeren. 65-plussers kunnen bovendien minder vaak bij vrienden of familie kijken wanneer zij zelf niet over het juiste abonnement beschikken.

Uit de kijkcijferanalyse blijkt dat kijkcijfers van evenementen die op het open net worden uitgezonden niet significant correleren met de aanwezigheid van de evenementen op de evenementenlijst. Het toevoegen of verwijderen van een evenement op de evenementenlijst heeft dus geen significant effect op het kijkgedrag van de Nederlandse consument, indien het evenement hoe dan ook op het open net wordt uitgezonden. Wanneer een evenement in een betaald pakket wordt uitgezonden, lijkt dit op basis van de beperkte data echter wel tot lagere kijkcijfers te leiden dan wanneer het op een open net wordt uitgezonden. Via die weg heeft de evenementenlijst dus wel een potentieel effect op de kijkcijfers van evenementen. Daarnaast hebben het uitzendtijdstip, of het toernooi in Nederland is georganiseerd, de sport en de aanwezigheid van Nederlands succes een significante correlatie met kijkcijfers.

7.3.3 Vergelijking buitenland

Een vergelijking van Europese evenementenlijsten onthult verschillen in aanvullende criteria, consultatieprocedures en de verhouding tussen sport- en cultuurevenementen. Elk land hanteert unieke aanvullende criteria, die de eigen maatschappelijke, culturele, sportieve, politieke of economische waarde weerspiegelen. Bovendien verschilt de mate van transparantie en de betrokkenheid van het publiek bij het samenstellen van deze lijsten. Wat betreft de inhoud van de Europese lijsten valt op dat deze grotendeels, of volledig, sportevenementen omvatten, met uitzondering van enkele landen zoals Oostenrijk, België en Italië. Het merendeel van de Europese evenementenlijsten bevat geen culturele evenementen. Verder blijkt de gemiddelde lengte van evenementenlijsten in Europa aanzienlijk korter dan in Nederland.

7.4 Aanbevelingen en overwegingen

Hierna presenteren we puntsgewijs de belangrijkste aanbevelingen vanuit het perspectief van de onderzoekers, op basis van de hieraan voorgaande uitkomsten en conclusies uit de evaluatie van de evenementenlijst voor de periode 2015-2023. Zoals eerder aangegeven is mogelijke herziening van de lijst sterk afhankelijk van het gekozen beleidsperspectief (borging versus stimulering van specifieke maatschappelijke waarde (cultureel of sportief) afgezet tegen de mate van marktingrijpen). Hier raken we ook politieke keuzes.

1. Doelstelling en criteria

- a. Ondanks dat er onder marktpartijen discussie bestaat over de interpretatie van de doelstelling van de evenementenlijst en nog meer over de ruim gedefinieerde vier criteria, lijkt grote aanpassing hiervan toch minder noodzakelijk of zelfs minder gewenst. Allereerst zal aanmelding van de evenementenlijst bij de Europese Commissie nodig zijn en toetsing vergen op de vier bestaande internationale criteria, die zijn niet zomaar te wijzigen. Er kan hooguit in beperkte mate van afgeweken worden in de nationale lijst.
- b. Daarnaast bestaat er nadrukkelijk behoefte aan herziening van de lijst op punten als de definiëring van '**open net**', de lengte en samenstelling, de frequentie van herziening en de transparantie van de procedure. Voor aanpassing van parameters is geen aanpassing van de doelstelling of de criteria nodig. De EC heeft de criteria bewust ruim gedefinieerd, zodat lidstaten voldoende vrijheid hebben om daar hun eigen invulling en signatuur aan te kunnen geven.
- c. Verder wijzen wij erop dat de evenementenlijst van oorsprong geen instrument is om maatschappelijke waarde te creëren, maar een instrument om toegang te garanderen tot evenementen die al maatschappelijke waarde hebben. Het creëren van maatschappelijke waarde, bijvoorbeeld het stimuleren van culturele evenementen, het realiseren van een pluriform aanbod of het creëren van zichtbaarheid voor kleinere sporten, is een weliswaar een publieke taak, maar niet noodzakelijkerwijs van de evenementenlijst. Mocht de overheid de inzet van de evenementenlijst toch anders wensen, dan behoeft dit alsnog aanpassing in de Mediawet, waarbij de beperking van het Europees juridisch kader blijft. Maar ook hiervoor geldt dat er ruime aanpassingen van de lijst qua inhoud en lengte mogelijk blijven binnen het huidige kader.

2. Herdefiniëring 'open net'

- a. In tegenstelling tot de doelstelling en de criteria dient de definitie van 'open net' wel te worden aangepast, omdat die niet meer aansluit bij de huidige stand van de technologie en marktontwikkeling, evenals bij het veranderde kijkgedrag. Hiervoor is een viertal beleidsopties aangedragen in hoofdstuk 6, en is de verwachte impact voor maatschappij en markt kort samengevat in de tabel aan het eind van dit hoofdstuk.
- b. Alles afwegende zou de 'en-en' optie 3 (*én tv-abonnement én online*)⁷⁶ voor borging van toegang tot evenementen van algemeen belang (en daarmee borging van belangrijke maatschappelijke en culturele waarden) voor de kijker de meest effectieve zijn. Alle kijkers kunnen dan via vrijwel alle gewenste apparaten gratis toegang krijgen en houden tot evenementen op de lijst. Wel brengt deze optie extra kosten mee voor zowel omroepen (beperkt: zij beschikken immers al over een eigen online platform), als distributeurs en streamingpartijen (zij dienen een open tv-kanaal op te zetten of in te kopen; een aantal partijen beschikt reeds over een tv-kanaal, maar met een beperkter bereik dan 75%). Een ander punt van overweging is of het minimale percentage bereik van 75% via tv-abonnementen op termijn wellicht omlaag kan, indien gestapeld bereik via alternatieve distributiewijzen wordt toegestaan.
- c. Indien de overheid vanuit een ander beleidsmotief de *mate van marktingrijpen* wenst te beperken en meer partijen wil betrekken bij het digitaal verspreiden van evenementen van algemeen belang, zijn optie 2 (en-of) en optie 4 (min. 75% bereik) meer passend.
- d. Hierbij merken wij op dat de audiovisuele markt in een transitie verkeert van lineair kijken via een tv-abonnement naar toenemend online kijken, waarbij het accent nu nog op het eerste ligt. De balans kan echter binnen enkele jaren doorslaan naar online. Dus voor de lange termijn is het des te belangrijker dat online als alternatieve toegangswijze tot verslaggeving van evenementen op de lijst wordt toegevoegd **aan de definitie van 'open net'**.

3. Lengte van de lijst en samenstelling

Naar het buitenland kijkend ligt het voor de hand de Nederlandse evenementenlijst wat in te korten. Dit kan echter flinke consequenties hebben voor het bereik en zichtbaarheid van evenementen, wanneer die achter een betaalsysteem terecht komen. Inkorting van de lijst heeft ook bijbehorende inkomenseffecten voor de evenementen, sportclubs, de sportinfrastructuur en kosteneffecten voor partijen die uitzendrechten willen verwerven.

Op basis van onze enquête en de gevoerde gesprekken zou een korte evenementenlijst kunnen bestaan uit: de Elfstedentocht, de Olympische Zomer- en Winterspelen, de Paralympische Spelen en het WK en EK voetbal (zowel mannen als vrouwen). Over deze evenementen is nauwelijks discussie.

⁷⁶ Evenementen op de lijst zijn zowel toegankelijk via tv-abonnementen zonder extra kosten met een minimaal bereik van 75% van de huishoudens, als ook online zonder extra kosten.

Bij een meer uitgebreide lijst ontstaat meer discussie omdat in de afweging ook andere aspecten worden meegenomen dan enkel het percentage van de bevolking dat een evenement belangrijk vindt. Evenementen die op basis van de enquête en de gevoerde interviews op een iets uitgebreidere lijst thuis zouden horen zijn, : Eredivisievoetbal (samenvattingen), WK en EK Schaatsen (allround, sprint & afstanden), WK- en EK-finales waar Nederland aan deelneemt (ongeacht de sport), Formule 1 (GP Zandvoort), Europees voetbal (wedstrijden van Nederlandse clubs), WK en EK Atletiek en KNVB Beker Voetbal. Daarbij is het op de evenementenlijst plaatsen geen alles-of-niets-zaak. Door een evenement in de B- of C-categorie te plaatsen, is de ingreep in de markt aanzienlijk kleiner dan wanneer een evenement in de A-categorie wordt geplaatst.

4. *Frequentie van aanpassing*

Een groot aantal interviewrespondenten gaf aan dat de lijst vaker, of in ieder geval regelmatig, herzien zou moeten worden. Momenteel is er geen vaste herzieningsperiode. Ons lijkt een termijn van vier jaar voor herziening van de lijst het meest geschikt, mede omdat tussentijdse aanpassing ook mogelijk blijft, en kortere vaste termijnen tot hogere transactiekosten leiden.⁷⁷ Vanwege rechtszekerheid is het wenselijk om aanpassingen van de evenementenlijst niet van invloed te laten zijn op door marktpartijen reeds verworven rechten. Eventuele wijzigingen dienen de einddatum van lopende contracten te respecteren.

5. *Transparantie van procedure*

Los van de termijn draagt een regelmatige herziening van de evenementenlijst bij aan de geconstateerde behoefte tot meer transparantie en duidelijkheid over het proces. Dit geldt vooral als hierbij duidelijk wordt hoe men input voor de periodieke afweging kunnen leveren. Bij de relatief ruim gedefinieerde criteria is het des belangrijker om duidelijk de gemaakte afwegingen voor specifieke keuze of aanpassingen te communiceren met belanghebbenden. Een meer democratisch proces is daarbij zinvol en wenselijk opdat de evenementenlijst een voldoende afspiegeling blijft van de maatschappelijke voorkeuren en ontwikkelingen. Een regelmatig terugkerende internetraadpleging van het publiek is hiervoor onzes inziens een geschikt middel.

6. *Aanmelding bij EC*

De evenementenlijst van Nederland is niet aangemeld bij de EC. Gegeven de marktontwikkelingen in het afgelopen decennium met toetreding van tal van internationale media- en platformaanbieders, is het raadzaam om dit alsnog te doen.

⁷⁷ Daarbij geldt dat **evaluatie plus aanpassing van de lijst afhankelijk van de grootte van wijziging circa 1 à 2 jaar duurt**. Dit betekent dat **tijdig rekening gehouden dient te worden met de duur van de herziening**.

Tabel 10: Overzicht mogelijke aanpassingen evenementenlijst.

Onderwerp	Aanpassing	Maatschappelijke impact	Impact op marktwerking
Doelstelling en criteria	Verruiming	Meer diverse evenementen genieten bescherming en behouden bereik	Beperking van exploitatiemogelijkheden
	Versmalling	Minder diversiteit in beschermende evenementen	Ruimere exploitatiemogelijkheden; hogere kosten voor sommige uitzendrechten
Definitie 'open net'	Via tv-abonnement (gratis, min. 75% bereik)	Vooral ouderen goed bediend, cord-cutters niet bereikt	Voordeel enkele omroepen; voortzetting (gangbare interpretatie van) de huidige situatie
Optie 1			
Optie 2	Via tv-abonnement (gratis, min. 75% bereik) of online (gratis)	Mogelijk 20% minder kijkers via app., 75% borgt wel voldoende bereik	Biedt meer ruimte aan marktpartijen die online willen aanbieden
Optie 3	Via tv-abonnement (gratis, min. 75% bereik) en online (gratis)	Alle kijkers (jong, oud, digitaal minder vaardig en cord-cutters) optimaal bediend	Biedt meer (exploitatie)ruimte voor niche evenementen ('kleinere sporten', cultuur); (beperkt) hogere kosten aanbieders
Optie 4	Min. 75% gratis bereik	idem	Gestapeld bereik biedt meer ruimte aan marktpartijen voor alternatieve online distributie
Lengte lijst	Inkorten	Minder evenementen genieten bescherming, afname bereik/zichtbaarheid	Ruimere exploitatiemogelijkheden, hogere kosten voor uitzendrechten Versmalling exploitatie, afname reclame & sponsoring voor diverse sporten
	Uitbreiden	Meer evenementen genieten bescherming, ruimere borging maatschappelijke waarden	Zwaarder marketingrijpen, exploitatiemogelijkheden worden ingeperkt
Frequentie herziening	Elke 4 jaar	NL prestaties komen sneller op de lijst en genieten bescherming	Eerbiedigen van lopende contracten, voorkomt rechtsonzekerheid
Transparantie	Betere communicatie, heldere herzieningsprocedure	Vergroot betrokkenheid stakeholders	Meer level playing field, minder lobbygevoelig
Raadpleging publiek t.b.v. samenstelling lijst	Elke 2/4 jaar	Directe betrokkenheid publiek; groter democratisch gehalte	Plaatsing van publiekstrekkingen op de lijst beperkt exploitatiemogelijkheden marktpartijen

Bronnenlijst

- ACM Telecommonitor. [public.tableau.com]
- AD (2022, 11 november). Politieke zorgen over besluit om Europees voetbal alleen via een app gratis te vertonen. [www.ad.nl]
- Artikel 5.1 Mediawet 2008
- Audiovisuele Mediadienstenrichtlijn.
- CBS (2022). ICT, kennis en economie 2022. [www.cbs.nl]
- CBS (z.d.). Huishoudens nu. [www.cbs.nl]
- Commissariaat voor de Media (2018). Bestuurlijk rechtsoordeel betreffende de toepassing van artikel 5.2 van de Mediawet 2008. [besluiten.cvdm.nl]
- Commissariaat voor de Media (2022). Mediamonitor 2022. [www.cvdm.nl]
- Commissariaat voor de Media (2022). Televisieaanbod en kijkgedrag 2022. [www.cvdm.nl]
- Dialogic (2021). *Prominentie in Beeld – Verkenning due prominence van audiovisuele media van algemeen belang*. In opdracht van ministerie van OCW, Utrecht, p.5.
- European Commissie (z.d.). Toepassing en implementatie van AVMSD. [digital-strategy.ec.europa.eu]
- Europese Commissie (2020). Reporting on the application of Directive 2010/13/EU "Audiovisual Media Services Directive" for the period 2014-2019. [digital-strategy.ec.europa.eu]
- Europese Unie (1997). Richtlijn 97/36/EG. [eur-lex.europa.eu]
- Europese Unie (2010). Richtlijn 2010/13/EU [eur-lex.europa.eu]
- Formule 1 trekt tot 2,5 miljoen kijkers bij Viaplay.* (2022, 22 augustus). TotaalTV. [totaaltv.nl]
- Handeling I en II 1998-1999 nr. 99, nrs. 5713-5735 en 5736-5750
- Hayte, H. (2023, 29 september). Nederlandse Viaplay-abonnees krijgen in 2024 toegang tot F1 TV Pro. *Tweakers*. [tweakers.net]
- Kamerstuk (2013, 15 november). Verslag over de doeltreffendheid en de effecten in de praktijk van de Evenementenlijst en de bepalingen daarover in het Mediabesluit 2008 en de Mediawet 2008. [www.tweedekamer.nl]
- Kamerstuk 1998/1999, 26256 nr. 3
- Kamerstuk 2013/2014, 32 033 nr. 14
- Kamerstuk 2018/2019, 32 827, nr. 158
- Kamerstuk 2019/2020, 35 554 nr. 3
- Kamerstuk 2022/2023, 30 245, nr. 337
- Kamerstuk 2022/2023, 36 200 VIII, nr. 178
- Kamerstuk 2022/2023, 36 200 VIII, nr. 37

Kamerstuk 32827 nr. 131

Kamerstuk 35 300 XVI, nr. 153

Kamerstukken II 1996/97, 25 125, nrs. 1–2

Kamerstukken II 1999/2000, 26 256, nrs. 19 en 21.

KPMG (2023). Foto organisatie en financiering topsport. [www.nederlandse-sportraad.nl]
[Mediabesluit 2008](#).

Minder kijkers voor WK darts door dure Viaplay: “Een gemiste kans”. (2023, 23 januari).

De Telegraaf. [www.telegraaf.nl]

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2013, 16 maart). Aanbieding analyse
NLsportraad topsport en media. [www.rijksoverheid.nl]

Nationaal Media Onderzoek (2023). NMO Mediatrends 2022.
[www.nationaalmediaonderzoek.nl]

Nationaal Media Onderzoek (z.d.). SKO jaarrapporten 2014-2021. [kijkonderzoek.nl]

NLConnect: Meer sport op evenementenlijst en moderniseer definitie van Open Net. (z.d.).
NLconnect. [www.nlconnect.org]

NLO, NOM, SKO & Vinex (2016). Rapportage 2015 Media Standaard Survey (MSS).
[screenforce.nl]

NLsportraad (2022). Topsport en media. [www.nederlandse-sportraad.nl]

NPO (2022). Begroting 2022. [over.npo.nl]

NPO (2022). Terugblik 2022. [over.npo.nl]

NU.nl. (2023, 15 juni). Viaplay in zwaar weer, maar niet in Nederland: kijkcijfers Formule 1
stabiel. *NU.nl*. [www.nu.nl]

Opmars streamingdiensten zet door. (z.d.). *FD.nl*. [fd.nl]

Overstap naar streaming kost Formule 1 naar schatting 700.000 kijkers. (2022, 22 maart).
RTL Nieuws. [www.rtlnieuws.nl]

Schneeberger, A. (2023). Audiovisual media services in Europe – 2023 edition. European
Audiovisual Observatory. [rm.coe.int]

Screenforce (2022). TV Jaarrapport 2022. [screenforce.nl]

Staatsblad 2003, 486

Staatsblad 2015, 375

Staatsblad 2020, 316

Telecompaper. (z.d.). VOD-diensten bereiken 78 miljoen personen.
[www.telecompaper.com]

Tweede Kamer (2013). Bijlage 2: Uitwerking criteria van artikel 5: 1, tweede lid, Mediawet
2008, afkomstig uit Verslag over de doeltreffendheid en de effecten in de praktijk van
de Evenementenlijst en de bepalingen daarover in het Mediabesluit 2008 en de
Mediawet 2008.

Tweede Kamer (2013). Verslag over de doeltreffendheid en de effecten in de praktijk van de Evenementenlijst en de bepalingen daarover in het Mediabesluit 2008 en de Mediawet 2008. [[zoek.officiëlebekendmakingen.nl](#)]

Van der Roest, J. W., Dopheide, M., Balk, L., Elling, A., & De Bosscher, V. (2022). Maatschappelijke waarde van de Nederlandse topsport. In opdracht van: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

VodafoneZiggo. (2022, 10 november). Ziggo Sport verwerft exclusieve Rechten UEFA Clubvoetbal. *VodafoneZiggo*. [[www.vodafoneziggo.nl](#)]

Woods, L. & Scholes, J. (1996) The Broadcasting Act 1996. *Entertainment Law Review*, 7 (7). pp. 297-307.

Bijlage 1. Overzicht interviewrespondenten

Naam	Organisatie
Amazon	Isabel van Enkevort en Kaja Wolffers
Commissariaat voor de Media	Elles Witvoet
Commissariaat voor de Media	Mariko van den Boogaard - Smolders
Commissariaat voor de Media	Miranda de Jong
Commissariaat voor de Media	Daphne Lekkerkerker
Delta	Hans van der Giessen en Hans Broekhuis
Disney / ESPN	Nicole Lamberts
Disney / ESPN	Marco de Ruiter
Disney / ESPN	Frank Rutten
Eredivisie CV	Jan de Jong
IVIR / UVA (mediarecht, economie)	Dr. Joost Poort
Keuken Kampioen Divisie	Marc Boele
KNMV (Koninklijke Nederlandse Motorrijders Vereniging)	Wim Mulder
KNVB	David Pranger en Rutger Veenema
Koninklijke Nederlandse Lawn Tennis Bond	Richard Klein en Pascal Kamp
Koninklijke Nederlandse Schaatsbond	Herman de Haan
Koninklijke Nederlandse Wielren Unie (KNWU)	Daniel Heijne en Henk van Beusekom
KPN	Ivo Poulissen en Michiel Prinsengeelings
Mulier Instituut (Impact sportevenementen, financiën, betaalbaarheid)	Paul Hover
Nederlandse Sportraad	Lennart Langbroek en Thijs Janssen
NENT / Viaplay	Rune Knudsen en Rasmus Bjerrum Andersen
Nevobo	Michel Everaert
NL Connect	Matthieu Andriessen en Wilma Koetje
NOC*NSF	Sybrecht Lensink
NOS	Gerard Timmer
NPO	Joost Baak en Koen Parren
Raad voor Cultuur	Lonneke Kok
RTL	John de Jong en Marjolein van der Linden
Stichting Prinsengrachtconcert	Taco Zimmerman en Eric van Stade
Talpa	Arjo Kramer
Universiteit Utrecht (media- en cultuurbeleid)	Prof. Eggo Müller

Naam	Organisatie
Vereniging Nederlandse Poppodia en - Festivals	Berend Schans
Vereniging van Evenementen Makers	Willem Westermann
VodafoneZiggo	Stein Smeets en Marcel Beerhuizen
Warner Bros. Discovery / Eurosport	Suzanne Teijgeler en Gijs Poortman

Bijlage 2. Criteria evenementenlijst

- a. Het evenement is van algemeen belang voor de Nederlandse samenleving, indien:
 - o Nederland door het evenement *internationaal wordt gepromoot*, wanneer:
 - Nederland zeer goed heeft gepresteerd en
 - waarvoor veel belangstelling bestaat vanuit zowel Nederland als de andere landen die deelnemen aan het evenement
 - o Het evenement de Nederlandse samenleving *samenbindt en voor saamhorigheid zorgt*, wanneer:
 - Nederlandse teams bestaande uit een grote etnische culturele diversiteit deelnemen aan een evenement waarvoor veel Nederlandse belangstelling bestaat of
 - voor een evenement grote belangstelling bestaat vanuit diverse hoeken, culturen en opleidingscategorieën binnen de Nederlandse samenleving.
 - o *Grote internationale belangstelling* voor het evenement bestaat.
 - Van grote internationale belangstelling is sprake bij evenementen die wereldwijd of binnen Europa algemene bekendheid en media-aandacht genieten. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de (halve) finales van de vier grote grand slam tennistoernooien, de **EK's en WK's voetbal en de finales van de Champions-** en de Europa League.
- b. Het evenement is van bijzondere culturele betekenis
 - o Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat het hierbij gaat het om evenementen met een traditioneel karakter en/of evenementen met een historische betekenis. Uit de memorie van toelichting blijkt voorts dat cultureel belang ook voor sport kan gelden.
- c. Het evenement werd in het verleden ook al op een open televisieprogrammakanal uitgezonden en kon rekenen op een grote kijkdichtheid en;
 - o O.b.v. absolute kijkdichtheid (d.w.z. het aantal kijkers ten opzichte van alle Nederlanders) van sport en/of culturele evenementen
- d. Het gaat om een groot internationaal sportevenement waaraan een nationaal team deelneemt.
 - o **Aangenomen kan worden dat Olympische spelen, EK's en WK's hier typische voorbeelden van zijn. Daarnaast zijn er sporten die geen WK/EK constructie kennen, maar waarbij bepaalde toernooien gelijk staan aan EK's en WK's.**

Additionele criteria die meespelen:

- Belangenafweging: adequate toegang tegen betaalbare prijs tegenover het financiële belang van andere belanghebbenden
- Populariteit van het evenement (kijkdichtheid, aantal beoefenaars van de sport i.r.t. het aantal kijkers)

Bijlage 3. Vragenlijst consumentenonderzoek

Introductie

In Nederland kunnen sport- en culturele evenementen die van aanzienlijk belang voor de samenleving zijn, op de zogeheten **"Evenementenlijst"** worden geplaatst. Kort gezegd mogen tv-uitzendingen van evenementen op deze lijst niet achter een betaalmuur worden geplaatst. Zij mogen bijvoorbeeld niet op een zender in een betaald pluspakket met sportzenders worden uitgezonden, maar moeten zonder extra kosten bekeken kunnen worden door mensen die alleen een standaard tv-pakket hebben (of bijvoorbeeld gratis online worden uitgezonden). Het idee achter deze regelgeving is dat verslaggeving van deze evenementen tegen een betaalbare prijs goed toegankelijk moet zijn voor het publiek.

In opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap doet onderzoeksbureau Dialogic samen met StemPunt onderzoek naar de Evenementenlijst. In dit onderzoek kijken we onder meer of de huidige samenstelling van de lijst nog voldoet. Daarom zouden we u een aantal vragen over sport- en culturele evenementen willen stellen. Het invullen duurt maximaal 7 minuten.

Belang evenementen

Intro Q1 – Q5

We beginnen met één vraag over veel verschillende evenementen (sport en cultuur). Daarna volgen nog enkele algemenere vragen.

Q1 – Q5

In hoeverre vind jij het belangrijk dat de verslaggeving van onderstaande evenementen zonder extra kosten toegankelijk is voor het publiek? (in random volgorde)

1. WK Voetbal mannen
2. EK Voetbal mannen
3. Champions League Voetbal: Wedstrijden van Nederlandse clubs
4. Europa League Voetbal: Wedstrijden van Nederlandse clubs
5. KNVB Beker Voetbal
6. Eredivisie Voetbal
7. WK Voetbal vrouwen
8. EK Voetbal vrouwen
9. WK Schaatsen (allround, sprint & afstanden)
10. EK Schaatsen (allround, sprint & afstanden)
11. Elfstedentocht
12. WK Hockey
13. EK Hockey
14. Tennis: Wimbledon, Roland Garros
15. Tennis: US Open, Australian Open
16. WK Zwemmen
17. EK Zwemmen
18. Wielrennen: Tour de France

19. WK Wielrennen op de weg
20. Wielrennen: Amstel Gold Race
21. Atletiek: WK, EK
22. Motorsport: TT Assen
23. Olympische Zomerspelen
24. Olympische winterspelen
25. Paralympische Spelen
26. WK Darts
27. Vechtsport (bijv. Glory)
28. Korfbal: WK, EK
29. Roeien: WK, EK
30. Volleybal: WK, EK
31. **Wielrennen: Giro D'Italia, Vuelta D'España**
32. Atletiek: Marathon Rotterdam, marathon Amsterdam
33. Autosport: Formule 1: Dutch GP (Zandvoort)
34. **Autosport: Formule 1 (alle GP's)**
35. Autosport: Dakar rally
36. Paardensport: WK, EK
37. **Wintersporten: WK's, EK's**
38. Honkbal: WK, EK
39. Golf: The open, PGA championship
40. Zeilen: WK, EK
41. Zeilen: Volvo Ocean Race
42. Esports, bijv. E-divisie
43. Prinsengrachtconcert
44. Eurovisie Songfestival
45. Pinkpop
46. Zwarte Cross
47. Best Kept Secret
48. Lowlands
49. Concert at Sea
50. North Sea Jazz
51. Amsterdam Dance Event
52. Pride
53. Sail
54. Serious Request
55. Nederlands Film Festival
56. The Passion
57. Intocht Sinterklaas
58. Oudejaarsconference
59. Koningsdag: Stadsbezoek koning
60. Nationale dodenherdenking
61. WK-/EK-finales waar Nederland aan deelneemt, ongeacht de sport
62. WK-/EK-finales waar Nederland *niet* aan deelneemt, ongeacht de sport
63. Overige WK-/EK-wedstrijden (niet-finales) waar Nederland aan deelneemt, ongeacht de sport
64. Overige WK-/EK-wedstrijden (niet-finales) waar Nederland *niet* aan deelneemt, ongeacht de sport
 - Zeer onbelangrijk
 - Onbelangrijk
 - Niet belangrijk, niet onbelangrijk

- Belangrijk
- Zeer belangrijk
- Weet niet/geen mening

Q*

Zijn er evenementen niet genoemd die volgens jou zeker niet mogen ontbreken op de Evenementenlijst?

Q6

In hoeverre ben je het eens of oneens met de stelling:

Als ik een nieuwe app zou moeten installeren (op een apparaat naar keuze) om **naar de uitzending van een evenement te kijken...**

- ...dan zou ik dat prima vinden als ik hierdoor gratis kan kijken.
 - ...maar ik zou daardoor gratis kunnen kijken, dan zou ik dat prima vinden.
 - ...dan zou dat technisch moeilijk voor me zijn.
 - ...dan zou ik daardoor niet kijken, zelfs als het gratis is en ik het evenement eigenlijk wel wil zien.
- Zeer oneens
 - Oneens
 - Niet eens, niet oneens
 - Eens
 - Zeer eens
 - Weet niet/geen mening

Q7

In hoeverre ben je het eens of oneens met de stellingen:

- De evenementen die ik graag wil zien worden meestal gewoon op tv uitgezonden, zonder dat daar een extra abonnement voor nodig is.
 - Ik heb te veel verschillende abonnementen nodig om alle evenementen te kijken die ik graag wil zien.
 - Als ik een evenement of wedstrijd wil kijken waar ik zelf niet het juiste abonnement voor heb, dan kan ik het meestal wel bij iemand anders kijken.
 - Het gebeurt mij te vaak dat ik niet naar een evenement kan kijken doordat ik niet het juiste abonnement heb.
- Zeer oneens
 - Oneens
 - Niet eens, niet oneens
 - Eens
 - Zeer eens
 - Weet niet/geen mening

Innvloed op kijkgedrag

Q8a:

Naar welke van de volgende categorieën van sportevenementen kijk je wel eens?

- WK-wedstrijden van Nederland (in algemene zin, ongeacht de sport)
- WK-finales (in algemene zin, ongeacht de sport)

- Voetbal
- Schaatsen
- Tennis
- Hockey
- Zwemmen
- Wielrennen
- Atletiek
- Olympische spelen
- Paralympische spelen
- Geen van deze

Q8

Zou je in de praktijk vaker of minder vaak naar onderstaande categorieën evenementen kijken als zij alleen via een betaald pakket te zien zouden zijn? *Bijvoorbeeld via ESPN Compleet, Ziggo Sport Totaal of ViaPlay.*

- WK-wedstrijden van Nederland (in algemene zin, ongeacht de sport)
 - WK-finales (in algemene zin, ongeacht de sport)
 - Voetbal
 - Schaatsen
 - Tennis
 - Hockey
 - Zwemmen
 - Wielrennen
 - Atletiek
 - Olympische spelen
 - Paralympische spelen
-
- Veel minder
 - Iets minder
 - Niet minder, niet meer
 - Iets meer
 - Veel meer
 - Weet niet/geen mening

Q9

Kruis alle antwoorden aan die van toepassing zijn:

- Ik heb een standaard tv-abonnement (basispakket)
- Ik heb een aanvullend tv-abonnement om naar sport te kijken (bijv. Ziggo Sport Totaal of ESPN Compleet)
- Ik maak (wel eens) gebruik van één of meer streamingdiensten (bijv. Netflix, NPO Start, ViaPlay)
- Ik maak (wel eens) gebruik van apps die zijn geïnstalleerd op mijn smart-tv.
- Ik maak (wel eens) gebruik van apps die zijn geïnstalleerd op mijn telefoon/tablet/pc/laptop en speel het programma dan af op mijn tv (bijv. via een chromecast of door direct naar een smart-tv te casten)
- Ik kijk (wel eens) naar tv-uitzendingen op mijn telefoon, tablet, pc of laptop.

Afsluiting enquête

Bijlage 4. Methodologische verantwoording consumentenonderzoek

De respons op de vragenlijst is 866 (1084 vóór weging). Er is in sommige gevallen een weging toegepast op de respons om te corrigeren voor achtergrondvariabelen ten behoeve van de representativiteit van de steekproef. De volgende variabelen zijn hierin meegenomen: leeftijd, opleidingsniveau, geslacht en Nielsen-regio ⁷⁸. De verdeling qua achtergrondvariabelen binnen de Nederlandse bevolking en binnen de steekproef vóór en na weging is weergegeven in Tabel 11.

De wegefficiency (overkoepelende maat om representativiteit uit te drukken) van het onderzoek bedraagt 82,2%. De laagste weefactor die is toegekend is 0,60 en de hoogste is 2,61. Een wegefficiency van 82,2% wordt doorgaans als redelijk hoog beschouwd en impliceert dat de initiële steekproef al heel goed was en dat er slechts beperkt gecorrigeerd hoeft te worden.

De gepresenteerde grafieken en tabellen in hoofdstuk 3 zijn gebaseerd op de gewogen respons en zijn daarmee representatief voor de Nederlandse samenleving wat betreft de genoemde variabelen. In het geval dat bepaalde uitkomsten significant afwijken van andere (wetenschappelijke) cijfers, hebben we getracht te duiden wat de oorzaak is van deze verschillen.

Tabel 11: Verdeling qua achtergrondvariabelen binnen de Nederlandse bevolking ten opzichte van de steekproef vóór en na weging.

Nederlandse bevolking		Verdeling vóór weging		Verdeling na weging	
Leeftijdscategorie	%	Leeftijdscategorie	%	Leeftijdscategorie	%
1 18 t/m 24	11,6	1 18 t/m 24	5,4	1 18 t/m 24	11,4
2 25 t/m 34	16,9	2 25 t/m 34	12,3	2 25 t/m 34	16,8
3 35 t/m 44	15,4	3 35 t/m 44	13,5	3 35 t/m 44	15,3
4 45 t/m 54	17,8	4 45 t/m 54	18,6	4 45 t/m 54	17,9
5 55 t/m 64	17,4	5 55 t/m 64	20,3	5 55 t/m 64	17,5
6 65 t/m 80	20,9	6 65 t/m 80	29,9	6 65 t/m 80	21,1
Opleidingscategorie	%	Opleidingscategorie	%	Opleidingscategorie	%
1 Hoog	31,6	1 Hoog	35,7	1 Hoog	32,4
2 Midden	49,3	2 Midden	46	2 Midden	49,3
3 Laag	19	3 Laag	18,3	3 Laag	18,3
Geslacht	%	Geslacht	%	Geslacht	%

⁷⁸ De 5 Nielsen regio's zijn: Drie grote steden (Amsterdam, Rotterdam en Den Haag met randgemeenten), West (overige gemeenten in de provincies Zuid-Holland, Noord-Holland en Utrecht), Noord (provincies Groningen, Friesland en Drenthe), Oost (provincies Overijssel, Gelderland en Flevoland) en Zuid (provincies Zeeland, Noord-Brabant en Limburg).

1 Man	49,6	1 Man	54,8	1 Man	49,1
2 Vrouw	50,4	2 Vrouw	45,2	2 Vrouw	50,9
Nielsen-regio	%	Nielsen-regio	%	Nielsen-regio	%
1 3 grote gemeenten	12,4	1 3 grote gemeenten	12,1	1 3 grote gemeenten	11,8
2 West	29,4	2 West	28,5	2 West	29,1
3 Noord	9,8	3 Noord	8,9	3 Noord	10
4 Oost	20,9	4 Oost	20,5	4 Oost	21,2
5 Zuid	23,4	5 Zuid	26	5 Zuid	24,1
6 Randgemeenten	4	6 Randgemeenten	4	6 Randgemeenten	3,9

Bijlage 5. Open antwoorden consumentenonderzoek

Onderstaande tabel geeft een overzicht van evenementen waarvan respondenten in een open antwoord vaker dan één keer hebben aangegeven dat dit evenement zeker niet op de evenementenlijst mag ontbreken. In totaal zijn er 192 open antwoorden gegeven, maar voor het grootste deel gaat het om evenementen die elk maar één keer zijn benoemd.

Tabel 12: Open antwoorden op de vraag "Zijn er evenementen niet genoemd die volgens jou zeker niet mogen ontbreken op de Evenementenlijst?". Bron: Motivaction, bewerking Dialogic.

Evenement	Aantal keer genoemd
Bevrijdingsdag/Bevrijdingsfestivals	7
Nijmeegse Vierdaagse	7
Carnavalsoptochten	6
Prinsjesdag/Troonrede	6
Rugby	5
Koningsdag	4
Schaken WK/Toernooien	4
Turnen	4
Bloemencorso	3
Herdenking Afschaffing Slavernij	3
Kunstschaatsen	3
Moto GP	3
Verkiezingen/Debatten	3
Darten	2
Internationaal Film Festival Rotterdam (IFFR)	2
Indiëherdenking	2
Kaatsen	2
Marathon	2
Mountainbike EK/WK	2
Opwekking	2
Schansspringen	2
Skütsjesilen	2
Veteranendag	2

Bijlage 6. Groepsverschillen

Geslacht

Mannen vinden significant belangrijker	Vrouwen vinden significant belangrijker
WK Hockey	WK & EK voetbal vrouwen
WK Wegwielrennen	Paralympische spelen
Amstel Gold Race	Golf (Open, PGA championship)
TT Assen	Eurovisie Songefestival
	Concert at Sea
	Pride
	Serious Request
	The Passion
	Intocht Sinterklaas
	Ouderejaarsconference
	Koningsdag stadsbezoek koning

Leeftijd

Leeftijd 18 t/m 24 vindt significant belangrijker	Leeftijd 25 t/m 34 vindt significant belangrijker	Leeftijd 35 t/m 44 vindt significant belangrijker	Leeftijd 45 t/m 54 vindt significant belangrijker	Leeftijd 55 t/m 64 vindt significant belangrijker	Leeftijd 65 t/m 80 vindt significant belangrijker
Eurovisie songfestival	Zwarte Cross	Vechtsport (bijvoorbeeld Glory)	Elfstedentocht		Champions League wedstrijden Nederlandse clubs
Pride		Amsterdam Dance Event	Amstel Gold Race		Europa League wedstrijden Nederlandse clubs
Serious Request			Paralympische spelen		WK & EK Voetbal vrouwen
			The Passion		WK & EK Schaatsen
			Koningsdag stadsbezoek koning		Elfstedentocht
					WK & EK Hockey
					Tennis (Grand slams)
					WK & EK Zwemmen
					Tour de France, Giro d'Italia, Vuelta d'España
					WK Wegwielrennen
					Amstel Gold Race

	WK & EK Atletiek
	TT Assen
	Olympische zomer- en winterspelen
	WK & EK Roeien
	WK & EK Volleybal
	Marathons Rotterdam & Amsterdam
	WK & EK Paardensport
	WK & EK wintersporten
	WK & EK Zeilen
	Volvo Ocean Race
	Prinsengracht concert
	Sail

Opleidingsniveau

Mensen met hoog opleidingsniveau vinden deze evenementen significant belangrijker	Mensen met gemiddeld opleidingsniveau vinden deze evenementen significant belangrijker	Mensen met laag opleidingsniveau vinden deze evenementen significant belangrijker
Elfstedentocht	Pinkpop	TT Assen
WK Hockey	Lowlands	Vechtsport (bijvoorbeeld Glory)
Tennis (Grand slams)	Concert at Sea	Formule 1
WK & EK Atletiek		Dakar Rally
Olympische zomer- en winterspelen		
Prinsengrachtconcert		
Pride		
Ouderejaarsconferentie		
Koningsdag stadsbezoek koning		
Nationale dodenherdenking		

Regio

Mensen uit de drie grote gemeenten vinden deze evenementen significant belangrijker	Mensen uit West-Nederland vinden deze evenementen significant belangrijker	Mensen uit Noord-Nederland vinden deze evenementen significant belangrijker	Mensen uit Oost-Nederland vinden deze evenementen significant belangrijker	Mensen uit Zuid-Nederland vinden deze evenementen significant belangrijker	Mensen uit de randgemeenten vinden deze evenementen significant belangrijker

Europa League wedstrijden van Nederlandse clubs	WK & EK Schaatsen	Zwarte Cross	WK Wegwielrennen	Prinsengrachtconcert
Samenvatting en van de Eredivisie	Elfstedentocht		Vechtsport (bijvoorbeeld Glory)	Pinkpop
Marathons van Amsterdam en Rotterdam			Wielrennen Giro d'Italia, Vuelta d'España	Koningsdag stadsbezoek koning
Best Kept Secret				
North Sea Jazz				
Amsterdam Dance Event				
Pride				
Nederlands Film Festival				

Bijlage 7. SKO-kijkcijfers top 100 2022

#	Datum	Tijd	Titel	Zender	KDH	MADL	GEM	TOT
1	09-12-2022	1953	VOETBAL WK NLD ARG KF	NPO1	34,8	70,4	5.629.000	8.754.000
2	03-12-2022	1552	VOETBAL WK NLD USA	NPO1	29,7	87,1	4.804.000	6.935.000
3	18-12-2022	1552	VOETBAL WK ARG FRA F	NPO1	27,4	80,7	4.436.000	7.231.000
4	25-11-2022	1652	VOETBAL WK NLD ECU	NPO1	26,9	76,3	4.351.000	6.279.000
5	21-11-2022	1653	VOETBAL WK SEN NLD	NPO1	26,5	74,6	4.285.000	6.501.000
6	01-01-2022	2028	WIE IS DE MOL	NPO1	24,8	42,9	3.996.000	4.972.000
7	29-11-2022	1553	VOETBAL WK NLD QAT	NPO1	23,6	84,3	3.822.000	5.916.000
8	03-04-2022	2028	BOER ZOEKT VROUW	NPO1	21,9	49,7	3.538.000	4.616.000
9	14-01-2022	1857	JOURNAAL EXTRA	NPO1	21,1	48,4	3.421.000	4.680.000
10	27-02-2022	1959	JOURNAAL 20 UUR	NPO1	21,0	51,5	3.398.000	4.547.000
11	21-11-2022	1904	VOETBAL WK NB (nabeschouwing)	NPO1	20,1	53,1	3.253.000	5.192.000
12	14-12-2022	1953	VOETBAL WK FRA MAR HF	NPO1	19,5	48,4	3.159.000	6.199.000
13	18-12-2022	1918	VOETBAL WK ARG FRA HUL	NPO1	19,4	52,7	3.147.000	4.079.000
14	14-05-2022	2059	EUROVISIE SONGFESTIVAL FINALE	NPO1	19,4	65,2	3.138.000	7.083.000
15	18-12-2022	2023	HEEL HOLLAND BAKT	NPO1	19,3	42,9	3.120.000	4.709.000
16	27-11-2022	1953	VOETBAL WK ESP DEU	NPO1	19,0	44,6	3.074.000	5.578.000
17	09-12-2022	1857	VOETBAL WK VB (voorbeschouwing)	NPO1	17,9	54,3	2.898.000	5.156.000
18	01-01-2022	1959	MASKED SINGER	RTL4	16,4	30,6	2.648.000	4.384.000
19	21-01-2022	2039	SLIMSTE MENS	NPO2	16,1	30,2	2.604.000	3.240.000
20	03-12-2022	1953	VOETBAL WK ARG AUS	NPO1	15,9	43,8	2.574.000	5.413.000
21	25-09-2022	2038	VOETBAL NL NLD BEL	NPO1	15,8	44,4	2.563.000	4.521.000
22	31-12-2022	2350	NATIONAAL AFTELMOMENT	NPO1	15,8	39,2	2.557.000	4.181.000
23	14-04-2022	2036	PASSION	NPO1	15,8	40,5	2.554.000	4.294.000
24	06-02-2022	1027	SCHAATSEN OS 5KM HEREN	NPO1	15,8	80,1	2.552.000	3.364.000
25	03-12-2022	2247	EVEN TOT HIER	NPO1	15,6	51,6	2.518.000	3.781.000
26	10-12-2022	1952	VOETBAL WK ENG FRA KF	NPO1	15,5	43,8	2.503.000	5.146.000
27	09-12-2022	1552	VOETBAL WK HRV BRA KF	NPO1	15,5	67,1	2.502.000	5.371.000
28	27-12-2022	2033	SLIMSTE MENS	NPO1	15,3	41,3	2.472.000	3.450.000
29	09-02-2022	2033	VERHAAL VAN NEDERLAND	NPO1	15,2	34,6	2.459.000	3.598.000
30	04-05-2022	1843	NATIONALE DODENHERDENKING	NPO1	15,0	51,1	2.427.000	6.381.000
31	13-12-2022	1951	VOETBAL WK ARG HRV HF	NPO1	15,0	41,2	2.425.000	5.316.000
32	10-05-2022	2059	EUROVISIE SONGFESTIVAL HALVE FINALE	NPO1	14,7	41,1	2.376.000	5.510.000
33	25-05-2022	2055	VOETBAL ECL AS ROMA FEYENOORD F	Veronica	14,5	40,0	2.347.000	4.113.000
34	18-02-2022	2037	FLIKKEN MAASTRICHT	NPO1	14,4	29,4	2.336.000	3.117.000
35	24-12-2022	2005	ALL YOU NEED IS LOVE KERSTSPECIAL	RTL4	14,4	37,8	2.323.000	3.740.000
36	23-07-2022	2052	VOETBAL EK FRA NLD DAMES KF	NPO1	14,3	51,5	2.312.000	4.477.000
37	31-12-2022	2219	CLAUDIA DE BREIJ OUDEJAARSCONFERENCE	NPO1	14,0	33,3	2.272.000	4.187.000
38	04-12-2022	1952	VOETBAL WK ENG SEN	NPO1	13,6	36,2	2.202.000	4.977.000

39	20-11-2022	1652	VOETBAL WK QAT ECU	NPO1	13,6	53,0	2.195.000	4.158.000
40	31-07-2022	2036	VOETBAL EK ENG DEU DAMES HUL (huldiging)	NPO1	13,3	42,1	2.154.000	2.991.000
41	10-12-2022	1551	VOETBAL WK MAR PRT KF	NPO1	13,3	73,5	2.151.000	3.879.000
42	06-12-2022	1552	VOETBAL WK MAR ESP	NPO1	13,3	63,2	2.147.000	4.645.000
43	04-09-2022	1443	AUTOSPORT F1 GP NLD	NPO1	13,1	77,3	2.123.000	3.931.000
44	11-12-2022	2024	SCROOGE LIVE	NPO1	13,1	32,3	2.120.000	3.800.000
45	16-01-2022	2023	MAESTRO	NPO1	13,1	30,3	2.117.000	3.751.000
46	26-03-2022	2038	VOETBAL VR NLD DNK	NPO1	13,1	38,2	2.115.000	4.398.000
47	13-02-2022	1858	STUDIO SPORT EREDIVISIE	NPO1	13,0	40,4	2.109.000	3.395.000
48	21-11-2022	1935	STUDIO WK 22 (geen volledige wedstrijden)	NPO1	12,9	37,0	2.095.000	2.879.000
49	05-05-2022	2055	VOETBAL ECL OLYM MARSEIL FEYENOORD HF	Veronica	12,9	36,7	2.092.000	3.674.000
50	16-01-2022	2137	DENKEND AAN HOLLAND	NPO1	12,9	32,7	2.088.000	3.042.000
51	06-12-2022	1954	VOETBAL WK PRT CHE	NPO1	12,8	33,5	2.065.000	4.877.000
52	18-02-2022	1759	JOURNAAL 18 UUR	NPO1	12,7	46,3	2.049.000	2.521.000
53	14-06-2022	2038	VOETBAL NL NLD WAL	NPO3	12,6	37,2	2.039.000	3.953.000
54	04-12-2022	1550	VOETBAL WK FRA POL	NPO1	12,6	68,6	2.033.000	4.063.000
55	27-04-2022	1044	KONINGS DAG MAASTRICHT	NPO1	12,5	83,1	2.028.000	3.471.000
56	03-12-2022	1903	VOETBAL WK JOURNAAL (geen volledige wedstrijden)	NPO1	12,5	43,2	2.028.000	2.381.000
57	13-02-2022	1343	SCHAATSEN OS	NPO1	12,5	69,6	2.027.000	3.254.000
58	02-04-2022	2135	IK VERTREK	NPO1	12,5	35,6	2.017.000	3.002.000
59	26-11-2022	1952	VOETBAL WK ARG MEX	NPO1	12,4	36,5	2.015.000	4.438.000
60	24-11-2022	1950	VOETBAL WK BRA SRB	NPO1	12,4	36,9	2.006.000	4.338.000
61	28-11-2022	1952	VOETBAL WK PRT URY	NPO1	12,3	32,1	1.995.000	4.663.000
62	10-02-2022	2034	KAMP VAN KONINGSBRUGGE	NPO1	12,3	29,5	1.994.000	2.993.000
63	22-09-2022	2036	VOETBAL NL POL NLD	NPO3	12,3	33,5	1.985.000	3.661.000
64	09-07-2022	2053	VOETBAL EK NLD SWE DAMES	NPO1	12,2	40,0	1.982.000	4.092.000
65	29-03-2022	2038	VOETBAL VR NLD DEU	NPO3	12,2	30,2	1.978.000	4.027.000
66	27-11-2022	1652	VOETBAL WK HRV CAN	NPO1	12,1	53,2	1.964.000	4.006.000
67	06-02-2022	1137	PEKING LIVE (Olympische Winterspelen)	NPO1	12,1	71,6	1.964.000	2.357.000
68	07-01-2022	2000	VOICE OF HOLLAND THE BLIND AUDITIONS	RTL4	12,0	25,4	1.937.000	3.962.000
69	13-07-2022	2052	VOETBAL EK NLD PRT DAMES	NPO1	11,9	38,1	1.934.000	4.214.000
70	15-03-2022	2054	VOETBAL CL AJAX BENFICA	RTL7	11,9	31,6	1.925.000	3.393.000
71	21-02-2022	2211	AVONDSHOW MET ARJEN LUBACH	NPO1	11,8	34,0	1.914.000	2.774.000
72	30-11-2022	1954	VOETBAL WK POL ARG	NPO1	11,7	32,9	1.888.000	4.362.000
73	23-11-2022	1953	VOETBAL WK BEL CAN	NPO1	11,5	32,6	1.869.000	4.333.000
74	18-02-2022	1930	HALF ACHT NIEUWS	RTL4	11,5	32,6	1.869.000	2.247.000
75	31-07-2022	1752	VOETBAL EK ENG DEU DAMES F	NPO1	11,5	47,5	1.864.000	4.120.000
76	31-03-2022	2036	FLOORTJE NAAR HET EINDE VAN DE WERELD	NPO1	11,5	30,3	1.861.000	3.046.000
77	29-11-2022	1952	VOETBAL WK IRN USA	NPO1	11,5	30,7	1.858.000	4.730.000
78	31-12-2022	2005	OUDEJAARSCONFERENTIE 2022	RTL4	11,5	30,4	1.858.000	3.415.000
79	29-09-2022	2134	RAMPVLUCHT	NPO1	11,5	31,9	1.857.000	2.670.000
80	14-01-2022	1857	NIEUWS EXTRA	RTL4	11,4	26,0	1.847.000	2.303.000
81	22-12-2022	2035	KERSTAPPELS	NPO1	11,4	30,4	1.843.000	3.141.000

82	11-06-2022	2038	VOETBAL NL NLD POL	NPO1	11,4	38,9	1.840.000	3.747.000
83	01-12-2022	1953	VOETBAL WK CRI DEU	NPO1	11,3	32,2	1.832.000	4.735.000
84	28-11-2022	1651	VOETBAL WK BRA CHE	NPO1	11,2	48,0	1.809.000	3.798.000
85	13-02-2022	1312	SHORTTRACK OS 500M HEREN F	NPO1	11,1	70,5	1.793.000	2.155.000
86	13-07-2022	2255	VOETBAL EK NB	NPO1	11,0	46,7	1.782.000	2.920.000
87	26-01-2022	2033	TUSSEN KUNST EN KITSCH	NPO1	11,0	28,9	1.780.000	2.841.000
88	21-11-2022	1959	JOURNAAL 20 UUR	NPO2	11,0	30,8	1.774.000	2.369.000
89	06-10-2022	2035	GOUDEN TELEVIZIERRING GALA	NPO1	10,9	31,0	1.772.000	3.223.000
90	26-09-2022	2033	RADAR	NPO1	10,9	24,8	1.770.000	2.723.000
91	03-06-2022	2038	VOETBAL NL BEL NLD	NPO3	10,9	32,3	1.763.000	3.437.000
92	25-01-2022	2035	DNA ONBEKEND	NPO1	10,9	25,9	1.761.000	2.910.000
93	05-12-2022	1952	VOETBAL WK BRA KOR	NPO1	10,9	30,4	1.758.000	4.718.000
94	05-02-2022	1009	SCHAATSEN OS 3KM DAMES	NPO1	10,8	82,2	1.753.000	2.334.000
95	08-06-2022	2039	VOETBAL NL WAL NLD	NPO3	10,8	31,6	1.747.000	3.496.000
96	20-11-2022	1929	AUTOSPORT F1 GP	NPO1	10,7	34,2	1.737.000	2.594.000
97	15-04-2022	2034	BED EN BREAKFAST	NPO1	10,7	26,6	1.731.000	2.747.000
98	13-09-2022	2053	VOETBAL CL LI VERPOOL AJAX	RTL7	10,7	31,4	1.730.000	3.220.000
99	05-12-2022	1551	VOETBAL WK JPN HRV	NPO1	10,7	55,5	1.730.000	4.295.000
100	08-02-2022	1211	SCHAATSEN OS 1500M HEREN	NPO1	10,7	79,5	1.727.000	2.353.000

Contact:

Dialogic innovatie & interactie
Hooghiemstraplein 33-36
3514 AX Utrecht
Tel. +31 (0)30 215 05 80
www.dialogic.nl

